

คู่มือแนวทางการจัดทำ

แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

จัดทำโดย

กลุ่มนโยบายและแผน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

<https://www.udonthani3.go.th>

คำนำ

คู่มือแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนในสังกัด จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของโรงเรียน โดยคำนึงถึงการนำผลการประเมินมาใช้ในการกำหนดกรอบทิศทาง การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ของโรงเรียน และตอบสนองนโยบาย จุดเน้น ของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 รวมทั้ง เป็นการแก้ไขปัญหาสภาพปัจจุบันและความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งจะส่งผลให้เกิด ประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา และได้มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ขอขอบคุณคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ร่วมสนับสนุนข้อมูลและดำเนินการจัดทำคู่มือแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 สำเร็จลุล่วงด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เป็นอย่างดี ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
ตุลาคม 2565

สารบัญ

ส่วนที่ 1 แนวคิด หลักการ และความสำคัญ

1.1 ความหมายและความสำคัญของแผนและการวางแผน.....	1
1.2 ทิศทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	5
1.2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580.....	5
1.2.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580).....	6
1.2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570).....	7
1.2.4 แผนการปฏิรูปประเทศ.....	10
1.2.5 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579.....	12
1.2.6 แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 – 2570.....	13
1.2.7 ความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แห่งสหประชาชาติ.....	13
1.2.8 แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงศึกษาธิการ.....	14
1.2.9 แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา.....	15
ขั้นพื้นฐาน	
1.2.10 แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา.....	16
ขั้นพื้นฐาน	
1.2.11 แผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 (พ.ศ. 2566 - 2570).....	16
ฉบับทบทวน พ.ศ. 2565	
1.2.12 แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดอุดรธานี (พ.ศ. 2566 - 2570).....	18
1.3 นโยบายที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา.....	22
1.3.1 นโยบายรัฐบาล (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา).....	22
1.3.2 นโยบายการและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.....	23
1.3.3 นโยบายการและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.....	26
1.3.4 นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	30
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	
1.3.5 นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	32
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567	
1.3.6 นโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Policy) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	35
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	
1.3.7 นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.....	35
1.4 วงจรคุณภาพการบริหารเชิงระบบ (PDCA).....	38
1.5 การจัดทำและนำไปสู่การใช้แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา.....	39
1.6 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง.....	41
1.6.1 บุคลากรภายในสถานศึกษา.....	41
1.6.2 บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา.....	42

ส่วนที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.1 ความหมายของแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา.....	43
2.2 แนวคิด หลักการ และความสำคัญ.....	43
2.2.1 การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management).....	43
2.2.2 การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning).....	46
2.2.3 การกำหนดทิศทางของหน่วยงาน.....	46
2.3 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี.....	53
2.4 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 5 ปี).....	54
ส่วนที่ 3 กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี	
3.1 วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี.....	68
3.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากแผนปฏิบัติการ.....	68
3.3 ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี.....	68
ภาคผนวก.....	74
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบฟอร์มแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา.....	75
ภาคผนวก ข ตัวอย่างเค้าโครงแผนปฏิบัติการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	81
ภาคผนวก ค คำสั่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ที่ 86/2566.....	91
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มืออบรมเชิงปฏิบัติการ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2566 ของโรงเรียนในสังกัด	

ตอนที่ 1

แนวคิด หลักการ และความสำคัญ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาตามแนวทาง เป้าหมาย เจตนารมณ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งยุทธศาสตร์ชาติ แนวทางการพัฒนาตาม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และสถานศึกษา ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่ยึดแนวคิดพื้นฐาน หลักการ ให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการดำเนินการ การใช้สารสนเทศสำหรับการ พัฒนาคุณภาพการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาและการจัดทำระบบการพัฒนาอย่างมี ประสิทธิภาพ สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาเพื่อมุ่งสร้างคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามที่ระบุไว้ในข้อ 3 ของกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยสะท้อนคุณภาพความสำเร็จอย่างชัดเจนตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง แนวปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561

1.1 ความหมายและความสำคัญของแผนและการวางแผน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้นิยามคำว่า “แผน” หมายถึง สิ่งที่กำหนด ถือเป็นแนวดำเนินการในบริบทของหน่วยราชการ “แผน” เป็นเอกสารที่มีรูปแบบชัดเจน โดยในแผนแต่ละประเภท ที่กำหนดให้หน่วยงานจัดทำ มักจะมีการระบุหัวข้อที่ชัดเจน เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด กลยุทธ์ แนวทางพัฒนา ซึ่งแผนมีความสำคัญหลายประการ รวมถึงเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานที่มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานให้มีแนวทางเป็นไปตามเป้าหมาย ช่วยให้เห็นภาพ การจัดสรรทรัพยากร เพื่อสามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้นำไปใช้อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิผล มีประสิทธิภาพ ช่วยลดความซ้ำซ้อนช่วยลดความเสี่ยงจากปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมากระทบ การจัดทำแผน ซึ่งเป็นเอกสารที่มีรูปแบบที่ชัดเจน ผ่านการวางแผนที่เป็นกระบวนการทางการจัดการและมีผู้ให้คำนิยาม ไว้อย่างหลากหลาย เช่น

การวางแผน คือ กระบวนการของวัตถุประสงค์ที่ต้องการมุ่งไปในช่วงอนาคตและสิ่งใดที่จะดำเนินการ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้น (Rue & Byars. 1997: 124)

การวางแผน คือ การเตรียมอย่างรอบคอบ เพื่อการปฏิบัติการในอนาคต (ชินินทร์ชัย อินทราภรณ์, สุวิทย์ หิรัญยกานต์. 2548: 190)

การวางแผน คือ กระบวนการที่กำหนดเป้าหมายในอนาคต และกำหนดแนวทางในการจัดสรร ทรัพยากร รวมถึงกิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (DuBrin & Ireland.1993: 107)

การวางแผน คือ กระบวนการกำหนดแนวทางหรือวิธีดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ (สมพร แสงชัย. 2534: 93)

การวางแผน เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการบริหาร เป็นกระบวนการในการพิจารณาลักษณะ องค์การในอนาคต การเลือกและปฏิบัติการที่มีประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2542: 149)

การวางแผนเป็นกิจกรรมแรกในวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ซึ่งเป็นวงจรการควบคุมคุณภาพงานให้พัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) หรือตัวย่อ PDCA ซึ่งให้ความหมายการวางแผนไว้ว่าเป็นการเลือกกระบวนการและตั้งวัตถุประสงค์ ซึ่งสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ ได้แสดงตัวอย่างขั้นตอนการวางแผนเพื่อเพิ่มผลิตภาพภายในองค์กรตามแนวทาง PDCA รวมถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขตการดำเนินงาน การกำหนดโครงสร้างของทีมงาน และมอบหมายความรับผิดชอบ การกำหนดตัวชี้วัด และตั้งเป้าหมาย การสำรวจสถานการณ์ปัจจุบันขององค์กร การวางแผนดำเนินการ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2558)

สรุปได้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการกำหนดเป้าหมาย แนวทางหรือวิธีการดำเนินงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ หากต้องการให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีคุณภาพ การวางแผนจะเป็นกิจกรรมแรกที่ดำเนินการ ตามด้วย การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงงาน

ประเภทของแผน

ที่ผ่านมา มีการจำแนกประเภทแผน โดยใช้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ กันหลายแบบ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้จำแนกแผนที่พบบ่อยครั้ง มีดังนี้

จำแนกตามระยะเวลาของแผน

เมื่อจำแนกประเภทของแผนโดยใช้มิติระยะเวลา แผนจำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แผนระยะยาว (Long-Range Plan หรือ Long term plan) เป็นแผนกว้าง ๆ มักไม่ระบุขอบเขตแนวทางการปฏิบัติที่เฉพาะเจาะจง และอาจเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหรือโครงการจำนวนมาก เช่น แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 มีระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป (สมพร แสงชัย, 2534: 94) อนึ่ง มีเอกสารอื่นได้ระบุระยะเวลาการดำเนินการตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

2. แผนระยะปานกลาง/แผนระยะกลาง (Intermediate-Range Plan หรือ Intermediate plan หรือ Medium-term plan) เป็นแผนเป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสอดคล้องกับแผนระยะยาว แต่มีรายละเอียดที่เชื่อมโยงถึงการปฏิบัติชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ.2566-2570 แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566-2570 คือแผนที่มียุทธศาสตร์ 5-10 ปี (สมพร แสงชัย, 2534: 94) อนึ่ง มีเอกสารฉบับอื่นที่ระบุว่ามียุทธศาสตร์ระหว่าง 3-5 ปี

3. แผนระยะสั้น (Short-Range Plan หรือ Short term plan) เป็นแผนที่มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน งบประมาณ และรายละเอียดอื่น ๆ ที่สนับสนุนต่อการขับเคลื่อนแผนที่ชัดเจน เช่น แผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งอาจเป็นรายละเอียดหรือแผนปฏิบัติงานของแผนระยะยาว หรือระยะปานกลางก็ได้ มียุทธศาสตร์ดำเนินการต่ำกว่า 5 ปี (สมพร แสงชัย, 2534: 94) อนึ่ง มีเอกสารฉบับอื่นที่ระบุว่ามียุทธศาสตร์ระหว่าง 1-2 ปี

โดยหากมีการจัดทำแผนทั้งสามระยะที่สอดคล้องกัน และดำเนินการตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะช่วยให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 อีกทั้ง ได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการระยะห้าปี ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งแผนทั้งสองอาจเทียบได้ว่าเป็นแผนระยะปานกลาง ดำเนินการสอดคล้องกับแผนระยะยาว คือแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีระยะเวลา 20 ปี นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ยังได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะสั้น มีการกำหนดรายละเอียดการดำเนินงานรวมถึงงบประมาณ และหน่วยงานรับผิดชอบไว้ในแผนนี้ด้วย

จำแนกตามมิติองค์กร

แผนประเภทนี้ แบ่งได้ตามระดับการบริหารขององค์กร 4 ระดับ ดังนี้

1. แผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) หมายถึง แผนที่นำทาง (Roadmap) เพื่อการเริ่มหรือพัฒนาองค์กรให้เติบโต โดยเชื่อมโยงเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และโครงการต่าง ๆ Sushma Raman (2023) เป็นแผนของระดับผู้บริหาร มักเป็นแผนระยะยาว (Rue & Byars, 1997: 124) เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายกลยุทธ์ของหน่วยงานแล้วประสานไปยังผู้บริหารระดับกลางและระดับล่าง การวางแผนกลยุทธ์จะกล่าวถึงขอบเขตกว้างๆ ของการจัดกิจกรรมของหน่วยงาน ซึ่งต้องครอบคลุมทรัพยากรทั้งหมดที่หน่วยงานมีอยู่ตลอดจนการพยากรณ์สถานะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เป้าหมายของการวางแผนกลยุทธ์ โดยทั่วไปจะมุ่งเน้นให้หน่วยงานเจริญเติบโตและดำรงอยู่ได้ในอนาคต กับการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของหน่วยงาน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 4)

2. แผนยุทธวิธี (Tactical Planning) เป็นแผนที่เกิดจากการกระทำร่วมกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงกับผู้บริหารระดับกลางเพื่อให้หน่วยงานธุรกิจก้าวไปสู่ผลสำเร็จที่วางไว้ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายยุทธวิธีและสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ มักเป็นแผนระยะสั้น แผนยุทธวิธี จะมีลักษณะเฉพาะเจาะจงและเป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำโดยหน่วยงานย่อย การวางแผนยุทธวิธีอยู่ภายใต้ขอบเขตกำหนดของแผนกลยุทธ์ แต่แผนยุทธวิธีจะทำหน้าที่ในการผสมผสานสอดคล้องระหว่างแผนกลยุทธ์ กับแผนปฏิบัติการ ซึ่งเป็นแผนระดับล่างเข้าด้วยกัน โดยเน้นให้ครอบคลุมในสิ่งที่มีความสำคัญทั้งหมด เช่น ค่าใช้จ่าย รายได้ เวลา และเครื่องมือเครื่องใช้ (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 4-5)

3. แผนปฏิบัติการ (Operational Plans) เป็นแผนระยะสั้น มีลักษณะที่เป็นงานที่ต้องทำเป็นประจำวันต่อวัน ใช้อธิบายเป้าหมายในการปฏิบัติงานของหน่วยงานในลักษณะที่เป็นหน้าที่เฉพาะของหน่วยงาน การวางแผนปฏิบัติการเป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับล่างที่จะต้องกระทำตามเป้าหมายปฏิบัติการและให้สอดคล้องกับแผนยุทธวิธีและแผนกลยุทธ์ ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ผู้บริหารสามารถควบคุมได้ (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 5)

4. แผนรับมือ/แผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (Contingency Plans) ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน หลายครั้งจากสาเหตุที่ไม่คาดฝัน โดยเฉพาะจากภัยพิบัติต่าง ๆ แผนรับมือ/แผนรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน จึงมีการจัดทำแผนรับมือขึ้นสำหรับสถานการณ์ที่เหนือความคาดหมายเหล่านี้ ซึ่งหลายองค์กรมักจะแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะจากผู้บริหารทุกระดับทุกแผนกเพื่อจัดทำแผนรับมือเหล่านี้ โดยจะมีการระบุอย่างชัดเจนถึงผู้ที่จะได้รับการแจ้งเตือนและเป็นไปตามลำดับเพื่อให้สามารถตอบสนองได้อย่างทันท่วงที (Walsh, 2012)

จำแนกแผนตามหน้าที่ดำเนินงาน

การวางแผนโดยจำแนกตามหน้าที่ดำเนินงาน สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554: 5) จำแนกแผนออกได้เป็น 5 ชนิด ได้แก่

1. แผนแม่บท (Master Plan) เป็นแผนที่แสดงถึงโครงสร้างโดยรวมของการปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน เกิดจากการรวมแผนทั้งหมดในหน่วยงานเข้าไว้ด้วยกัน

2. แผนหน้าที่ (Functional Plan) เป็นแผนที่ถูกวางขึ้นเพื่อเฉพาะเจาะจงใช้กับกลุ่มงาน แผนปฏิบัติงานจะเป็นแผนย่อยที่อยู่ในแผนใหญ่ที่เรียกว่าแผนแม่บท แผนปฏิบัติงานจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติทราบว่า หน่วยงานจะต้องทำอะไร ทำอย่างไร และทำเพื่ออะไร ตลอดจนแสดงเป้าหมายสุดท้ายที่คาดหวัง

3. แผนงานโครงการ (Project) เป็นแผนที่หน่วยงานทำขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบายของหน่วยงานเฉพาะครั้ง มิใช่ทำเป็นประจำสม่ำเสมอ ต้องใช้งบจ่ายจำนวนมาก จากหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงาน การวางแผนงาน โครงการจะช่วยให้หน่วยงานย่อยแต่ละหน่วยงานตระหนักในหน้าที่ และความรับผิดชอบ เพื่อประสานให้งานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. แผนสรุป (Comprehensive Plan) เป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสรุปรวมแผนที่ตลอดจนแผนงานโครงการที่หน่วยงานกระทำ โดยอาจจำแนกเป็นหมวดหมู่ หรือจำแนกตามขอบเขตของงานหรือระดับความซับซ้อนในการปฏิบัติ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ การวางแผนประเภทนี้จะเห็นได้ชัดในการวางแผนบริหารประเทศของรัฐบาล ตัวอย่างเช่น แผนสาธารณสุข แผนการจัดการศึกษา เป็นต้น

5. แผนกิจกรรม (Activity Planning) เป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นตารางเวลาของการปฏิบัติงาน (Schedule) แผนกิจกรรมจะแสดงให้เห็นว่า แต่ละหน่วยงานย่อยในหน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมอะไร ในช่วงเวลาใด เริ่มต้นเมื่อไร และจะต้องดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องกับหน่วยงานใดหรือไม่ เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

จำแนกตามความถี่ของการนำแผนไปใช้

เมื่อพิจารณาความถี่ของการนำไปใช้ จะแบ่งแผนออกได้ เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แผนหลัก (Standing Plan) คือ แผนเพื่อแนะนำแนวการตัดสินใจในการจัดการและการดำเนินการในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ประกอบด้วย 3 กรณี คือ นโยบาย (แผนหลักที่กำหนดแนวทางกว้าง ๆ โดยผู้บริหารองค์กร) กระบวนการ (แผนหลักที่มีรายละเอียดขั้นตอน) และกฎ (แผนหลักที่กำหนดว่ากิจกรรมใดทำได้หรือไม่ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2542: 156.)

2. แผนใช้ครั้งเดียว (Single-Use Plan) หมายถึง แผนที่เตรียมขึ้นเพื่อใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวแล้วจะไม่มีโอกาสเกิดขึ้นอีก ประกอบด้วย โครงการ ได้แก่ แผนที่ใช้ครั้งเดียวเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง และโปรแกรม (Program) ซึ่งเป็นกลุ่มของภารกิจที่ซับซ้อนเกี่ยวเนื่องกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน มีความซับซ้อนกว่าโครงการ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2542: 156.) อนึ่ง หากสถานการณ์เอื้ออำนวยจะนำกลับมาใช้ใหม่อีกก็ได้

จากการจำแนกประเภทของแผน หากพิจารณาแผนที่หน่วยงานทางการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนต้องดำเนินการแล้ว แผนที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องดำเนินการไม่ว่าจะคำนึงถึงบริบทของหน่วยงาน วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ระยะเวลา คือแผนกลยุทธ์ที่ต้องมุ่งพัฒนาหน่วยงานไปสู่อนาคตที่สอดคล้องกับภารกิจ นโยบาย ความจำเป็นในพื้นที่ รวมถึงบริบทที่เปลี่ยนไปโดยใช้ศักยภาพภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ช่วยหนุนเสริมผลักดันให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.2 ทิศทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบของแผนของประเทศไทยในปัจจุบัน ตามแนวทางที่คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบ คราวประชุมวันที่ 4 ธันวาคม 2560 ให้มีแผน 3 ระดับ ได้แก่ แผนระดับที่หนึ่ง แผนระดับที่สอง และแผนระดับที่สาม รายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกัน ไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

แผนระดับที่ 2 หมายถึง แผนซึ่งเป็นแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ เพื่อบรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งประกอบไปด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อถ่ายทอดไปสู่แนวทางในการปฏิบัติในแผนระดับที่ 3

แผนระดับที่ 3 คือ แผนที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของแผนระดับที่ 1 และ 2 ไปสู่การปฏิบัติ หรือจัดทำขึ้นตามพันธกรณีหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนปฏิบัติการด้าน... แผนปฏิบัตินโยบาย... แผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนทั้ง 3 ระดับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดังนี้

1.2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้รัฐมียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมาย การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง” โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ประกอบด้วย ความอยู่ดีมีสุข ของคนไทยและสังคมไทย ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ การพัฒนาประเทศในช่วงเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 6 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนา ที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของพัฒนาทุนมนุษย์ปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วนของปรับเปลี่ยน

ค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน “วิถี” การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพ ระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงความตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ตลอดจนพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท

เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการกำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติขึ้น เพื่อให้เห็นกรอบแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจนขึ้น

1.2.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นแผนระดับสองที่จัดทำไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยจะมีผลผูกพันต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณจะต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ซึ่งประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ความมั่นคง 2) การต่างประเทศ 3) การพัฒนาการเกษตร 4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต 5) การท่องเที่ยว 6) การพัฒนาพื้นที่และเมืองนำอยู่อัจฉริยะ 7) โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล 8) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมยุคใหม่ 9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ 10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม 11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต 12) การพัฒนาการเรียนรู้ 13) การสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี 14) ศักยภาพการกีฬา 15) พลังทางสังคม 16) เศรษฐกิจฐานราก 17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม 18) การเติบโตอย่างยั่งยืน 19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ 20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ 21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ 22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ 23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม โดยมีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นที่ 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

กำหนดแผนย่อยไว้ 5 แผนย่อย เพื่อพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ดังนี้ 1) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ 2) การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย 3) การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น 4) การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน 5) การส่งเสริมศักยภาพวัยผู้สูงอายุโดยกระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานสนับสนุนแผนแม่บทดังกล่าว โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีความเกี่ยวข้องกับแผนย่อยที่ 2) และ 3)

2. ประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้

กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบันและการเสริมสร้าง และยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพ ระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

แม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว ควบคู่กับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ รวมถึงการสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง โดยประกอบด้วย 2 แผนย่อย ดังนี้ 1) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และ 2) การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย โดยกระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการแผนแม่บทดังกล่าว ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและปัจจัยภายใต้แผนแม่บทดังกล่าว ทุกองค์ประกอบ

1.2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) เป็นแผนพัฒนาที่จัดทำโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐบาล และสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและโลก รวมถึงมีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาวที่จะช่วยสนับสนุนให้การพัฒนาประเทศได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนบนเป้าหมายร่วมที่ชัดเจน และยังเอื้อประโยชน์ต่อการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลความสำเร็จของแผน เพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการและวิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่มุ่งหวังได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ประกอบด้วย 13 หมุดหมาย ได้แก่ หมุดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง หมุดหมายที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน หมุดหมายที่ 3 ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก หมุดหมายที่ 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง หมุดหมายที่ 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค หมุดหมายที่ 6 ไทยเป็นฐานการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่สำคัญของโลก หมุดหมายที่ 7 ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ หมุดหมายที่ 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน หมุดหมายที่ 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลงและคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม หมุดหมายที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ หมุดหมายที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจาก ภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หมุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และหมุดหมายที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน โดยหมุดหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุด นั่นคือ หมุดหมายที่ 12 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หมุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

หมุดหมายที่ 12 มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในประเด็นเป้าหมายประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น 2) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นเป้าหมายคนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และ 3) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในประเด็นเป้าหมายสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

หมุดหมายที่ 12 มุ่งตอบสนองเป้าหมายหลักของแผน 2 เป้าหมาย ได้แก่ 1) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ โดยการพัฒนาคนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติการพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิต เป้าหมาย สามารถสร้างงานอนาคต และสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะที่มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม 2) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม

ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการพัฒนากระบวนทัศน์เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ โดยมีเป้าหมายระดับมหัพภาค และตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 88 ณ สิ้นสุดแผน ฯ

ตัวชี้วัดที่ 1.2 ร้อยละของนักเรียนที่มีสมรรถนะไม่ถึงระดับพื้นฐานของทั้ง 3 วิชา ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนลดลงร้อยละ 8 เมื่อสิ้นสุดแผน ฯ

ตัวชี้วัดที่ 1.3 ทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 เมื่อสิ้นสุดแผน ฯ

เป้าหมายที่ 2 กำลังคนมีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต

ตัวชี้วัดที่ 2.1 ดัชนีความสามารถในการแข่งขันของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Form : WEF) 6 ด้านทักษะ คะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 เมื่อสิ้นสุดแผน ฯ

เป้าหมายที่ 3 ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตัวชี้วัดที่ 3.2 กลุ่มประชากรอายุ 15 - 24 ปี ที่ไม่ได้เรียน ไม่ได้ทำงาน หรือไม่ได้ฝึกอบรม ไม่เกินร้อยละ 5 เมื่อสิ้นแผน ฯ

กลยุทธ์การพัฒนา (เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยในทุกมิติ

กลยุทธ์ย่อยที่ 1.1 พัฒนาเด็กช่วงตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัยให้มีพัฒนาการรอบด้าน มีอุปนิสัยที่ดี โดยการเตรียมความพร้อมพ่อแม่ผู้ปกครอง สร้างกลไกประสานความร่วมมือ เพื่อดูแลหญิงตั้งครรภ์ ให้ได้รับบริการที่มีคุณภาพ และดูแลเด็กให้มีพัฒนาการสมวัย ตั้งแต่อายุในครรภ์จนถึง 6 ปี **การพัฒนาครูและผู้ดูแลเด็กปฐมวัยให้มีความรู้และทักษะการดูแลที่เพียงพอ** มีจิตวิทยาการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย สามารถทำงานร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการสมวัยตามหลักการพัฒนาสมองและกระบวนการเรียนรู้แก่เด็ก ควบคู่กับการพัฒนาการด้านร่างกาย สาธารณสุข และโภชนาการ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ตัวอย่างรอบด้านก่อนเข้าสู่วัยเรียน **การยกระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้มาตรฐาน** และจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นกลไกการพัฒนาเด็กปฐมวัยรายพื้นที่ที่มีคุณภาพ **การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้** และการดูแลปกป้องเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการที่ดีรอบด้าน สติปัญญาสมวัย โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน รวมถึงพัฒนาระบบสารสนเทศเด็กรายบุคคล เพื่อการส่งต่อไปยังสถานศึกษาและการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ 1.2 พัฒนาผู้เรียนระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีสมรรถนะ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน โดยการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติการยกระดับการผลิตและพัฒนาครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การปรับปรุงระบบวัดและประเมินผู้เรียนให้มีความหลากหลายตามสภาพจริง ตลอดจนมีการประเมินการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้โดย

1) การแก้ไขภาวการณ์ถดถอยของความรู้ในวัยเรียน โดยสถานศึกษาพัฒนาแนวปฏิบัติ และระบบสนับสนุนที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานและการเรียนรู้ที่บ้าน ในสถานการณ์ฉุกเฉิน

2) การพัฒนาระบบแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาครูและผู้ประกอบอาชีพแนะแนว ให้สามารถร่วมวางแผนเส้นทางการเรียนรู้การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจ ความถนัด

3) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของผู้เรียนทุกคน โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทางกายภาพที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน ถึงแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขบนหลักของการเคารพ ความหลากหลายทั้งทางความคิด มุมมองของคนระหว่างรุ่น และอัตลักษณ์ส่วนบุคคลเพื่อการวางอนาคตในการพัฒนาประเทศร่วมกัน การส่งเสริมการเรียนรู้ วิชาชีวิตในโรงเรียน และมีแนวปฏิบัติในการคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะจากการถูกระงับโดยวิธีรุนแรงทั้งกายวาจาและการกลั่นแกล้ง

4) การปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ที่มุ่งเน้นการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ และอยู่บนหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทางเทคโนโลยีและดิจิทัลให้มีความครอบคลุมในทุกพื้นที่

5) การกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการจัดการศึกษา โดยปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ที่เอื้อให้สถานศึกษา มีความเป็นอิสระในการบริหาร ด้านการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร รวมทั้งขับเคลื่อนการสร้างนวัตกรรม ทางการศึกษาตามบริบทของโรงเรียนและพื้นที่ที่ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมในการจัดการเรียนรู้และการร่วมลงทุนเพื่อการศึกษา

6) การส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ โดยพัฒนาระบบเสาะหาและกลไกการบริหารจัดการ และส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษตามแนวคิดพหุปัญญาอย่างเป็นระบบ อาทิ การสนับสนุนทุนการศึกษาต่อ ฝึกประสบการณ์ทำงานวิจัยในองค์กรชั้นนำ ตลอดจนส่งเสริมการทำงานที่ใช้ความสามารถพิเศษอย่างเต็ม ศักยภาพ

7) ผู้มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสและเข้าถึงการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยสถานศึกษาจัดการศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสมเฉพาะกลุ่ม ให้เป็นทางเลือกแก่ผู้เรียนเพื่อยุติการออก กลางคัน และพัฒนากลไกสนับสนุนรวมถึงการปรับกฎระเบียบให้เอื้อต่อภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และ องค์กรที่ไม่แสวงหากำไรในการดูแลกลุ่มผู้มีความต้องการพิเศษ อาทิการวางแนวทางให้เอกชนสามารถจัดตั้ง สถานฝึกอบรมหรือมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาผู้ต้องคำพิพากษา

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง

กลยุทธ์ย่อยที่ 2.1 พัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการ ของภาคการผลิต เป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนบูรณาการและ เชื่อมโยง ความร่วมมือด้านการศึกษาฝึกอบรม และร่วมจัดการเรียนรู้ตามโลกสมัยใหม่ที่ครอบคลุม ทั้งความสามารถในงาน ทักษะในการใช้ชีวิต สมรรถนะดิจิทัลเพื่อการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน และการใช้สิทธิ ในการเข้าถึงบริการพื้นฐานภาครัฐและสินค้าบริการได้อย่างเท่าทัน การแก้ปัญหา การมีแนวคิด ของผู้ประกอบการ รวมถึงความสามารถในการบริหารตัวเอง และการบริหารคนเพื่อนำทักษะของสมาชิกทีม ที่หลากหลายมาประสานพลังร่วมกัน ในการปฏิบัติงานได้อย่างสร้างสรรค์รวมทั้งกำหนดมาตรการจูงใจ และ กลไกการสนับสนุนการฝึกอบรมและร่วมจัดการเรียนรู้พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนและพัฒนา กำลังคน

ทั้งข้อมูลอุปสงค์อุปทานของแรงงาน และการเชื่อมโยงกับสมรรถนะตลอดห่วงโซ่การผลิตและห่วงโซ่คุณค่า ตามรายอุตสาหกรรมของการผลิตและบริการ เป้าหมายรวมถึงการเชื่อมโยงระบบสมรรถนะกับค่าจ้าง กำหนดมาตรการในการผลิตกำลังคนแบบเร่งด่วน โดยจัดการศึกษารูปแบบจำลอง ในสาขาที่จำเป็น ต่อการพัฒนาประเทศ อาทิ ด้านปัญญาประดิษฐ์และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กลยุทธ์ย่อยที่ 3.1 พัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยกำหนดมาตรการจูงใจที่เหมาะสม เพื่อให้สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน โดยเฉพาะผู้ประกอบการ startup สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีสาระที่ทันสมัย สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน ทุกกลุ่ม ครอบคลุมทุกพื้นที่ เข้าถึงได้ง่ายทั้งพื้นที่กายภาพ และพื้นที่เสมือนจริง สร้างสื่อการเรียนรู้ที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยการสร้างสื่อที่ใช้ภาษาถิ่นเพื่อให้ประชาชนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยกลาง เป็นภาษาหลักเข้าถึงได้ สื่อทางเลือกสำหรับผู้พิการทางสายตาและผู้พิการทางการได้ยิน รวมถึงสนับสนุน กลุ่มประชากรที่มีข้อจำกัด ทางเศรษฐกิจให้เข้าถึงสื่อในราคาที่เข้าถึงได้ การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต ของประเทศให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภททั้งในระบบสายสามัญ สายอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ตั้งแต่มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา และนอกระบบ เพื่อสร้างความคล่องตัว และเปิดทางเลือกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทุกระดับ กำหนดมาตรการจูงใจ ให้ประชาชนพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยจัดให้มีแหล่งเงินทุนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ การพัฒนาเครดิตการฝึกอบรมสำหรับคนทุกกลุ่ม การจัดสรรสิทธิพิเศษในการเข้ารับบริการฝึกอบรม การเข้าชมแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งเสริมให้เอกชนที่ผลิตนวัตกรรมทางการศึกษา จัดทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร โดยกำหนดเงื่อนไขการให้ใช้ผลิตภัณฑ์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

กลยุทธ์ย่อยที่ 3.2 พัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ โดยจัดทำข้อมูลและส่งเสริมการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนเส้นทางการเรียนรู้ ที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายในอนาคตของตนเอง และสามารถเทียบโอนประสบการณ์ได้ทั้งนี้ให้มีการพัฒนา บุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับให้มีความเข้าใจ และมีสมรรถนะในการพัฒนาผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ ที่มีความต้องการที่ซับซ้อน

1.2.4 แผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศ จัดทำขึ้นเพื่อกำหนดกลไก วิธีการ และขั้นตอนการปฏิรูปประเทศ ในด้านต่าง ๆ โดยการปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคี สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาส อันทัดเทียมกัน เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งแผนการปฏิรูปประเทศ ประกอบด้วย 12 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเมือง 2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน 3) ด้านกฎหมาย 4) ด้านกระบวนการยุติธรรม 5) ด้านเศรษฐกิจ 6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7) ด้านสาธารณสุข 8) ด้านสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ 9) ด้านสังคม 10) ด้านพลังงาน 11) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ 12) ด้านการศึกษา โดยแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีแผนงานเพื่อการปฏิรูป 5 เรื่อง ได้แก่ 1) การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย 2) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง

ในศตวรรษที่ 21 3) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน 4) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบนำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงาน 5) การปฏิรูปบทบาทการวิจัยและระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากกับดักรายได้ปานกลางอย่างยั่งยืน

1. แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 258 จ. โดยสรุปได้บัญญัติให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ครอบคลุมให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู ให้มีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุ เป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ ทั้งนี้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 261 กำหนดให้การปฏิรูปตามมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระคณะหนึ่ง ที่ คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะ และร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้ บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป

นอกจากนี้ การปฏิรูปการศึกษายังเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศเพื่อสนับสนุนการบรรลุตามยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดไว้ในด้านต่าง ๆ เนื่องด้วยการศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม และด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ปัญหาและความท้าทายที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ปัญหาของระบบการศึกษาของไทย มีความซับซ้อนสูง คุณภาพของการศึกษาดำ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง ปัญหาของระบบการศึกษา เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การใช้ทรัพยากรทางการศึกษา ยังไม่มีประสิทธิภาพ การกำกับดูแลและการบริหารจัดการระบบการศึกษาของภาครัฐในด้านธรรมาภิบาล เป็นอุปสรรคสำคัญที่บั่นทอนประสิทธิผลของการนำประเด็นการปฏิรูปการศึกษาสู่การปฏิบัติ รวมถึงบริบทของประเทศและของโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาของไทยที่ได้วิเคราะห์ไว้ในข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ ข้อเสนอจากการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะในภูมิภาคต่าง ๆ เวทีทางวิชาการ มาประกอบการพิจารณาปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ทำให้แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษานี้ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิรูป 4 ด้าน 1) ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (Enhance quality of education) 2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Reduce disparity in education) 3) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Leverage excellence and competitiveness) 4) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล (Improve Efficiency, agility and good governance) โดยได้กำหนดแผนงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา 7 เรื่อง 1) การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมาย

ลำดับรอง 2) การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน 3) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 4) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูและอาจารย์ 5) การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 6) การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา 7) การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)

2. แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) มุ่งเน้นกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ประชาชน อย่างมีนัยสำคัญ 5 กิจกรรม โดยพิจารณาความเชื่อมโยงกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2562 ซึ่งหน่วยงานรับผิดชอบได้ขับเคลื่อนการดำเนินการบางกิจกรรมไปแล้ว โดยในแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาฉบับเดิมที่กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปไว้ 7 เรื่อง ซึ่งมีสถานะบรรลุเป้าหมายประจำปี 2563 ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย 3 เรื่อง และอยู่ในระดับที่มีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย 4 เรื่อง นั้น ได้นำมาดำเนินการต่อเนื่องในแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ผ่านกิจกรรม Big Rock จำนวน 6 เรื่อง และประเด็นปฏิรูป และอีก 1 เรื่อง และประเด็นปฏิรูป เป็นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อน กิจกรรม Big Rock ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้กิจกรรมปฏิรูป 5 กิจกรรมที่กำหนดใหม่และแผนงานเดิมยังมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและมุ่งสู่ความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประกอบด้วย 1) การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย 2) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 3) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต และพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน 4) การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบนำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงาน 5) การปฏิรูปบทบาทการวิจัยและระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากรักบี้ตกทรายได้ปานกลางอย่างยั่งยืน

1.2.5 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

เป็นแผนยุทธศาสตร์ด้านศึกษาระยะยาว โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้นำไปเป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งความเป็นพลวัต เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งภายใต้กรอบแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนด สาระสำคัญสำหรับบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาใน 5 ประการ ได้แก่ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา (Access) ความเท่าเทียมทางการศึกษา (Equity) คุณภาพการศึกษา (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และตอบโจทย์บริบท เปลี่ยนแปลง (Relevancy) ในระยะ 20 ปีข้างหน้า และมียุทธศาสตร์ 6 ประการ คือ

- 1) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ
  - 2) การผลิตและพัฒนากำลังคนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
  - 3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
  - 4) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา
  - 5) การจัดการศึกษาเพื่อ สร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
  - 6) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษาและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
- ได้กำหนดประเด็นการพัฒนาไว้ 23 ประเด็น มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยเฉพาะ คือ ประเด็นที่ 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต และประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้

1.2.6 แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 – 2570

ช่วงปฐมวัย เป็นช่วงอายุที่ให้ผลของการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดต่อการวางรากฐานของชีวิต คณะรัฐมนตรี จึงได้มีมติเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564 เห็นชอบแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564 - 2570 เพื่อให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านเต็มตามศักยภาพ เป็นพื้นฐานของความเป็นพลเมืองคุณภาพ ซึ่งมียุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การจัดและทำให้บริการแก่เด็กปฐมวัย 2) การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย 3) การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการพัฒนาเด็กปฐมวัย 4) การพัฒนาระบบและกลไกการบูรณาการสารสนเทศเด็กปฐมวัยและการนำไปใช้ประโยชน์ 5) การจัดทำและปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย และการดำเนินการตามกฎหมาย 6) การวิจัยพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ 7) การบริหารจัดการการสร้างกลไกการประสานการดำเนินงานและการติดตามประเมินผล โดยภายใต้กลยุทธ์ประกอบด้วยเป้าประสงค์และมาตรการต่าง ๆ

1.2.7 ความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แห่งสหประชาชาติ

เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เป้าหมายย่อย (Target)

เป้าหมายย่อยที่ 4.1 สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับการศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และไม่มีค่าใช้จ่ายนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผลภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมายย่อย 4.2 สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนาการดูแล และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา ภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมายย่อย 4.4 เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่เกี่ยวข้องจำเป็นรวมถึงทักษะทางด้านเทคนิคและอาชีพสำหรับการจ้างงาน การมีงานที่มีคุณค่า และการเป็นผู้ประกอบการภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมายย่อย 4.5 ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศด้านการศึกษา และสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบางซึ่งรวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมืองและเด็กเข้าถึงการศึกษา และการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียมภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมายย่อย 4.6 สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิงในสัดส่วนสูงสามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมายย่อย 4.7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน

ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและการไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความชื่นชมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการที่วัฒนธรรมมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนายั่งยืนภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมายย่อย 4.A สร้างและยกระดับสถานศึกษาตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์การศึกษาที่อ่อนไหวต่อเด็กผู้พิการและเพศภาวะ และจัดให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัยปราศจากความรุนแรงครอบคลุมและมีประสิทธิผลสำหรับทุกคน

เป้าหมายย่อย 4.C เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณวุฒิรวมถึงการดำเนินการผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็กภายในปี พ.ศ. 2573

1.2.8 แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) โดยนำกรอบแนวทางและเป้าหมายการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และการพัฒนาการเรียนรู้ แผนการปฏิรูปประเทศ (ด้านการศึกษา ฉบับปรับปรุง) ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) เป้าหมายการพัฒนายั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) รวมทั้งแผนระดับ 2 และแผนระดับ 3 ประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามกฎหมาย นโยบายรัฐบาล และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของแผนปฏิบัติการ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการให้บริการหรือเป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ยุทธศาสตร์และแนวทาง หรือมาตรการการดำเนินงาน และผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เพื่อให้ทุกส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์

ภายในปี 2570 ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะที่จำเป็นพร้อมเรียนรู้ตลอดชีวิตและปรับตัวสอดคล้องกับวิถีชีวิตโลกยุคใหม่

2. พันธกิจ

- 1) พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน
- 2) สร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
- 3) ผลผลิต พัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพกำลังคนที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการ

ของตลาดแรงงานและความต้องการของประเทศ

4) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาทางการศึกษา สังคม หรือสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ

- 5) พัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาให้ทันสมัย มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล

3. ผลสัมฤทธิ์

1) ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกยุคใหม่ สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตได้รับการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา

2) กำลังคนมีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและความต้องการของประเทศ

3) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

4. ประเด็นยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์/เป้าหมายการให้บริการรายประเด็นยุทธศาสตร์

1) ประเด็นยุทธศาสตร์ ศธ. ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศ

เป้าประสงค์/เป้าหมายการให้บริการ

ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ ปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องและเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน สามารถปรับตัวรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้ตามสถานการณ์

2) ประเด็นยุทธศาสตร์ ศธ. ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

เป้าประสงค์/เป้าหมายการให้บริการ

ผู้เรียนและประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาทักษะ สมรรถนะวิชาชีพ ตามความต้องการของตลาดแรงงานและสนับสนุนการพัฒนาประเทศ

3) ประเด็นยุทธศาสตร์ ศธ. ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

เป้าประสงค์/เป้าหมายการให้บริการ

3.1) ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติมีทักษะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3.2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพและได้รับการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3.3) มีผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการศึกษา สังคมหรือสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ

4) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

และเสมอภาค

เป้าประสงค์/เป้าหมายการให้บริการ

ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย มีหลักประกันในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง เสมอภาคและเหมาะสม

5) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร

กับสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์/เป้าหมายการให้บริการ

ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความตระหนักในการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้ทันสมัย มีประสิทธิภาพ

ตามหลักธรรมาภิบาล

เป้าประสงค์/เป้าหมายการให้บริการ

ระบบบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและทันสมัย

1.2.9 แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคม ประเทศไทยจะได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง

ยั่งยืน และหน่วยงานในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับสามารถนำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานต่อไป โดยกำหนดเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด แนวทางการพัฒนาภายใต้ กลยุทธ์ 4 เรื่อง กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และกลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา

กลยุทธ์ย่อยที่ 1.1 สร้างภูมิคุ้มกันระดับบุคคล ด้วยการเสริมสร้างทัศนคติและความรู้เท่าทันยาเสพติดทั้งการเสพและการค้า รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ทั้งรูปแบบ เนื้อหา วิธีการ และช่องทางการสื่อสาร และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในทุกขั้นตอน

1.2.10 แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางและเป้าหมาย ในการปฏิบัติการของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เชื่อมโยงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 -2580 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 -2570) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงศึกษาธิการ และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการกำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงาน โดยกำหนดกลยุทธ์หน่วยงาน เป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางการพัฒนา และแผนงาน/โครงการสำคัญ ภายใต้กลยุทธ์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ 2) เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน 3) ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และ 4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา

1.2.11 แผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 (พ.ศ. 2566 - 2570) ฉบับทบทวน พ.ศ. 2565

แผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 (พ.ศ. 2566 - 2570) ฉบับทบทวน พ.ศ. 2565 ได้มีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาวะการณ์และบริบทของโลกทิศทางการพัฒนาการศึกษา แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goal : SDG) และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สภาวะการณ์และบริบทของประเทศไทย ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสังคมแห่งโลกยุคใหม่ต่อการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ อาทิ การเปลี่ยนแปลงสภาวะด้านเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขัน สภาวะด้านสังคม คุณภาพการศึกษา ปัญหาความเหลื่อมล้ำ สภาวะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาวะด้านการบริหารจัดการพัฒนาประเทศ แนวทางการพัฒนาพื้นที่และการพัฒนาการศึกษาได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนปฏิรูปประเทศไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ทิศทางการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ทิศทางการพัฒนาการศึกษา ได้แก่ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) นโยบายรัฐบาลด้านการศึกษา แนวทางการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งประมวลข้อมูลพื้นฐาน

และผลการจัดการศึกษาในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี เลย หนองคาย หนองบัวลำภูและบึงกาฬ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานระดับหน่วยงานและสถานศึกษา การวิเคราะห์ปัจจัยทางยุทธศาสตร์เพื่อให้ได้ข้อสรุปสถานการณ์ของการจัดการศึกษาโดยใช้เทคนิค SWOT analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน และสภาพการณ์ภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรค ได้นำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ เชิงกลยุทธ์ ตัวชี้วัด ความสำเร็จ กลยุทธ์หรือมาตรการ ขอบเขตการพัฒนาตามลำดับโดยระดมความคิดแบบมีส่วนร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ (VISION)

“ประชากรทุกช่วงวัยมีคุณภาพและมีความพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้”

2. พันธกิจ (MISSION)

- 1) ส่งเสริมการมีสำนึกพลเมือง รักในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 2) พัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- 3) พัฒนาศักยภาพตามความสามารถและความถนัดของผู้เรียน
- 4) ส่งเสริมและพัฒนาระบบการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต
- 5) ยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาทุกระดับ

3. ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategy)

- 1) จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ
- 2) จัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม สร้างความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3) พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของประชากรทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
- 4) จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
- 5) พัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล

4. เป้าประสงค์ (Goal)

- 1) ประชากรทุกช่วงวัยมีสำนึกพลเมือง รักในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 2) ประชากรทุกช่วงวัยได้รับการบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและทั่วถึง เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ตลอดชีวิต
- 3) ระบบการศึกษาทุกระดับมีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถในศตวรรษที่ 21
- 4) มีการจัดการศึกษาที่สร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 5) ระบบการบริหารจัดการการศึกษามีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ มีความคุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย สนองตอบความต้องการของตลาดแรงงาน และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงพอเพียง

1.2.12 แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดอุดรธานี (พ.ศ. 2566 - 2570)

1. วิสัยทัศน์ (Vision)

ประชากรทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพลเมืองที่ดี และมีสมรรถนะที่สำคัญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษาของทุกภาคส่วน

2. พันธกิจ (Mission)

- 1) พัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ให้ประชากรทุกช่วงวัยเข้าถึงโอกาสในการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างความเสมอภาคด้านการศึกษาแก่ทุกกลุ่มเป้าหมาย
- 2) ยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาทุกระดับ ให้สอดคล้องและรองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
- 3) พัฒนาคุณภาพประชากรทุกช่วงวัยให้เป็นผู้มีความรู้ คุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถพัฒนาศักยภาพและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) พัฒนาศักยภาพและความสามารถตามความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21
- 5) ใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการพัฒนางานทั้งระบบ เน้นการเรียนรู้มุ่งสู่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

3. เป้าประสงค์ (Goals)

- 1) ประชากรทุกช่วงวัยมีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสาธารณะ รักความเป็นไทย ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ระบบการศึกษาที่สนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21
- 3) ประชากรทุกช่วงวัยมีความรู้ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และได้รับการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา
- 4) ประชากรทุกช่วงวัยได้รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและทั่วถึง เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถพัฒนาศักยภาพและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 5) ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพบรรลุเป้าหมายและมีความคุ้มค่า

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาจังหวัดอุดรธานี (Strategies)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

เป้าหมาย

ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับความมั่นคง มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามในทุกรูปแบบ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ร้อยละของสถานศึกษา มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่สร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม ที่ส่งเสริมสนับสนุนในการสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เพิ่มขึ้น

3. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม ที่สร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม รองรับตลาดงานและพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนมีทักษะ สมรรถนะในสาขาที่ตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2. ผลงานวิจัย นวัตกรรม สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้น เมื่อเทียบกับผู้เรียนสามัญศึกษา

2. ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น

3. จำนวนโครงการ/งานวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้/นวัตกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนให้ตอบสนองความต้องการของตลาดงานและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษ ที่ 21 เพิ่มขึ้น

4. จำนวนหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นที่ตอบสนองต่อการพัฒนากำลังคนใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนา

1. ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในสาขาที่ตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

1.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการองค์ความรู้แบบสหวิทยาการ (อาทิ สะเต็มศึกษา ทวีศึกษา ทวีภาคี) เพื่อพัฒนากระบวนการคิด และการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

1.2 พัฒนาระบบการแนะแนวในสถานศึกษา เพื่อสร้างทางเลือกในการตัดสินใจศึกษาด้านอาชีพ และประกอบอาชีพในสาขาที่ตนถนัดและสนใจ

1.3 เสริมสร้างทักษะและสมรรถนะผู้เรียน โดยเน้นการลงมือปฏิบัติจริงอย่างครบวงจรการทำงาน ร่วมกัน และการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง

2. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

ประเด็นยุทธศาสตร์ 3 การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของประชากรทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

เป้าหมาย

ประชากรทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชา ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปเพิ่มขึ้น

2. มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย สนองตอบความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีระบบคลังข้อมูลเกี่ยวกับสื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมาตรฐาน สามารถให้บริการคนทุกช่วงวัยและใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้

4. ร้อยละของครูผู้สอนภาษาอังกฤษได้รับการพัฒนาและยกระดับความรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้ระดับการพัฒนาทางด้านภาษา (CEFR) ตามเกณฑ์ที่กำหนด

5. ร้อยละของนักเรียนที่ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรระดับดีขึ้นไป

6. ร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ร้อยละของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาโดยบูรณาการ องค์ความรู้แบบสะเต็มศึกษาเพิ่มขึ้น

8. ร้อยละของเด็กในวัยเรียนที่มีความต้องการจำเป็น พิเศษ ได้รับการศึกษาเต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสมเต็มตามศักยภาพในแต่ละช่วงวัย

2. พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างพหุปัญญาในรูปแบบที่หลากหลาย

3. พัฒนากลไกการติดตาม การวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

4. พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ 4 การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม สร้างความเสมอภาค และโอกาส ให้มีความเท่าเทียมทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เป้าหมาย

ประชากรทุกช่วงวัยได้รับโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เสมอภาคและเหมาะสมกับช่วงวัย

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. สัดส่วนนักเรียนปฐมวัย (3 – 5 ปี) ต่อประชากรกลุ่มอายุ 3 – 5 ปี เพิ่มขึ้น

2. ประชากรอายุ 6 – 11 ปี ได้เข้าเรียนระดับประถมศึกษาทุกคน

3. ประชากรอายุ 12 – 14 ปี ได้เข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือ เทียบเท่าทุกคน

4. สัดส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (15 – 17 ปี) ต่อประชากรกลุ่มอายุ 15 – 17 ปี เพิ่มขึ้น

5. อัตราการออกกลางคันของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานลดลง
  6. ร้อยละของผู้เรียนพิการได้รับการพัฒนาสมรรถภาพหรือบริการทางการศึกษา
  7. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย สนองตอบความต้องการของผู้เรียนและผู้ให้บริการอย่างทั่วถึง
  8. จำนวนแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดการศึกษา/จัดกิจกรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น
  9. มีสื่อดิจิทัลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และการ ส่งเสริมความรู้และการมีอาชีพ
  10. มีกลไกส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา
แนวทางการพัฒนา
1. ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชากรทุกช่วงวัยเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้
  2. พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่
  3. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายสังคมรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้าง
สังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกช่วงวัย
  4. ส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ผ่านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีมาตรฐานและ
หลากหลาย อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ของชุมชน ฯ สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เข้ารับบริการ
แต่ละกลุ่มเป้าหมาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย

ประชากรทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ร้อยละของสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริม
คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
2. ร้อยละของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนและกิจกรรม เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและ
การนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติ

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิด
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต
2. ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริม
คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเด็นยุทธศาสตร์ 6 การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตามหลักธรรมาภิบาล

เป้าหมาย

ระบบบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ร้อยละของสถานศึกษาที่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเพิ่มขึ้น
2. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น

3. มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา

4. มีฐานข้อมูลด้านการศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา การติดตามและประเมินผล

5. ร้อยละของสถานศึกษามีอัตรากำลังข้าราชการครูตามเกณฑ์ที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น

6. หน่วยงานทางการศึกษามีระบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

7. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่

แนวทางการพัฒนา

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาและองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล

2. พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

4. ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.3 นโยบายที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา

1.3.1 นโยบายรัฐบาล (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี) แถลงต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม 2562 โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินจำแนกเป็นนโยบายหลัก 12 ด้าน และนโยบายเร่งด่วน 12 เรื่อง ซึ่งนโยบายหลัก 12 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) การปกป้อง และเชิดชู สถาบันพระมหากษัตริย์
- 2) การสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศและความสงบสุขของประเทศ
- 3) การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
- 4) การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก
- 5) การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย
- 6) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการกระจาย ความเจริญสู่ภูมิภาค
- 7) การพัฒนา สร้างความเข้มแข็งจากฐานราก
- 8) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย
- 9) การพัฒนาระบบสาธารณสุขและหลักประกันทางสังคม
- 10) การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน
- 11) การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ
- 12) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และกระบวนการยุติธรรม

นโยบายเร่งด่วน 12 เรื่อง ได้แก่

- 1) การแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน
- 2) การปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
- 3) มาตรการเศรษฐกิจเพื่อรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก
- 4) การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม
- 5) การยกระดับศักยภาพของแรงงาน
- 6) การวางรากฐานระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่อนาคต

- 7) การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21
- 8) การแก้ไขปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการประจำ
- 9) การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและสร้างความสงบสุขในพื้นที่ชายแดนภาคใต้
- 10) การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน
- 11) การจัดเตรียมมาตรการรองรับภัยแล้งและอุทกภัย
- 12) การสนับสนุนให้มีการศึกษาการรับฟังความเห็นของประชาชน และการดำเนินการเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

1.3.2 นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

1. การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย

1) เร่งสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคม และป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ และภัยอื่นๆ โดยมีการดำเนินการตามแผนและมาตรการด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรในรูปแบบต่างๆ อย่างเข้มข้น รวมทั้งดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตามประเมินผลการดำเนินการ และแสวงหาสถานศึกษาที่ดำเนินการได้ดีเยี่ยม (Best Practice) เพื่อปรับปรุง พัฒนา และขยายผลต่อไป

2) เร่งปลูกฝังทัศนคติ พฤติกรรม และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยบูรณาการอยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้และสร้างภูมิคุ้มกันควบคู่กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในเชิงบวกและสร้างสรรค์ พร้อมทั้งหาแนวทางวิธีการปกป้องคุ้มครองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา

3) เสริมสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

4) เร่งพัฒนาบทบาทและภารกิจของหน่วยงานด้านความปลอดภัยที่มีอยู่ในทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้ดำเนินการอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

2. การยกระดับคุณภาพการศึกษา

1) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษานำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน

2) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นพบพรสวรรค์ ความสนใจ ความถนัดในอาชีพของตนเอง ด้วยการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) ทั้งในห้องเรียน สถานประกอบการ รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มและห้องดิจิทัลให้คำปรึกษาแนะนำ

3) พัฒนาและบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลฐานสมรรถนะสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน เพื่อสร้างความฉลาดรู้ด้านการอ่าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สร้างตรรกะความคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลให้นักเรียนไทยสามารถแข่งขันได้กับนานาชาติ

4) พัฒนาทักษะดิจิทัลและภาษาคอมพิวเตอร์ (Coding) สำหรับผู้เรียนทุกช่วงวัย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมดิจิทัลในโลกยุคใหม่

5) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรมให้มีความทันสมัย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น และการเสริมสร้างวิถีชีวิตของความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

6) จัดการเรียนรู้ตามความสนใจรายบุคคลของผู้เรียนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย และแพลตฟอร์มการเรียนรู้อัจฉริยะที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอนคุณภาพสูง รวมทั้งมีการประเมินและพัฒนาผู้เรียน

7) ส่งเสริมการให้ความรู้และทักษะด้านการเงินและการออม (Financial Literacy) ให้กับผู้เรียน โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการคลัง กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารออมสิน สหกรณ์ ฯลฯ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ และการเผยแพร่สื่อแอนิเมชันรอบรู้เรื่องเงิน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการลงทุนเชิงพาณิชย์เพื่อให้เกิดผลตอบแทนที่สูงขึ้น

8) ปรับโฉมศูนย์วิทยาศาสตร์และศูนย์การเรียนรู้ ให้มีรูปลักษณ์ที่ทันสมัย สวยงาม ร่มรื่น ชูใจ ให้เข้าไปใช้บริการ โดยมีมุมค้นหาความรู้ด้วยเทคโนโลยีทันสมัย มุมจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ของผู้เรียน หรือกลุ่มผู้เรียน และการร่วมกิจกรรมกับครอบครัว หรือจัดเป็นฐานการเรียนรู้ ด้านต่างๆ ที่ผู้เรียนและประชาชนสามารถมาลงทะเบียนเข้าร่วมกิจกรรม และได้รับเอกสารรับรองการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องหรือสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ได้ รวมทั้งมีบริเวณพักผ่อน ที่มีบริการลักษณะบ้านสวนกาแฟเพื่อการเรียนรู้ เป็นต้น

9) ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีการนำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

10) พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะและผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน

3. การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย

1) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการส่งต่อไปยังสถานศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะระดับการศึกษาภาคบังคับ เพื่อป้องกันเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน

2) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปทุกคน เข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อรับการพัฒนารอบด้าน มีคุณภาพ ตามศักยภาพ ตามวัยและต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) พัฒนาข้อมูลและทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ และกลุ่มเปราะบาง รวมทั้งกลุ่ม NEETs ในการเข้าถึงการศึกษา การเรียนรู้ และการฝึกอาชีพอย่างเท่าเทียม

4) พัฒนาระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว (Home School) และการเรียนรู้ที่บ้านเป็นหลัก (Home-based Learning)

4. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

1) พัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาและหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น แบบโมดูล (Modular System) มีการบูรณาการวิชาสามัญและวิชาชีพในชุดวิชาชีพเดียวกันเชื่อมโยงการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบ นอก ระบบและระบบทวิภาคี รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง (Block Course) เพื่อสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาอย่างเข้มข้นเพื่อการมีงานทำ

2) ขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนากำลังคนตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และยกระดับสมรรถนะกำลังคนตามกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน และมาตรฐานสากล รวมทั้งขับเคลื่อนความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) โดยความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถานประกอบการในการผลิตกำลังคนที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ

3) พัฒนาสมรรถนะอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ โดยการ Re-skill Up-skill และ New skill เพื่อให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น พร้อมทั้งสร้างช่องทางอาชีพในรูปแบบหลากหลายให้ครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งผู้สูงอายุ โดยมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4) ส่งเสริมการพัฒนาแบบทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-NET) ตามสมรรถนะที่จำเป็นในการเข้าสู่อาชีพ และการนำผลการทดสอบไปใช้คัดเลือกเข้าทำงาน ศึกษาต่อ ขอรับประกาศนียบัตรมาตรฐานสมรรถนะการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy) การขอรับวุฒิบัตรสมรรถนะภาษาอังกฤษ (English Competency)

5) จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาการจัดตั้งธุรกิจ (ศูนย์ Start up) ภายใต้อุทยานอาชีวศึกษา และการเป็นผู้ประกอบการ และพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เพื่อการส่งเสริม และพัฒนาผู้ประกอบการด้านอาชีพทั้งผู้เรียนอาชีวศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยเชื่อมโยงกับ กศน. และสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนที่สอดคล้องกับการประกอบอาชีพในวิถีชีวิตรูปแบบใหม่

6) เพิ่มบทบาทการอาชีวศึกษาในการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการและกำลังแรงงาน ในภาคเกษตร โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) และกลุ่มยุวเกษตรกรอัจฉริยะ (Young Smart Farmer) ที่สามารถรองรับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้

7) ส่งเสริม และสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนทุกช่วงวัยเพื่อการมีงานทำ โดยบูรณาการความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันสังคมอื่น

8) พัฒนาหลักสูตรอาชีพสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้อยู่นอกระบบโรงเรียนและประชาชนที่สอดคล้องมาตรฐานอาชีพ เพื่อการเข้าสู่การรับรองสมรรถนะและได้รับคุณวุฒิวิชาชีพตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนรู้และมวลประสบการณ์เทียบโอนเข้าสู่การสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ได้

5. การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากรสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

1) ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการตามหลักเกณฑ์การประเมินวิทยฐานะแนวใหม่ Performance Appraisal (PA) โดยใช้ระบบการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ระบบ Digital Performance Appraisal (DPA)

2) ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการ พัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอาชีวศึกษา

3) พัฒนาครูให้มีความพร้อมด้านวิชาการและทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งให้เป็นผู้วางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล

4) พัฒนาขีดความสามารถของข้าราชการพลเรือนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

5) เร่งรัดการดำเนินการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการวางแผนและการสร้างวินัยด้านการเงินและการออม

6. การพัฒนาระบบราชการ และการบริการภาครัฐยุคดิจิทัล

1) ขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการ 4.0 ด้วยนวัตกรรม และการนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาเป็นกลไกหลัก ในการดำเนินงาน (Digitalize Process) การเชื่อมโยงและแบ่งปันข้อมูล (Sharing Data) การส่งเสริมความร่วมมือ บูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก

2) ปรับปรุงประสิทธิภาพของเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถใช้งานเครือข่าย สื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ ทุกอุปกรณ์และทุกช่องทาง

3) ปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา โดยยึดหลักความจำเป็น และใช้พื้นที่เป็นฐาน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในระบบการคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาในตำแหน่งและสายงานต่าง ๆ

5) ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของส่วนราชการให้เป็นไปตามกลไกการประเมินคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

7. การขับเคลื่อนกฎหมายการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ

เร่งรัดการดำเนินการจัดทำกฎหมายลำดับรองและแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อรองรับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติควบคู่กับการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

1. ให้ส่วนราชการหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการนำนโยบายและจุดเน้น ของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ข้างต้น เป็นกรอบแนวทางในการจัดการศึกษา โดยดำเนินการจัดทำแผนและงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

2. ให้มีคณะกรรมการติดตามประเมินผลและรายงานการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ สู่การปฏิบัติระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ตรวจราชการ ติดตาม ประเมินผลในระดับนโยบาย และจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทราบตามลำดับ

3. กรณีมีปัญหาในเชิงพื้นที่หรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน ให้ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล และดำเนินการแก้ไขปัญหในระดับพื้นที่ก่อน โดยใช้ภาคีเครือข่ายในการแก้ไขข้อขัดข้อง พร้อมทั้งรายงาน ต่อคณะกรรมการติดตามฯ ตามข้อ 2 ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตามลำดับ

4. สำหรับภารกิจของส่วนราชการหลักและหน่วยงานที่ปฏิบัติในลักษณะงานในเชิงหน้าที่ (Function) งานในเชิงยุทธศาสตร์ (Agenda) และงานในเชิงพื้นที่ (Area) ซึ่งได้ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว หากมีความสอดคล้องกับหลักการนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ข้างต้น ให้ถือเป็นหน้าที่ของส่วนราชการหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ให้การดำเนินการเกิดผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม

1.3.3 นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

1. การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย

1) สร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคม และป้องกันภัยคุกคาม ในชีวิตทุกรูปแบบ โดยมีการดำเนินการตามแผนและมาตรการด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และ บุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเข้มข้น

2) ปลุกฝังทัศนคติ พฤติกรรม และองค์ความรู้ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และไซเบอร์อย่างสร้างสรรค์
 3) ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม สร้างความตระหนักรู้และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4) พัฒนาบทบาทและภารกิจด้านความปลอดภัยของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน

2. การยกระดับคุณภาพการศึกษา

1) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ให้กับผู้เรียน

2) จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาให้กับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในรูปแบบ Active Learning, STEM Education, Coding ฯลฯ และกระบวนการส่งต่อในระดับที่สูงขึ้น

3) พัฒนาระบบการเรียนรู้และการวัดผล ประเมินผลฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นแห่งอนาคต

4) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะด้าน Soft Power ให้กับผู้เรียน

5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ตามความสนใจผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย

6) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning และการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss)

7) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ให้มีความทันสมัย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและบริบทของพื้นที่

8) ส่งเสริมการให้ความรู้และทักษะด้านการเงินและการออม (Financial Literacy) ให้กับผู้เรียน โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9) ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้นำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา

3. การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย

1) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการติดตามและส่งต่อไปยังสถานศึกษาในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งแก้ปัญหาเด็กตกหล่นและออกกลางคัน

2) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปทุกคน เข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อรับการพัฒนารอบด้าน มีคุณภาพ ตามศักยภาพ ตามวัย ต่อเนื่องอย่างเป็นระบบและเป็นไปตามมาตรฐาน โดยบูรณาการร่วมกันกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) พัฒนาข้อมูลและทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ และกลุ่มเปราะบาง รวมทั้งกลุ่มเยาวชนอายุ 15 - 24 ปีที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การทำงาน หรือการฝึกอบรม (Not in Education, Employment or Training: NEETs)

4) พัฒนาระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว (Home School) และการเรียนรู้ที่บ้านเป็นหลัก (Home-based Learning) รวมทั้งการศึกษาทางเลือกอื่น ๆ

5) พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ในหน่วยงานที่จัดการศึกษาและให้มีหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตในภาพรวม และการเชื่อมโยงทั้งระหว่างรูปแบบประเภทและระดับการศึกษา

4. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

1) พัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษา และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น แบบโมดูล (Modular System) มีการบูรณาการวิชาสามัญและวิชาชีพในชุดวิชาชีพเดียวกัน เชื่อมโยงการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบนอกระบบและระบบทวิภาคี รวมทั้งการจัดการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง (Block Course) เพื่อสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาอย่างเข้มข้นเพื่อการมีงานทำ

2) ขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนากำลังคนตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และยกระดับสมรรถนะกำลังคนตามกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน และมาตรฐานสากล รวมทั้งขับเคลื่อนความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) โดยความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถานประกอบการในการผลิตกำลังคนที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ

3) พัฒนาสมรรถนะอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ โดยการ Re-skill Up-skill และ New skill เพื่อให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น พร้อมทั้งสร้างช่องทางอาชีพในรูปแบบหลากหลายให้ครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งผู้สูงอายุ โดยมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4) ส่งเสริมการพัฒนาระบบการทดสอบทางศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-NET) ตามสมรรถนะที่จำเป็นในการเข้าสู่อาชีพ และการนำผลการทดสอบไปใช้คัดเลือกเข้าทำงาน ศึกษาต่อ ขอรับประกาศนียบัตรมาตรฐานสมรรถนะการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy) การขอรับวุฒิบัตรสมรรถนะภาษาอังกฤษ (English Competency)

5) จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาการจัดตั้งธุรกิจ (ศูนย์ Start Up) ภายใต้อาชีวศึกษาและเป็นผู้ประกอบการและพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการด้านอาชีพทั้งผู้เรียนอาชีวศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยเชื่อมโยงกับ กศน. และสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนที่สอดคล้องกับการประกอบอาชีพในวิถีชีวิตรูปแบบใหม่

6) เพิ่มบทบาทการอาชีวศึกษาในการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการและกำลังแรงงานในภาคเกษตร โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) และกลุ่มยุวเกษตรกรอัจฉริยะ (Young Smart Farmer) ที่สามารถรองรับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้

7) พัฒนาหลักสูตรอาชีพสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้อยู่นอกระบบโรงเรียนและประชาชนที่สอดคล้องมาตรฐานอาชีพเพื่อการเข้าสู่การรับรองสมรรถนะ และได้รับคุณวุฒิวิชาชีพตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

5. การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากร

1) ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการประเมินวิทยฐานะ โดยใช้ระบบการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (Digital Performance Appraisal : DPA)

2) ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการ พัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษา

3) พัฒนาคู่มือให้ความพร้อมด้านวิชาการและทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งให้เป็นผู้วางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล

4) ส่งเสริม สนับสนุนการวัดสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผล เพื่อนำผลไปใช้ในการยกระดับการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลในชั้นเรียน

5) พัฒนาขีดความสามารถของครู และบุคลากรให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

6) ส่งเสริมสนับสนุนการทดสอบสมรรถนะครู และบุคลากรด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการทำงาน

7) เร่งรัดการดำเนินการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทั้งระบบ ควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการวางแผนและการสร้างวินัยด้านการเงินและการออม

6. การพัฒนาระบบราชการและการบริการภาครัฐยุคดิจิทัล

1) ขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการ ด้วยนวัตกรรม และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน (Digitalize Process) การเชื่อมโยงและแบ่งปันข้อมูล (Sharing Data) การส่งเสริมความร่วมมือ บูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก

2) พัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถใช้งานเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) พัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา โดยยึดหลักความจำเป็นและใช้พื้นที่เป็นฐาน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) เสริมสร้างคุณธรรม มาตรฐานทางจริยธรรมและปลูกจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

7. การขับเคลื่อนกฎหมายการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ

ดำเนินการจัดทำกฎหมายลำดับรอง เพื่อรองรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติควบคู่กับการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

1. ให้ส่วนราชการ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ นำนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ข้างต้น เป็นกรอบแนวทางในการจัดการศึกษา โดยดำเนินการจัดทำแผนและงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 พร้อมน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติ

2. ให้มีคณะกรรมการติดตาม ประเมินผล และรายงานการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ สู่การปฏิบัติระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ตรวจราชการ ติดตาม ประเมินผลในระดับนโยบาย และจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทราบตามลำดับ

3. กรณีมีปัญหาในเชิงพื้นที่หรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน ให้ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล และดำเนินการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ก่อน โดยใช้ภาคีเครือข่ายในการแก้ไขข้อขัดข้อง พร้อมทั้งรายงานต่อคณะกรรมการติดตามฯ ตามข้อ 2 ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตามลำดับ

4. สำหรับภารกิจของส่วนราชการหลักและหน่วยงานที่ปฏิบัติในลักษณะงานในเชิงหน้าที่ (Function) งานในเชิงยุทธศาสตร์ (Agenda) และงานในเชิงพื้นที่ (Area) ซึ่งได้ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว หากมีความสอดคล้องกับหลักการนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ข้างต้น

ให้ถือเป็นหน้าที่ของส่วนราชการหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ให้การดำเนินการเกิดผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม

1.3.4 นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งถือเป็นหน่วยงานหลักที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ จึงมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนา “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านโอกาส ด้านคุณภาพ และด้านประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการต่อยอดพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ดังนี้

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ด้านความปลอดภัย

1) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของผู้เรียนทุกคน พร้อมเสริมสร้างระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยอย่างเข้มข้น ให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา จากโรคภัยต่าง ๆ ภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ

2) ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดีและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3) สร้างภูมิคุ้มกัน การรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี ในการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และชีวิตวิถีปกติต่อไป (Next Normal)

2. ด้านโอกาส

1) ส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3-6 ปีทุกคน เข้าสู่ระบบการศึกษา สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลปกป้อง เพื่อให้มีการพัฒนาครบทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) จัดการศึกษาให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้าถึงโอกาส ความเสมอภาค และได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการประกอบอาชีพในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ

3) จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความสามารถพิเศษ ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มศักยภาพ

4) ส่งเสริมให้เด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและจัดหางานเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้ การฝึกอาชีพ เพื่อให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้

5) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะการดูแลและป้องกันไม่ให้นักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษาและช่วยเหลือเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบ

3. ด้านคุณภาพ

1) ส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษาที่มีความพร้อม ให้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นสมรรถนะไปใช้ตามศักยภาพของสถานศึกษา ให้ออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการและบริบท

2) พัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่เหมาะสมตามช่วงวัย สามารถจัดการตนเอง มีการคิดขั้นสูง มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถจัดระบบและกระบวนการทำงานของตนเองและร่วมกับผู้อื่น โดยใช้การรวมพลังการทำงานเป็นทีม เป็นพลเมืองที่ดี มีศีลธรรม และอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3) จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นำไปสู่การมีอาชีพ มีงานทำ และส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

4) ส่งเสริมและพัฒนาระบบการวัด และประเมินผลคุณภาพผู้เรียน ให้ควบคู่การเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้และสมรรถนะของผู้เรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งส่งเสริมการนำระบบธนาคารหน่วยกิตมาใช้ในการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ต่างๆ ของผู้เรียนในสถานศึกษา

5) พัฒนา ส่งเสริม ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งบุคลากรสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพ

4. ด้านประสิทธิภาพ

1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยการกระจายอำนาจและใช้พื้นที่เป็นฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักธรรมาภิบาล

2) นำเทคโนโลยีดิจิทัลและการจัดการฐานข้อมูล มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการเรียนรู้ของผู้เรียน

3) ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาโรงเรียนคุณภาพใช้พื้นที่ฐานใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน และแสวงหาการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

4) ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะ โรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ และโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

5) เพิ่มประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการปรับกระบวนการนิเทศติดตามและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และชีวิตวิถีปกติต่อไป (Next Normal)

จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. เร่งแก้ไขปัญหากลุ่มผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 โดยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss Recovery) ให้กับผู้เรียนทุกระดับ รวมทั้งลดความเครียดและสุขภาพจิตของผู้เรียน

2. เสริมสร้างระบบกลไกในการดูแลความปลอดภัยนักเรียน ด้วยระบบมาตรฐาน ความปลอดภัยกระทรวงศึกษาธิการ (MOE Safety Platform)

3. ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3-6 ปี และผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและป้องกันการหลุดออกจากระบบ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน และเด็กพิการที่ค้นพบจากการปฎิหมุดบ้านเด็กพิการให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

4. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะและการจัดทำกรอบหลักสูตร รวมทั้งจัดกระบวนการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ให้เหมาะสมตามวัยของผู้เรียน

5. จัดอบรมครูโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการวางแผนและการสร้างวินัยด้านการเงินและการออม เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินครู

6. ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ (Active Learning) มีการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และสมรรถนะของผู้เรียน (Assessment for Learning) ทุกระดับ

7. ยกระดับคุณภาพของนักเรียนประจำพักนอน สำหรับโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่สูง ห่างไกลและถิ่นทุรกันดาร

8. มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ทุกระดับ
9. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยการกระจายอำนาจและใช้พื้นที่เป็นฐาน เพื่อสร้างความเข้มแข็ง โดยการจัดสรรกรอบเงินงบประมาณ (Block Grant) ตามหลักธรรมาภิบาล ให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

1.3.5 นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา นโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 "วิถีนาคต วิถีคุณภาพ" อย่างต่อเนื่อง และต่อยอดการศึกษาสร้างสรรค์เป็น "ซอฟต์แวร์เวอร์" ในการสื่อสารภาพลักษณ์ของประเทศและนำเสนอความเป็นไทยสู่สากล โดยกำหนดเป็น นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ดังนี้

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ด้านความปลอดภัย
  - 1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย อบอุ่น มีความสุข เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ทักษะ ในการป้องกัน ดูแล ดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย จากโรคภัย ภัยพิบัติ อุบัติภัย และภัยคุกคาม ทุกรูปแบบ สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำ
  - 2) พัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา รวมถึงการใช้ Big Data และแอปพลิเคชันในการเฝ้าระวังเชิงรุก ด้วยระบบมาตรฐานความปลอดภัย กระทรวงศึกษาธิการ (MOE Safety Platform) พร้อมทั้งจัดทำแผนบริหารจัดการด้านความปลอดภัย และแผนบริหารความพร้อมต่อสภาวะวิกฤต (Business Continuity Plan: BCP)
  - 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และชุมชน มีคุณลักษณะและพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม สร้างความตระหนักรู้ และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปรับตัวรับมือต่อผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ
2. ด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา
  - 1) ส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3 ปีขึ้นไปทุกคน เข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อให้เด็ก มีพัฒนาการที่ได้อย่างรอบด้าน พร้อมทั้งจะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยการมีส่วนร่วม ของครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - 2) ส่งเสริม สนับสนุน ประชากรวัยเรียนที่มีอายุถึงเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับทุกคน ให้ได้รับโอกาส ทางการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบป้องกัน เฝ้าระวัง และดูแลช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเปราะบาง เด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน เด็กชายขอบ เด็กพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและพื้นที่เกาะ ตามความต้องการ จำเป็นรายบุคคลเพื่อไม่ให้หลุดจากระบบการศึกษา โดยบูรณาการความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง
  - 3) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับ และผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การทำงานหรือการฝึกอบรม (Not in Education, Employment or Training : NEETs) ให้ได้รับโอกาส ในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพในอนาคต ให้สอดคล้องกับความต้องการรายบุคคลหรือรายกลุ่ม โดยพัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย และร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา รวมทั้งการพัฒนากระบวนกรหน่วยกิต (Credit Bank)

4) ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส ได้รับโอกาสเข้าถึงการศึกษา แหล่งเรียนรู้ และการฝึกอาชีพ ที่หลากหลายเหมาะสมตามศักยภาพ เพื่อให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้ โดยจัดการศึกษารูปแบบทางเลือกที่เหมาะสมเฉพาะกลุ่ม

5) ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ โดยบุคคล ครอบครัว (Home School) องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ และสถานประกอบการ

6) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษาให้ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้พัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพในอนาคต

3. ด้านคุณภาพการศึกษา

1) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่ครบด้านให้เหมาะสมกับวัย รวมทั้งพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะการดูแลที่เพียงพอ มีจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และสร้างกลไกประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผู้เรียนในระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เห็นคุณค่าประวัติศาสตร์ และรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมไทยพลเมืองที่เข้มแข็ง รู้สิทธิ และหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาพอเพียง เพื่อให้เป็นพื้นฐานของสังคมไทย และเป็น "ซอฟต์แวร์เวอร์" ในการสื่อสารภาพลักษณ์ของประเทศไทย และนำเสนอความเป็นไทยสู่สากล

3) ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนทุกระดับมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เต็มตามศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคล เหมาะสมตามช่วงวัย นำไปสู่การมีงานทำ มีอาชีพ และส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้มีความสามารถพิเศษอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

4) ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะของผู้เรียน ตามหลักสูตรด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning) ด้วยวิธีการที่หลากหลายยืดหยุ่น ตามสภาพจริง ตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personalized Learning) ที่เชื่อมโยงสู่การทำงานในอนาคต

5) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ สมรรถนะ ด้านวิชาการ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ พัฒนาผู้บริหารให้มี "ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง" ปรับบทบาทของครูจาก "ผู้สอน" เป็น "โค้ช" ที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งการยกระดับครูสู่วิชาชีพชั้นสูง มีจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งมีจิตวิญญาณความเป็นครู

4. ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา

1) พัฒนาระบบการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ในการจัดการศึกษาและการร่วมลงทุนเพื่อการศึกษา เน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาในโรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ

โรงเรียนในพื้นที่ระบบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาที่เอื้อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารด้านการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบริหารทั่วไป

2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีความครอบคลุมในทุกพื้นที่ พัฒนาแพลตฟอร์ม และนำระบบข้อมูลสารสนเทศมาเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน (Digitalize Process) การเชื่อมโยงและแบ่งปันข้อมูล (Sharing Data) ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยบูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งขับเคลื่อนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาตามบริบทของสถานศึกษา และพื้นที่ เพื่อให้การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้และการบริการมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพสังคม รองรับภาวะวิกฤตและเหตุจำเป็นในอนาคต

3) ส่งเสริม พัฒนา แนวปฏิบัติและระบบสนับสนุน ให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานและการเรียนรู้ที่บ้านเป็นหลัก (Home based Learning) ในสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อแก้ไขภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Loss) เป็นรายบุคคล

4) ส่งเสริมประสิทธิภาพระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และพัฒนาระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

5) ส่งเสริม สนับสนุนให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา มีความเข้มแข็ง โดยยึดหลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ยึดถือระบบคุณธรรม ความโปร่งใส และความเสมอภาคระหว่างบุคคล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาเป็นสำคัญ

6) เสริมสร้างการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลภาครัฐ ให้กับหน่วยงานทุกระดับ

จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. เร่งปลูกฝังทัศนคติ พฤติกรรม องค์ความรู้ และทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ และปลอดภัย รวมทั้งรู้เท่าทันภัยคุกคามทางไซเบอร์

2. เร่งรัดการดำเนินงานเชิงรุกของหน่วยงานในสังกัด เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพและความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ด้วยระบบการดูแลและระบบมาตรฐานความปลอดภัย กระทรวงศึกษาธิการ (MOE Safety Platform) โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานอย่างทันท่วงที

3. ค้นหา ติดตาม ป้องกัน เฝ้าระวัง และดูแลช่วยเหลือ เด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน เด็กกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเปราะบาง เด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับด้วยรูปแบบในการเข้าถึงการเรียนรู้ที่หลากหลาย

4. ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับ และผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การทำงาน หรือการฝึกอบรม (Not in Education, Employment or Training: NEETs) ให้ได้รับโอกาสในการศึกษาต่ออย่างมีคุณภาพ หรือฝึกทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล หรือรายกลุ่ม

5. พัฒนาหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะ ควบคู่กับการวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้เห็นคุณค่าประวัติศาสตร์และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง รู้สิทธิและหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ

6. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมไทย ให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน เพื่อเป็นพื้นฐานของสังคมไทย และเป็น "ซอฟต์แวร์เวอร์" ในการสื่อสารภาพลักษณ์ของประเทศไทยและนำเสนอความเป็นไทยสู่สากล

7. ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดทฤษฎีปัญญา มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมการวัด และประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning)

8. ยกระดับการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งมีจิตวิญญาณความเป็นครูและเคารพสิทธิมนุษยชน ตลอดจนให้ความรู้ด้านการวางแผน และการสร้างวินัยด้านการเงินและการออม เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินครู

9. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยการกระจายอำนาจใช้พื้นที่เป็นฐาน ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมในการขับเคลื่อน ให้สอดคล้องกับการทำงานแบบรัฐบาลดิจิทัล

1.3.6 นโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Policy) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

1. การนำพระบรมราโชบายของในหลวงรัชกาลที่ 10 สู่การปฏิบัติ
2. การดำเนินการด้านประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง คุณธรรม จริยธรรม
3. การดำเนินการ เรื่อง การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเน้นการดำเนินงานร่วมกับสถานักเรียน
4. การจัดการศึกษาปฐมวัย
5. การพัฒนาการเรียนการสอน Active Learning ให้สอดคล้องกับ BIG ROCK
6. การดำเนินการพาน้องกลับมาเรียน
7. การดำเนินการโรงเรียนคุณภาพ
8. การดำเนินการ LEARNING LOSS ให้สอดคล้องกับ UNESCO
9. การประกันคุณภาพ RT NT และ O-NET
10. การดำเนินการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

1.3.7 นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เป็นหน่วยงานในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2560 กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนานำการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัด และพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา รูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินการของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา
11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
12. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย นโยบายทางการศึกษาให้โรงเรียนในสังกัดได้นำไปปฏิบัติ และได้จัดทำนโยบาย เป้าประสงค์ จุดเน้น ตัวชี้วัด และโครงการ เพื่อขับเคลื่อนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

วิสัยทัศน์

“มุ่งจัดการศึกษาสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บริหารตามหลักธรรมาภิบาล อย่างมีประสิทธิภาพ”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพสู่มาตรฐานสากล
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภายในองค์กร โดยบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าประสงค์

1. สถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีความปลอดภัย สำหรับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และผู้มาติดต่อราชการ
2. ประชากรวัยเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษา ได้รับการส่งเสริมการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และทางเลือกในการเรียนรู้
3. ผู้เรียนทุกช่วงวัยมีสมรรถนะที่เหมาะสมตามช่วงวัย มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
4. บริหารจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามหลักธรรมาภิบาลบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีประสิทธิภาพ

ค่านิยม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

“สัมฤทธิ์ผลของงาน พัฒนาดน พัฒนาคน พัฒนางาน โปร่งใส เป็นธรรม” (ส.พ.ป.)

ส = สัมฤทธิ์ผลของงาน

พ = พัฒนาดน พัฒนาคน พัฒนางาน

ป = โปร่งใส เป็นธรรม

อัตลักษณ์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

UDN3 (ชื่อย่อภาษาอังกฤษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3)

- U ย่อมาจาก Unity = ความเป็นเอกภาพ อันหนึ่งอันเดียวกัน
- D ย่อมาจาก Dynamic = พลังและความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี
- N ย่อมาจาก Number One = ความเป็นหนึ่ง

3 หมายถึง ดี 3 ประการคือ หน่วยงาน/สถานศึกษาดี บุคลากรดี และนักเรียนดี

จุดเน้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

“เด็กได้เรียนรู้ ครูมีนวัตกรรม ผู้นำมีธรรมาภิบาล สถานศึกษาปลอดภัย”

ภาพที่ 1 จุดเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษา UDN₃

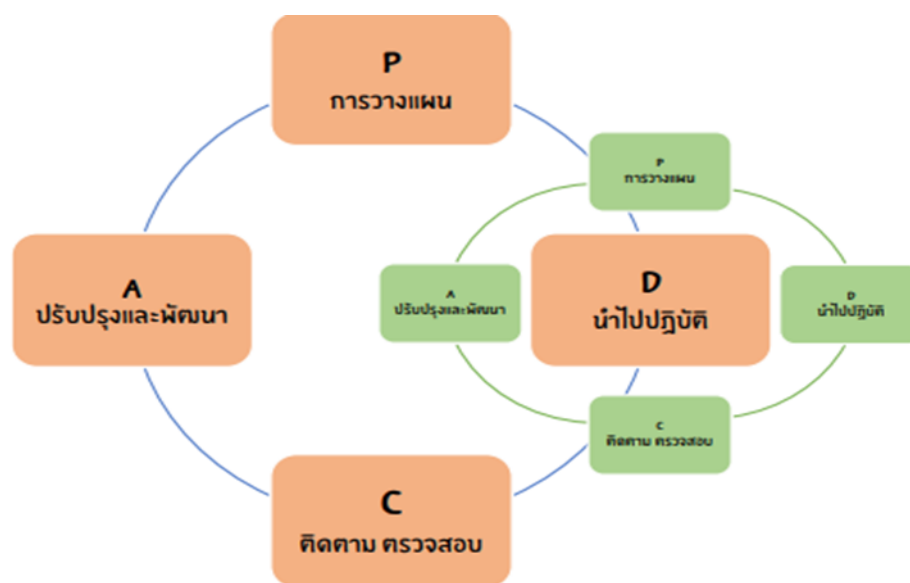
ตราสัญลักษณ์เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

ภาพที่ 2 ตราสัญลักษณ์เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

1.4 วงจรคุณภาพการบริหารเชิงระบบ (PDCA)

การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จะต้องออกแบบการดำเนินการภายในสถานศึกษา ที่เน้นการสร้างความสำเร็จสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ตรงกันในทุกขั้นตอนการดำเนินการ เข้าใจความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนของการดำเนินการ และสถานศึกษาส่วนใหญ่จะยึดขั้นตอนของวงจรคุณภาพการบริหารงานเชิงระบบ (PDCA) เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพทั้งขับเคลื่อนคุณภาพของสถานศึกษา ทั้งขับเคลื่อนคุณภาพงานของกลุ่มงาน ของบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเฉพาะตน ภายใต้อัน 4 ขั้นตอนสำคัญ ประกอบด้วย P : Planning การวางแผนพัฒนาคุณภาพ D : Doing การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ C : Checking การตรวจสอบ ประเมินผลการพัฒนาคุณภาพ A : Action การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ

ภาพที่ 3 วงจรคุณภาพการบริหารงานเชิงระบบ (PDCA)

ขั้นตอนการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพการบริหารงานเชิงระบบ (PDCA)

สถานศึกษาจะต้องประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยยึดการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศ มาออกแบบ วางแผนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพ การจัดการ ศึกษาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมคุณภาพในสถานศึกษา โดยทุกคนยึดมั่นที่จะดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นการวางแผนพัฒนาคุณภาพ P : Planning เป็นขั้นที่กำหนดกรอบรายละเอียดของการดำเนินการพัฒนา คุณภาพการจัดการศึกษา ผ่านการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สำหรับการวางแผน เพื่อพัฒนาด้วยการพิจารณา คัดเลือกแนวทางที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาที่สุุดในการแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนา คุณภาพโดยจะส่งเสริมให้การคาดการณ์สิ่งที่จะเป็นผลสำเร็จในอนาคต มีความชัดเจนมากที่สุด

ขั้นการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ D : Doing เป็นขั้นการนำแนวทางที่ผ่านการวางแผนไว้อย่างชัดเจน มาสู่การปฏิบัติตามกิจกรรมซึ่งกำหนดไว้ในแนวทางดังกล่าว เพื่อสร้างความสำเร็จให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ทั้งการ แก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพจนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ขั้นการตรวจสอบประเมินผลการพัฒนาคุณภาพ C : Checking เป็นขั้นการเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพสำหรับนำมาวิเคราะห์ แปรผล และเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเงื่อนไขของความสำเร็จจากการดำเนินการว่าบรรลุ ผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร

ขั้นการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ A : Action เป็นขั้นการนำผลการประเมินมาพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และตัดสินใจในการพิจารณาแนวทางสำหรับการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพไปประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างกระบวนการสนับสนุนความก้าวหน้าอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

1.5 การจัดทำและนำไปสู่การใช้แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งต้องกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานของการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย มาตรฐานด้านผลลัพธ์ (มาตรฐาน คุณภาพผู้เรียน ที่จำแนกเป็นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน) กับมาตรฐานด้านกระบวนการ (มาตรฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ กับมาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ) โดยสถานศึกษาดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ นโยบายทางการจัดการศึกษา แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด จุดเน้นการพัฒนากลุ่มเป้าหมายของการศึกษา ผลที่เกิดจากการสังเคราะห์ผลการประเมินในรอบปีที่ผ่านมา ที่เน้นเป้าหมายคุณภาพตามมาตรฐานซึ่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการดำเนินการพัฒนาคุณภาพ ตอบสนองต่อความต้องการพัฒนาคุณภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยการตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง เหมาะสม เพียงพอ ชัดเจน ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพของการดำเนินการพัฒนา สำหรับการบริหารสถานศึกษาเชิงกลยุทธ์ผ่านแผนพัฒนา การจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาที่ได้จัดสร้างขึ้นและนำไปสู่การใช้อย่างเป็นระบบ บุคลากรในสถานศึกษาควรศึกษาความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง และความเป็นเหตุเป็นผลของการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการใช้แผนทั้ง 2 ลักษณะ ดังนี้

แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1. Educational Development Plan
2. เป็นแผนแม่บทที่สถานศึกษากำหนดรอบความสำเร็จ แนวทาง ดำเนินการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลเพื่อตรวจสอบ การบรรลุตามเป้าหมาย
3. ระยะเวลาดำเนินงาน 5 ปี
4. กำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน 5 ปี
5. นำผลการดำเนินงานจากแผนปฏิบัติการประจำปีที่ผ่านมาแล้ว มาปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน
6. แนวทางการดำเนินงานกำหนดกรอบไว้กว้าง ๆ ตามนโยบายของรัฐบาล
7. วิเคราะห์นโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ จุดเน้น ของกระทรวงศึกษาธิการ สพฐ. เพื่อวางแผนการพัฒนาคุณภาพ

8. โครงการ/กิจกรรม ออกแบบไว้ตลอด 5 ปี มีความเชื่อมโยง และสามารถดำเนินการเพื่อให้เกิดคุณภาพในองค์กรระยะยาว

แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

1. Action Plan
2. เป็นแผนที่เกิดจากการวิเคราะห์แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อการดำเนินงานเป็นรายปี
3. ระยะเวลาดำเนินงาน 1 ปี
4. นำเป้าหมายของแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาลงสู่การปฏิบัติในแต่ละปี
5. มีการปรับปรุง ระหว่างการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปี
6. กิจกรรมในโครงการกำหนดไว้ชัดเจน สามารถปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม
7. วิเคราะห์โครงการ/กิจกรรม ในแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อดำเนินการ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล
8. โครงการ/กิจกรรม เลือกดำเนินการก่อนหลังในแต่ละปีตามลำดับ โดยพิจารณาจากความสำคัญ

แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จะต้องดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ที่เน้นให้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ยึดสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญของการใช้ข้อมูล สารสนเทศที่เป็นปัจจัยหลัก สำหรับการวางแผนร่วมกันระหว่างบุคลากร ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่มี ส่วนเกี่ยวข้อง สถานศึกษาจะต้องมีการระดมสมองเพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อให้ได้ข้อสรุปในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เน้นผู้ให้บริการทางการศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้อง เหมาะสมกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิด ร่วมออกแบบ ร่วมวางแผน ร่วมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย เจอนใจ และภาพแห่งความสำเร็จ ที่ครอบคลุมภารกิจและความรับผิดชอบ สำหรับการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษาได้กำหนดผ่านแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามหลักวิชาการ ที่ยึดหลักการ และทฤษฎีทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ วงจรคุณภาพการบริหารงานเชิงระบบ (PDCA) การจัดทำและนำไปสู่การใช้แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จึงเป็นที่น่ายอมรับ และเชื่อถือได้ ว่าการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวคิด หลักการที่เสนอความเชื่อมโยง การวางกรอบแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาดังกล่าว จะสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาผ่านการทำโครงการ/กิจกรรม ตามแผนปฏิบัติการประจำปี จนกระทั่งบรรลุเป้าหมายคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.6 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายในสถานศึกษา รวมถึงบุคลากรขององค์กรอื่น ๆ ดังนั้น จึงควรเข้าใจบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

1.6.1 บุคลากรภายในสถานศึกษา

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) วิเคราะห์ ศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของชาติ กระทรวง กรม จังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา และสภาพความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน สภาพการจัดการศึกษา สภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นอย่างเป็นระบบ นำมากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา ร่วมกับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2) ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา กับครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งการจัดระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

3) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการร่วมมือของครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง องค์กร ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากร เพื่อใช้ในแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

5) ร่วมประชุมปฏิบัติการและร่วมระดมพลังสมองในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

6) สนับสนุน อำนวยความสะดวก รวมทั้งการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

7) ตรวจสอบ กำกับ ติดตาม กระบวนการจัดทำแผน รวมทั้งจัดให้มีการประเมินคุณภาพของแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

8) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี นำเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

2. รองผู้อำนวยการโรงเรียน/หัวหน้ากลุ่ม/หัวหน้างาน/หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้/ครู มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) สรุปรายข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน ผลงานดีเด่นของผู้เรียน ศักยภาพของครู สภาพการจัดการเรียนการสอน สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น นโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ความต้องการของผู้ปกครอง ผู้เรียน และชุมชน

2) ร่วมประชุมหารือ สัมมนา วิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา ร่วมกับบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งกำหนดเป้าหมาย/ความสำเร็จ สู่การพัฒนางานในหน้าที่รับผิดชอบ

3) ดำเนินกิจกรรม/โครงการ สรุปรวบรวมรายงาน และประเมินผลกิจกรรม/โครงการตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

1.6.2 บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. คณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) ให้ข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชน ความต้องการของชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา วิทยากรท้องถิ่น การสนับสนุนจากชุมชน คุณภาพผู้เรียน และการศึกษาต่อ

2) ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษา

3) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง

4) กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

2. ผู้ปกครอง ผู้เรียน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) ให้ข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองและผู้เรียน การช่วยเหลือ สนับสนุนโรงเรียน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการศึกษาต่อ

2) ร่วมประชุมหารือ สัมมนา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของสถานศึกษากับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3) ให้การสนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากร เพื่อใช้ตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

4) ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป

3. หน่วยงาน องค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรเอกชน และชุมชน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) นำเสนอและร่วมวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของ ท้องถิ่นชุมชน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาและวิทยากรในท้องถิ่น นโยบายและทิศทางพัฒนาชุมชน การสนับสนุน งบประมาณและทรัพยากรจากชุมชน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการศึกษาต่อ

2) ร่วมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี

3) ให้การสนับสนุนการใช้งบประมาณและทรัพยากร เพื่อใช้ตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

4) ร่วมกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องตามแผนปฏิบัติการประจำปี

5) ร่วมนำเสนอและสะท้อนผลจากการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป

ตอนที่ 2

การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.1 ความหมายของแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทที่จะกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะดำเนินงานตามข้อตกลงที่กำหนดร่วมกันนั้น (อัญชลี ธรรมะวิสิฏกุล (2552)

ดังนั้น แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นแนวทางการปฏิบัติที่ผ่านการมีข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ใช้เป็นแผนแม่บทในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมาย

2.2 แนวคิด หลักการ และความสำคัญ

2.2.1 การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management)

การบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นแนวทางการดำเนินงานวิธีหนึ่งที่มีผู้บริหารนิยมนำมาใช้ในกำหนดทิศทางขององค์กร วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก กำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร เพื่อที่จะนำกลยุทธ์เหล่านั้นไปประยุกต์ปฏิบัติ และกำกับ ติดตาม ตลอดจนประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร กลยุทธ์ขององค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรได้ การทำความเข้าใจและการพยายามศึกษาขององค์กรที่ประสบผลสำเร็จในการใช้กลยุทธ์เพื่อการจัดการ จะทำให้ผู้บริหารองค์กรได้ทราบถึงคุณประโยชน์ของกลยุทธ์ ที่จะช่วยสนับสนุนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ และจะต้องมีการพิจารณาเลือกกลยุทธ์และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับองค์กร

การบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยทั่วไปหมายถึง การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objective) เป้าหมาย (Goal) ขององค์กรในระยะสั้นและระยะยาว จากนั้นจึงวางแผนทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานตามพันธกิจ อันนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ จากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาจก่อให้เกิดโอกาสหรืออุปสรรคแก่องค์กรได้ องค์กรจึงจำเป็นต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในขององค์กร เพื่อหาจุดแข็งหรือจุดอ่อนในการที่จะสามารถหลีกเลี่ยงจากอุปสรรคหรือใช้ประโยชน์จากโอกาสที่มีอยู่ได้ ดังนั้น การบริหารเชิงกลยุทธ์จึงเป็นการบริหารโดยคำนึงถึงลักษณะการดำเนินงานขององค์กรในอนาคต สภาพแวดล้อม การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติงาน ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้

หลักการสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์ จะนำไปสู่การเพิ่มโอกาสของความสำเร็จและความล้มเหลวของหน่วยงานได้อย่างไรนั้นมีหลักสำคัญดังนี้

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ทิศทาง และวัตถุประสงค์ของหน่วยงานอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การจัดการเชิงกลยุทธ์จึงเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางของหน่วยงาน และช่วยให้นักบริหารปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม การตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงนั้น ทำให้นักบริหารสามารถกำหนดวัตถุประสงค์และทิศทางการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับสภาวะความเปลี่ยนแปลงได้

2. การบริหารเชิงกลยุทธ์ยังนำไปสู่การจัดการความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เนื่องจากมีการเตรียมรับกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงไว้แล้ว ทำให้องค์กรค้นหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุดต่อ หน่วยงานท่ามกลาง

การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นการกำหนดวิธีการหรือแนวทางในการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้

3. การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นการนำแนวทางในการดำเนินงานที่หน่วยงานที่คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้น และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักบริหาร

4. การวางแผนกลยุทธ์เป็นหน้าที่หลักของนักบริหาร เนื่องจากต้องวางแผนประยุกต์ใช้ และกำหนดทิศทางในการดำเนินงานของหน่วยงาน การจัดทำและปฏิบัติให้สอดคล้องตามแผนกลยุทธ์จึงมีความสำคัญโดยเฉพาะในระยะยาว ดังนั้นความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ของนักบริหาร และความสามารถในการควบคุมให้การปฏิบัติเป็นไปตามกลยุทธ์ที่วางไว้ได้ จะเป็นสิ่งสะท้อนศักยภาพและสะท้อนของผู้บริหารได้เป็นอย่างดี

5. การบริหารเชิงกลยุทธ์จะช่วยสร้างประสิทธิภาพและศักยภาพให้แก่หน่วยงาน และเสริมสร้างการพัฒนาขีดความสามารถทางการบริหารของนักบริหาร รวมทั้งช่วยเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กร เนื่องจากการพัฒนาเชิงกลยุทธ์จะต้องมีการสร้างความเข้าใจและแนวทางในการเตรียมพร้อมเพื่อรับกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นของสภาพแวดล้อม นอกจากนี้แล้วการจัดการเชิงกลยุทธ์ยังช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กรเข้าใจในภาพรวม โดยเฉพาะเป้าหมายในการดำเนินงานทำให้สามารถจัดลำดับการดำเนินงานตามลำดับความสำคัญเร่งด่วนได้

6. การบริหารเชิงกลยุทธ์ช่วยให้การทำงานเกิดความสอดคล้องในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากการกำหนดกลยุทธ์ การประยุกต์ใช้ การตรวจสอบและกำกับติดตามไว้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และเกิดความร่วมมือ โดยเฉพาะความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 11-12) ได้กำหนดกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีกระบวนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) หรือการจัดวางกลยุทธ์ (Strategy Formulation) มี 3 ขั้นตอน คือ

1) การศึกษาสภาพของหน่วยงาน เป็นการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อหน่วยงาน ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งแยกปัจจัยที่วิเคราะห์ออกเป็น การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน หรือเรียกอีกอย่างว่า สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวจะทำให้ทราบถึงบริบทปัจจุบันของหน่วยงาน ดังคำถามที่ว่า ปัจจุบันหน่วยงานเรา อยู่ ณ จุดใด (Where are we now?)

2) การกำหนดทิศทางของหน่วยงาน เป็นการกำหนดทิศทางที่หน่วยงานต้องการมุ่งไปสู่เป้าหมายเปรียบเสมือนผลลัพธ์ปลายทางที่หน่วยงาน ต้องการบรรลุ ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของหน่วยงาน ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์หลัก ซึ่งการกำหนดทิศทางของหน่วยงานเปรียบเสมือนการตอบคำถามที่สำคัญที่สุดและเป็น คำถามที่ถูกถามมากที่สุด คือ หน่วยงานของเราต้องการไปสู่จุดไหน (Where do we want to go?)

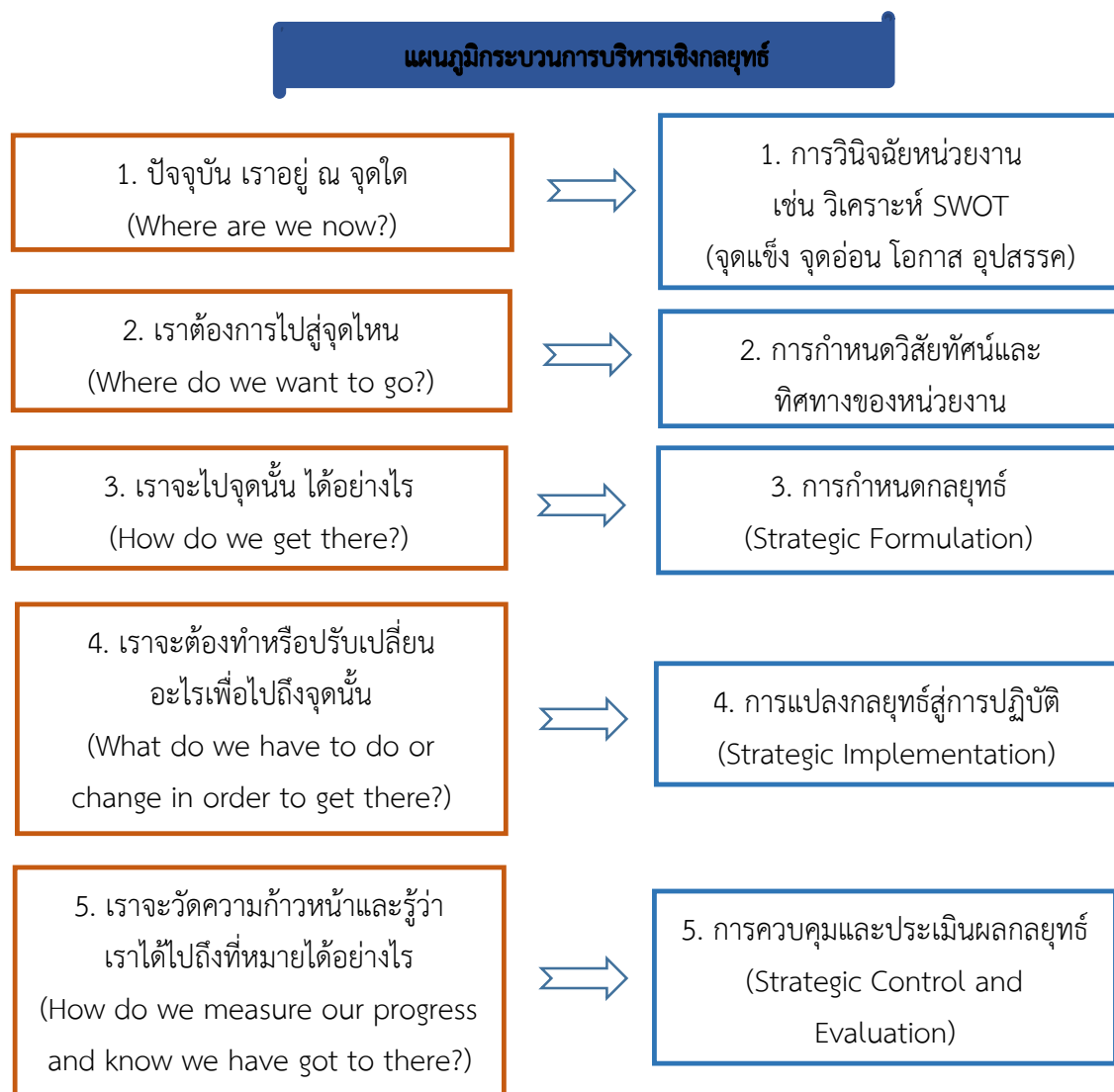
3) การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการนำข้อมูลและปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพของหน่วยงาน และการกำหนดทิศทางของหน่วยงาน จัดทำเป็นกลยุทธ์ในระดับต่าง ๆ รวมทั้งประเมินและคัดเลือกกว่ากลยุทธ์ใดที่มีความเหมาะสมกับหน่วยงานมากที่สุด ซึ่งกำหนดเป็นกลยุทธ์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย แนวทางพัฒนา ซึ่งเปรียบเสมือนการตอบคำถามที่ว่าเราจะไปสู่จุดหมายที่ต้องการได้อย่างไร (How do we get there?)

2. การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการบริหารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเมื่อหน่วยงานได้วิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ กำหนดทิศทางการพัฒนา

และจัดทำกลยุทธ์แล้ว ต้องนำกลยุทธ์ที่ได้วางแผนไว้มาดำเนินการประยุกต์เพื่อปฏิบัติให้เกิดผลผลิต และผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในการบริหารเชิงกลยุทธ์หากขาดขั้นตอนนี้ สิ่งที่ได้วางแผนไว้จะไม่เกิดผลจริง และหากวิเคราะห์หรือวางกลยุทธ์ไว้ดีเพียงใด ถ้าการปฏิบัติตามกลยุทธ์ไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่มีมุ่งหวัง ก็ไม่สัมฤทธิ์ผลที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน ดังนั้น การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติเปรียบเสมือน การตอบคำถามที่ว่า เราจะต้องทำอะไรหรือเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างเพื่อไปถึงจุดนั้น (What do we have to do or change in order to get there?)

3. การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ (Strategic Control and Evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการบริหารเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นกลยุทธ์ของหน่วยงาน ซึ่งวิธีการ ในการติดตาม ประเมินผล โดยเฉพาะการติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามตัวชี้วัดความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้จะตอบคำถามที่ว่า เราจะวัดความก้าวหน้าและรู้ว่าเราได้ไปถึงที่หมายได้อย่างไร (How do we measure our progress and know we have got to there?)

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างคำถามทางกลยุทธ์และองค์ประกอบของการบริหารกลยุทธ์

2.2.2 การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning)

กลยุทธ์ เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกโบราณ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในความหมายของศิลปะและศาสตร์เกี่ยวกับยุทธการทางทหารซึ่งคำศัพท์ “กลยุทธ์” หรือ “Strategy” นั้นมาจาก คำสองคำรวมกันคือ “Stratos” ซึ่งหมายถึง “กองทัพ” และ “Legei” ซึ่งหมายถึง “การนำหรือผู้นำ” กล่าวอีกนัยหนึ่ง กลยุทธ์ หมายถึง เรื่องของการวางแผนยุทธศาสตร์บัญชาการรบเพื่อนำกองทัพเข้ารุกศัตรูเพื่อชัยชนะ โดยการใช้สรรพกำลัง และเทคนิควิธีอันชาญฉลาดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั่นเอง ต่อมาได้ถูกนำมาใช้ในการวางแผนบริหารหน่วยงาน โดยหมายถึงวิธีการที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

กล่าวคือ การวางแผนกลยุทธ์ เป็นการวางแผนที่ให้ความสำคัญกับการมองไปสู่อนาคตภายใต้การพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการใช้ความสามารถของหน่วยงานเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ และการพิจารณาถึงทางเลือกต่าง ๆ อย่างรอบคอบและชัดเจนว่าจะสามารถนำหน่วยงานไปสู่ภารกิจและเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้การวางแผนกลยุทธ์จะเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ทุกปัจจัยที่คาดว่าจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและที่จะมีผลกระทบต่อหน่วยงาน ทั้งในด้านโอกาสและอุปสรรคเพื่อจะบอกถึงทิศทางที่หน่วยงานกำหนดขึ้นอย่างชัดเจนเพื่อการปฏิบัติในอนาคต

2.2.3 การกำหนดทิศทางของหน่วยงาน

การกำหนดทิศทางของหน่วยงานเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายร่วมกัน ตั้งปณิธาน ความคาดหวัง ตั้งมั่น ใฝ่ฝัน ที่จะพัฒนาหน่วยงานไปสู่ความสำเร็จ โดยร่วมกันระดมพลังปัญญา วิจัยญาณ และแรงบันดาลใจ ตรวจสอบ ทบทวน กลั่นกรอง จัดวาง สร้างสรรค์สภาพที่พึงประสงค์ ทิศของหน่วยงาน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์หลัก ซึ่งขอนำเสนอสาระสำคัญของหลักการและแนวทางการจัดทำ ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision Formulation)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2556) ได้ให้ความหมายว่า วิสัยทัศน์ (Vision) คือ ความคาดหวังในอนาคตที่ต้องการจะเป็น เป็นจินตนาการเกี่ยวกับอนาคตของหน่วยงานที่เกิดจากทัศนคติ และมุมมอง ตลอดจนแนวคิดของผู้บริหารที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากการมี ภูมิหลัง (Background) และประสบการณ์ (Experience) ที่ต่างกัน วิสัยทัศน์ จึงเป็นทัศนียภาพเกี่ยวกับอนาคตที่ไม่จำเป็นต้องเห็นได้ด้วยตา (รูปธรรม) แต่เกิดขึ้นในความคิดคำนึง (นามธรรม) เกี่ยวกับสถานการณ์ในอนาคตของสถานะแวดล้อมและอนาคตของหน่วยงาน วิสัยทัศน์ จะอธิบายถึงความปรารถนาหรือความทะเยอทะยานสำหรับอนาคต แต่ไม่ได้ระบุถึงวิธีการที่จะนำไปสู่ความมุ่งหมายนั้นอย่างชัดเจน

ในส่วนของการบริหาร การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานต่างมีกรอบภารกิจที่ชัดเจนอยู่แล้ว ดังนั้น วิสัยทัศน์ จึงมักจะไม่ได้กำหนดในลักษณะที่มีการแข่งขัน คือ การเป็นหน่วยงานที่เป็นหนึ่ง หรือดีที่สุดในการแข่งขันเหมือนกับภาครัฐกิจ แต่วิสัยทัศน์เท่าที่พบในภาคราชการมักจะบ่งบอกถึงสิ่งที่หน่วยงานต้องการจะเป็นตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) แต่ก็มีบ้างที่จะพบว่า บางหน่วยงานต้องการความเป็นเลิศหรือได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติจากหน่วยงานที่มีลักษณะการดำเนินงานเหมือน ๆ กัน เช่น หน่วยงานมหาวิทยาลัย อาจต้องการความยอมรับทางวิชาการจากมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเดียวกัน เป็นต้น

วิสัยทัศน์ที่ดี ต้องมีขอบเขต (Scope) ของการปฏิบัติงาน มีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ (Implementation) เป็นภาพเชิงบวก (Positive image) ที่ทุกคนในหน่วยงานมุ่งมั่นศรัทธาสื่อถึงความเป็นเลิศของหน่วยงาน เป็นข้อความในเชิงบวกปลุกเร้า (Motivation) และดึงดูดใจ (Inspiring) ทั้งผู้นำและสมาชิกทุกคนในหน่วยงานมีส่วนร่วม (Participation) ในการกำหนด คำนึงถึงความต้องการของผู้รับบริการเป็นสำคัญ (Customer Orient) มีความสอดคล้องกับค่านิยมของหน่วยงาน และมีความสอดคล้องกับแนวโน้มในอนาคต (Future trend)

วิสัยทัศน์ที่ดี ต้องมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

ลักษณะที่ 1: อยากรเป็น และ/หรือทำอะไรให้เป็นในอนาคต เช่น ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (รัฐบาล) ผู้เรียนทุกช่วงวัย ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะที่จำเป็นพร้อมเรียนรู้ตลอดชีวิตและปรับตัว สอดคล้องกับวิถีชีวิตโลกยุคใหม่ (ศธ.) สร้างคุณภาพผู้เรียน สู่อัจฉริยะอย่างยั่งยืน (สพฐ.) ผลิตและพัฒนา กำลังคนอาชีวศึกษาสมรรถนะสูง เพื่อการพัฒนาประเทศ (สอศ.) เป็นองค์กรชั้นนำในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (สพป.สข.2)

ลักษณะที่ 2: ทำท่ายและมุ่งมั่น เช่น Kitchen of the World หรือครัวของโลก (CPF: ธุรกิจอาหาร อาหารสัตว์) ธนาคารที่น่าชื่นชมที่สุด: The Most Admired Bank (SCB) เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นนำ ระดับนานาชาติ จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และ วิทยาศาสตร์ให้สามารถเป็นนักวิจัยและนักประดิษฐ์คิดค้น ที่มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความเป็นผู้นำ และมุ่งมั่นพัฒนาประเทศชาติ (โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์)

ลักษณะที่ 3: สั้นๆ กระชับได้ใจความชัดเจน เช่น เป็นกลุ่มผู้ให้บริการไปรษณีย์และ Logistics ครบวงจรอย่างยั่งยืนด้วยมาตรฐานสากลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (ไปรษณีย์ไทย) เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมาย ที่ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ผู้นำการสร้างสรรค์องค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อสร้างเสริม สังคมสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) โรงเรียนแห่งความสุข: School of Happiness (BBC)

ลักษณะที่ 4: เน้นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของหน่วยงาน เช่น ลักษณะธุรกิจ/งาน : Critical Success Factors, อาหาร : คุณภาพ ปลอดภัย ประโยชน์, การศึกษา นักเรียนมีความรู้ ความสามารถตามหลักสูตร

ลักษณะที่ 5: มีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน เช่น ภายในปี 2566 โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ร่วมสืบสานเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยครูและบุคลากรมืออาชีพ ภายใต้การบริหารจัดการที่ประทับใจ

ลักษณะที่ 6: นำสู่การปฏิบัติสามารถแยกแยะ/แจกแจง/เพื่อเชื่อมโยงสู่พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ได้ เช่น เป็นองค์กรเรียนรู้ที่ทันสมัย ที่ผลิตผู้เชี่ยวชาญให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล Vision 1 องค์กรแห่งการเรียนรู้ Vision 2 ทันสมัย, Vision 3 ผลิตผู้เชี่ยวชาญให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์

1) ตรวจสอบผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน และผลจากการประเมิน สภาพแวดล้อมและสถานภาพของหน่วยงาน

2) รวบรวมข้อมูลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาจัดทำบทสรุปประเด็นที่ต้องพัฒนา ปรับปรุงสถานศึกษาในอนาคต

3) วิเคราะห์นโยบายหน่วยงานระดับเหนือขึ้นไป และสรุปเป็นแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงาน

4) คณะกรรมการและกลุ่มผู้บริหารเสนอมุมมองแห่งอนาคตว่าในอีก 5 ปีข้างหน้า อะไรคือสิ่งที่ หน่วยงานต้องการที่จะเป็น เป็นลักษณะของการสร้างฝันของผู้บริหารแต่ละคน (Create Individuals Dream) จะได้มุมมองที่หลากหลายและครอบคลุม

5) นำมุมมองของคณะกรรมการและผู้บริหารแต่ละคนมารวมและเชื่อมโยงกัน (Share and Relate the Dreams) เพื่อให้มุมมองของแต่ละคนมาเชื่อมโยงกัน แล้วเรียงลำดับความสำคัญ

6) คัดเลือกและตัดสินใจอนาคตของหน่วยงานที่เป็นความฝันของทุกคน

7) ชัดเกลาสำนวนให้สื่อความหมายชัดเจน สั้น จำง่าย ทำท่าย สร้างพลังจิตใจ มีสาระครอบคลุม องค์ประกอบของวิสัยทัศน์

การสร้างวิสัยทัศน์จะต้องเกิดขึ้นจากการร่วมระดมความคิดเห็นของคนหลายกลุ่ม ในหน่วยงานที่ ต้องการเห็นหน่วยงานเป็นอย่างไร สิ่งสำคัญที่จะสร้างวิสัยทัศน์ก็คือจะต้องพิจารณา ใน 4 ขั้นตอน คือ ย้อนอดีต มองปัจจุบัน วาดฝันอนาคต กำหนดวิสัยทัศน์

ย้อนอดีต	มองปัจจุบัน	วาดฝันอนาคต	กำหนดวิสัยทัศน์
ขั้นตอนย้อนอดีต เป็นขั้นตอนเริ่มต้นของการกำหนดวิสัยทัศน์ ผู้กำหนดวิสัยทัศน์จะต้องตอบคำถามให้ได้ว่าอดีตที่ผ่านมาหน่วยงานเป็นอย่างไร ทุกคนจะต้องอภิปรายถึงการจัดการศึกษาที่ผ่านมาที่เป็นทั้งปัญหา อุปสรรคความสำเร็จหรือสิ่งทรงคุณค่าของหน่วยงาน	ในขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์บทบาทของหน่วยงานในปัจจุบันว่ามีศักยภาพเพียงใด มองภาพการบริหารจัดการ ว่าดีกว่าในอดีตหรือไม่ มีความพร้อมต่อการจัดการศึกษามากน้อยแค่ไหน มีอะไรที่กำลังทำอยู่และได้รับการยกย่องเชิดชู มีการดำเนินงานที่มีอะไรเด่นเป็นพิเศษ หรือมีอะไรที่ทำโดยที่ในอดีตไม่มีหรือไม่ได้ทำ เป็นต้น	ในขั้นนี้เป็นการคาดคะเนหรือจินตนาการ โดยอาศัยข้อมูลจากการย้อนอดีต มองปัจจุบัน มาสร้างจินตภาพของหน่วยงานในอนาคต ซึ่งจะต้องตอบคำถามได้ว่าใน 5 ปีข้างหน้า เราต้องการให้เกิดอะไรขึ้นในหน่วยงานของเรา	นำข้อความสำคัญของย้อนอดีต มองปัจจุบัน และวาดฝันอนาคต มากำหนดวิสัยทัศน์ว่าใน 5 ปีข้างหน้า หน่วยงานของเราต้องเป็นอย่างไร มีอะไรเป็นจุดขาย มีอะไรที่กระตุ้นเร้าใจคนอ่านให้เห็นแล้วเกิดอารมณ์ร่วมและข้อความต้องกระชับ จดจำง่าย

2. การกำหนดพันธกิจ (Mission Formulation)

พันธกิจ คือ บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่ต้องดำเนินการเพื่อให้วิสัยทัศน์เป็นจริง พันธกิจ จึงเป็นการบ่งบอกหน้าที่ของสถานศึกษาที่กำลังทำหรือจะทำในอนาคตให้แก่ลูกค้า ผู้รับบริการ หรือสังคมได้รับรู้ว่าจะทำอะไร ข้อความที่ปรากฏในพันธกิจมักระบุผลผลิตของหน่วยงาน กลุ่มหรือผู้รับบริการ หรือวิธีการดำเนินงานและความรับผิดชอบของหน่วยงาน ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานภาครัฐต้องคำนึงถึงนโยบายของรัฐบาลเป็นหลักและผลลัพธ์ที่คาดหวัง เป้าหมายเชิงกลยุทธ์เป็นหลัก เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการกำหนดพันธกิจของหน่วยงาน

พันธกิจนอกจากจะบ่งบอกถึงหน้าที่ของหน่วยงานที่กำลังทำหรือจะทำในอนาคตให้แก่ ผู้รับบริการ หรือสังคมได้รับรู้ว่าจะทำอะไรแล้ว ยังเป็นจุดเริ่มต้นในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงาน และสาระสำคัญของแผนกลยุทธ์ ตลอดจนการตรวจสอบความรับผิดชอบของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้ทุกฝ่ายในหน่วยงานร่วมกำหนดทิศทางการทำงาน ร่วมกันลดความขัดแย้งและความซ้ำซ้อนในการทำงาน

ลักษณะของพันธกิจ คือ

- 1) วิเคราะห์จากภารกิจประจำ
- 2) เชื่อมโยงกับพันธกิจตามวิสัยทัศน์
- 3) เป็นกรอบให้กับหน่วยงาน
- 4) ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นระบบ
- 5) ถ่ายทอดพันธสัญญาทุกระดับ

องค์ประกอบของข้อความพันธกิจ คือ

- 1) ลักษณะของผลผลิตและบริการ

- 2) ผู้รับผลประโยชน์และบริการโดยตรงจากการดำเนินงาน
- 3) วิธีดำเนินการ
- 4) ประโยชน์ที่ได้รับจากหน่วยงาน
- 5) ความเชื่อ ค่านิยมพื้นฐานในการดำเนินงานของบุคคล
- 6) หลักการพื้นฐานของหน่วยงาน

ลักษณะพันธกิจที่ดี

1) บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของหน่วยงานนั้น ๆ ว่ามีความแตกต่างจากหน่วยงานอื่น ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันอย่างไร

- 2) บ่งบอกแนวทางที่จะบรรลุวิสัยทัศน์
- 3) ลักษณะพันธกิจสอดคล้องกับขนาดและความซับซ้อนของหน่วยงาน
- 4) พันธกิจทางด้านการศึกษาโดยเฉพาะในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน่วยงานขนาดเล็ก พันธกิจที่ระบุส่วนใหญ่จะเน้นการให้บริการการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน กระบวนการสร้างพันธกิจ

- 1) วิเคราะห์ภารกิจตามกฎหมาย ภารกิจประจำและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน
- 2) วิเคราะห์วิสัยทัศน์เพื่อแยกประเด็นสำคัญ
- 3) สังเคราะห์จากภารกิจ บทบาทหน้าที่ และวิสัยทัศน์มากำหนดเป็นพันธกิจของหน่วยงาน
- 4) เรียบเรียงเป็นข้อความพันธกิจให้กระชับได้ใจความ
- 5) จัดเรียงลำดับความสำคัญของพันธกิจ

3. การกำหนดเป้าประสงค์หลัก (Goals Formulation)

เป้าประสงค์หลัก เป็นสิ่งที่คาดหวังในอนาคต หรือผลลัพธ์ที่หน่วยงานต้องการให้เกิดขึ้น โดยมีความเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ และประเมินผลความสำเร็จต่อไป ลักษณะของเป้าประสงค์หลักที่ดี

- 1) ขยายหลักการ สาระสำคัญที่ระบุไว้ในวิสัยทัศน์ พันธกิจให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
- 2) ระบุถึงกลุ่มที่องค์กรต้องการจะมอบสิ่งที่มีคุณค่าให้
- 3) ระบุคุณค่า ผลประโยชน์ ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อกลุ่มเป้าหมาย
- 4) ต้องไม่เป็นนามธรรม สามารถแปลงให้เป็นกิจกรรมที่ง่ายต่อการมอบหมาย และการกระจายงาน
- 5) ต้องเป็นไปได้ในการใช้ทรัพยากรและกำลังคนที่มีอยู่จริง
- 6) ต้องสามารถจัดการเรื่องต่าง ๆ ได้หลาย ๆ เรื่องพร้อมกันในคราวเดียวกัน
- 7) ต้องเกี่ยวกับความอยู่รอดของหน่วยงาน

กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์หลัก

- 1) วิเคราะห์พันธกิจเป็นผลการดำเนินงานหรือผลลัพธ์ที่แท้จริงที่สามารถวัดได้
- 2) กำหนดเป้าประสงค์หลักให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ

4. การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic Formulation)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กลยุทธ์ หมายถึง แนวคิดหรือวิธีการทำงานที่แยกคาย แยกยอด เพื่อให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของหน่วยงาน กลยุทธ์จะบ่งบอกลักษณะการเคลื่อนไหวตัวของหน่วยงานว่าจะก้าวไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการในอนาคตได้อย่างไร เป็นการตอบคำถามว่า “หน่วยงานจะไปสู่จุดหมายที่ต้องการได้อย่างไร?”

การกำหนดกลยุทธ์ สามารถทำได้หลายวิธี หลายรูปแบบที่สำคัญหน่วยงานต้องประเมินและคัดเลือก ว่ากลยุทธ์ใดจะเหมาะสมกับหน่วยงานมากที่สุด ในการคัดเลือกกลยุทธ์นั้น สิ่งสำคัญที่หน่วยงานจะต้องคำนึงถึง ได้แก่

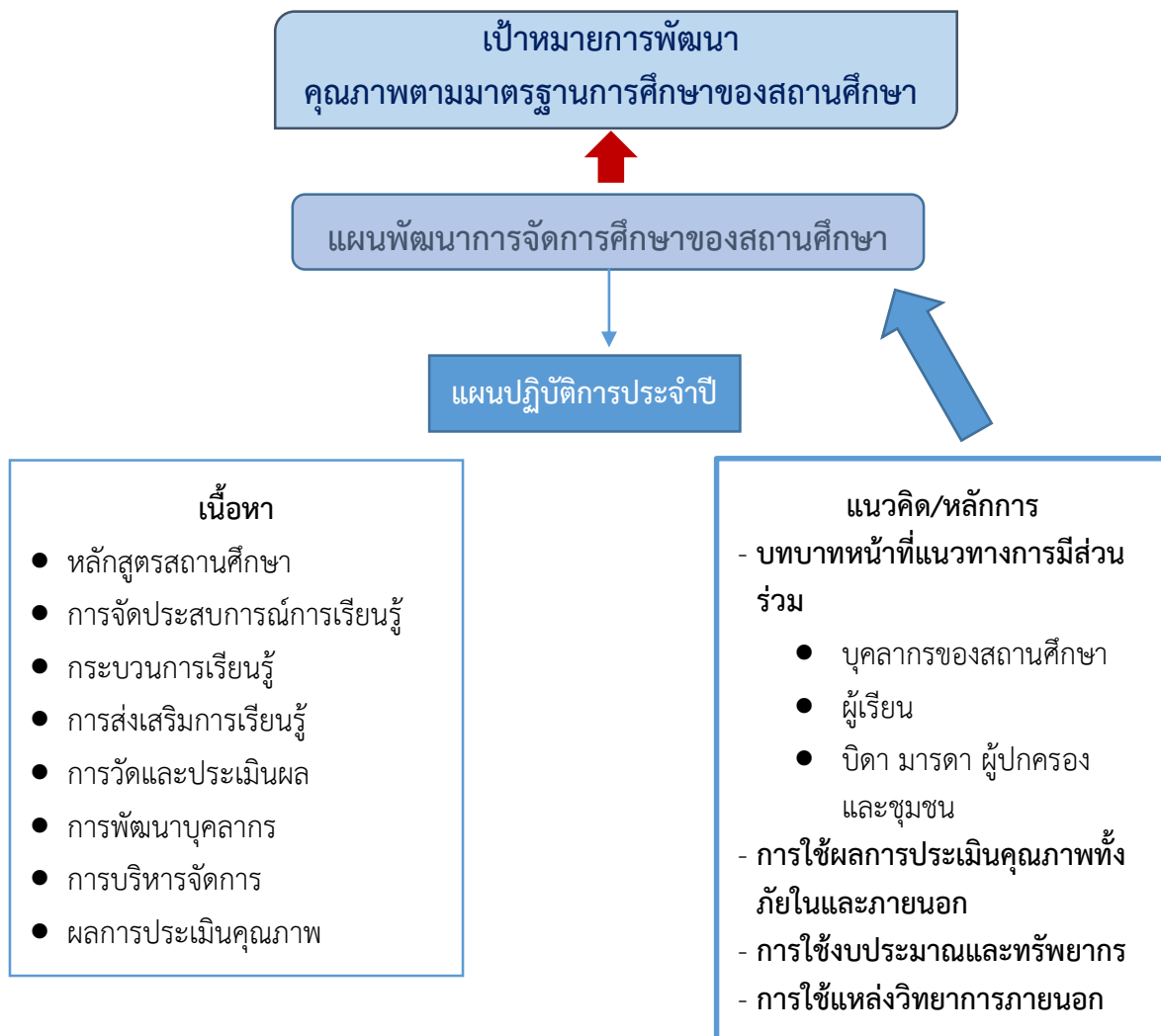
- 1) สภาพแวดล้อมของหน่วยงานที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งสภาพแวดล้อมภายในหน่วยงานที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้ออำนวยประโยชน์ คือ เป็นโอกาสและอุปสรรคในการทำงาน
- 2) ทิศทางของหน่วยงาน ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของหน่วยงาน

แนวทางการกำหนดกลยุทธ์

แนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ของหน่วยงาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การพิจารณาถึงทิศทางของหน่วยงาน ได้แก่ วิสัยทัศน์ที่ต้องการบรรลุ และการจำแนกกลยุทธ์หน่วยงานออกเป็นแนวคิดทิศทางและวิธีการทำงานหลักแล้วจึงกำหนดวิธีการทำงาน เพื่อให้แนวคิดและวิธีการทำงานหลักบรรลุ ในการจำแนกกลยุทธ์นั้นในแต่ละกระทรวง ทบวง กรม ใช้คำ/ข้อความในการจำแนกกลยุทธ์ไม่เหมือนกัน แต่ที่พบบ่อย ๆ มักจะจำแนกเป็นประเด็นกลยุทธ์/กลยุทธ์ กลยุทธ์หลัก/กลยุทธ์รอง ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ กลยุทธ์/จุดเน้น ยุทธศาสตร์/มาตรการ/แนวทางการดำเนินงาน กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา สำหรับการกำหนดกลยุทธ์ตามแนวที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 – 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา

การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy) เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นประเด็นหลักในการนำไปสู่วิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์เป็นการกำหนดทิศทางหรือแนวทางที่สำคัญ เป็นเรื่องหลักที่หน่วยงานจะต้องดำเนินการพัฒนาเพื่อให้สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ ดังนั้น การกำหนดกลยุทธ์ จึงเกิดจากการวิเคราะห์ “วิสัยทัศน์” ของหน่วยงานออกเป็นเรื่องต่าง ๆ ที่หน่วยงานต้องการให้บรรลุในแต่ละเรื่อง ว่ามีเรื่องหลักอะไรบ้างที่จะต้องหาวิธีการทำงานที่แยบคาย เพื่อให้วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้บรรลุ ดังนั้น กลยุทธ์จะมีก็กลยุทธ์ที่ขึ้นอยู่กับ “วิสัยทัศน์” ของหน่วยงาน

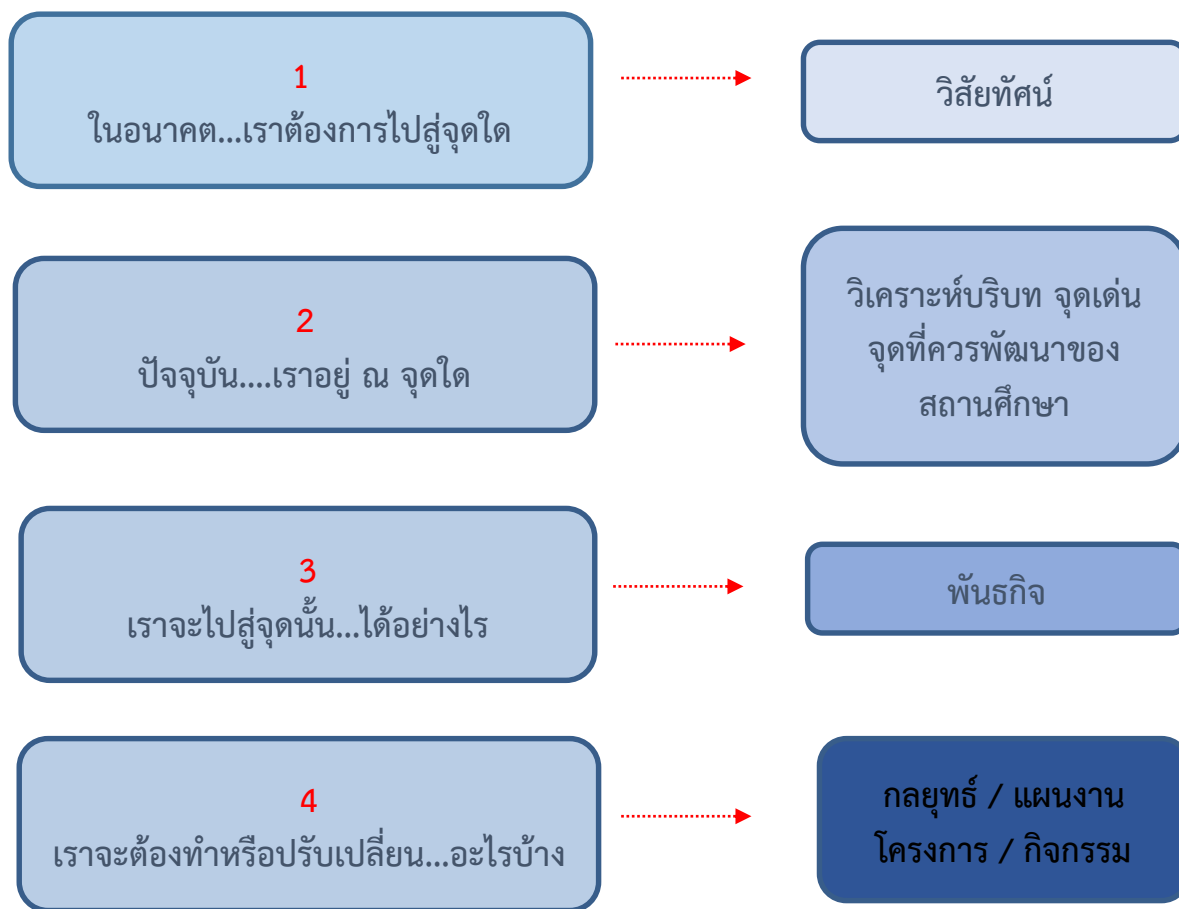
กฎกระทรวงว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาพ.ศ. 2553 ในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 2 เมษายน 2553 กำหนดไว้ในข้อ 14 (2) ว่า ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยได้กำหนดเป้าหมาย หลักการ เนื้อหา กระบวนการจัดทำ และบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่สถานศึกษาต้องคำนึงและนำไปปฏิบัติ ภายใต้การส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ดังนี้

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

จากแผนภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาการจัดการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา แผนพัฒนาการจัดการศึกษาจะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับรู้และเข้าใจในการบริหารและจัดการคุณภาพที่มีการแสดงเป้าหมาย ทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจนมีแนวทางปฏิบัติเพื่อเป็นทิศทางที่ขับเคลื่อนสถานศึกษาเป็นฐานด้วยความร่วมมือทุกภาคส่วน

ดังนั้น การนำเสนอกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจึงขอเสนอรายละเอียดของขั้นตอนที่นำไปสู่การตอบคำถาม ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 คำถามเพื่อนำไปสู่กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

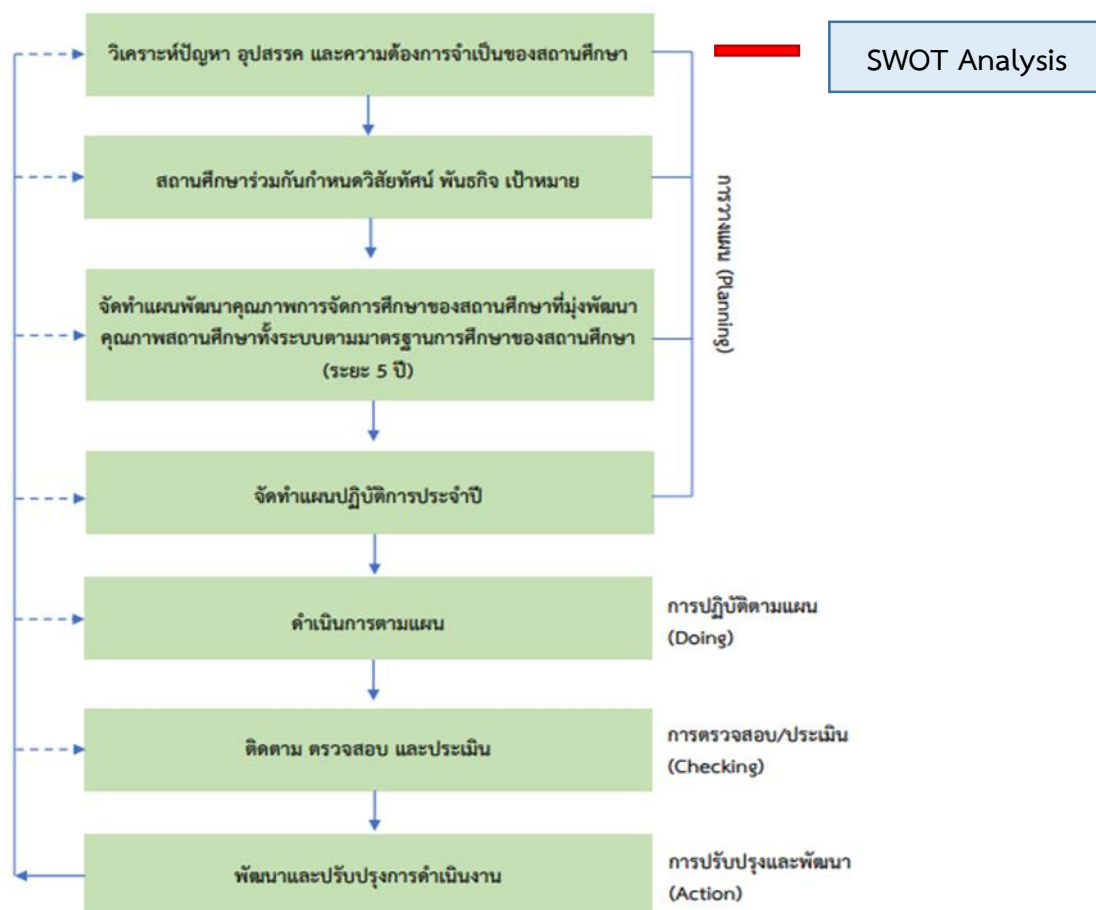
การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 เน้นให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยส่งเสริมให้หน่วยปฏิบัติ คือสถานศึกษามีการวางแผนพัฒนาที่ยึดสภาพปัญหา ความต้องการ และให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นปัจจัยหลักในการวางแผนร่วมกันระหว่างบุคคล ทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สถานศึกษาจะต้องมีการระดมสมองในการวิเคราะห์สภาพ ภายในและภายนอก เพื่อให้ได้ข้อสรุปในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการ ของบุคลากรภายในสถานศึกษาที่เป็นผู้ให้บริการและสอดคล้องกับความปรารถนาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการบริหารการศึกษา

ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยบุคลากร ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนา สถานศึกษา ได้แก่ ผู้แทนครูผู้สอน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนองค์กร หน่วยงานและสถาบัน ตลอดจนสถานประกอบการต่างๆ

2.3 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

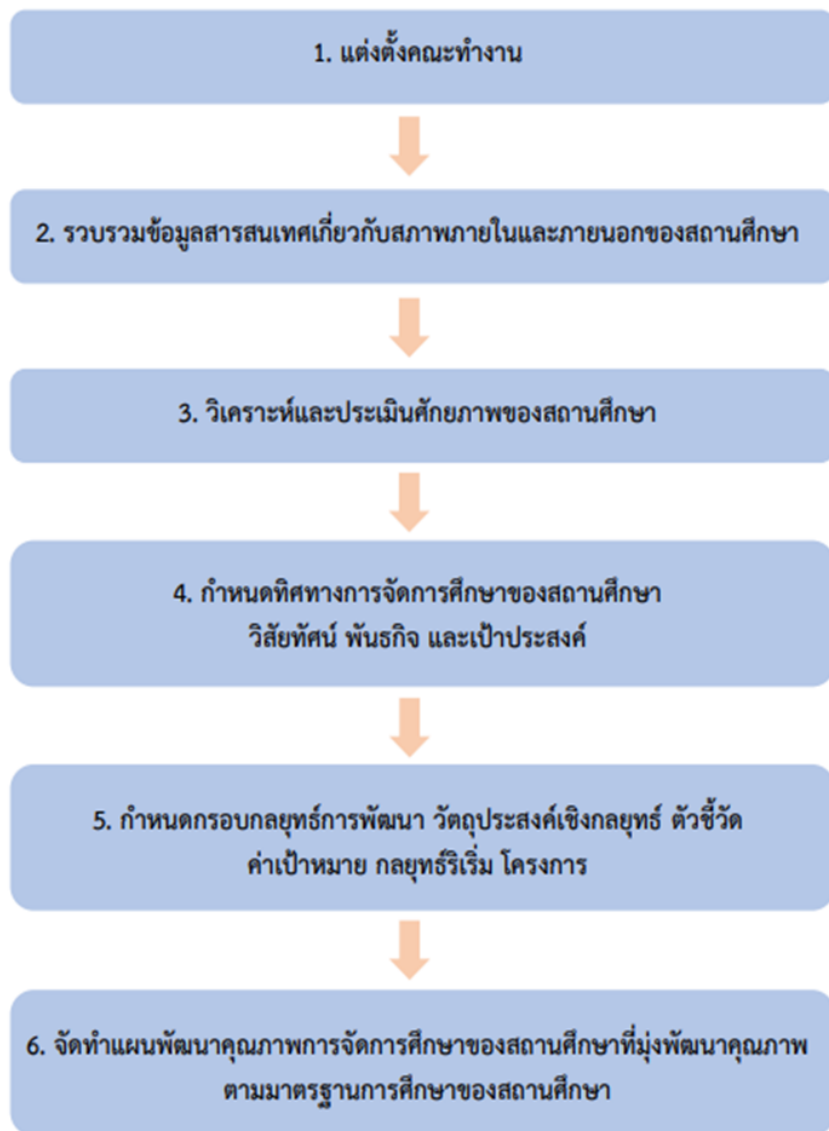
การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ใช้อาศัยหลักการและแนวคิดการบริหารจัดการโดยใช้วงจรคุณภาพนั้นแสดงให้เห็นเข้าใจอย่างง่าย ๆ ได้ ดังรูปภาพที่ 7

ภาพที่ 7 หลักการและแนวคิดการบริหารจัดการโดยใช้วงจรคุณภาพกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (5 ปี)

2.4 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 5 ปี)

การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพสถานศึกษาทั้งระบบ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (ระยะ 5 ปี) สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 8 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (5 ปี)

ขั้นที่ 1 แต่งตั้งคณะกรรมการ

1. คณะทำงานควรประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน/ ครู/ นักเรียน/ ชุมชน/ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ควรมีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาด้วย คณะกรรมการและคณะทำงานอาจจำแนกเป็นด้าน ๆ ตามความเหมาะสม เช่น คณะกรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินการแต่ละด้าน เช่น ด้านข้อมูลสารสนเทศ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ที่สามารถจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

2. สร้างความรู้ความเข้าใจคณะกรรมการ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการพัฒนาการศึกษา

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานและระบบสารสนเทศต้องถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ครอบคลุมงานทุกงาน ทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบริหารทั่วไป โดยใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอข้อมูลที่ต้องการ เทียบตรง จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีการวิเคราะห์สารสนเทศ วิเคราะห์ความขาด – เกิน เทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อจะใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ตัวอย่าง ข้อมูลสารสนเทศ

1. ข้อมูลพื้นฐานด้านปริมาณ อาทิ นักเรียนจำแนกตามระดับชั้น ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง

2. ข้อมูลด้านคุณภาพผู้เรียน อาทิ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกระดับ ประกอบด้วย ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับชาติ คุณภาพผู้เรียนจากผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก สุขภาพผู้เรียน รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา รวมถึงนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เป็นต้น

3. ข้อมูลด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ อาทิ กฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้อง มาตรฐาน การศึกษา ของสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา รายงานผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา แหล่งเรียนรู้ภายใน และภายนอก สถานศึกษา ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น บันทึกรายงานการประชุม รายงานผลการประเมิน คุณภาพภายใน รายงานผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษา เป็นต้น

4. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน อาทิ หลักสูตรในแต่ละระดับแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการ ประสพการณ์ บันทึกหลังสอน แฟ้มสะสมผลงานของครู การบริหารจัดการชั้นเรียน สื่อ สารสนเทศที่ใช้ ในการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

5. นโยบายที่เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพภายในด้านจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา สภาพภายนอกด้านโอกาส และอุปสรรคของสถานศึกษา โดยกระบวนการ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อให้ได้ผลสรุปสำหรับการกำหนดวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาที่มีความชัดเจน จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats ดังภาพที่ 9

	ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์	ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์
ปัจจัยภายใน	จุดเด่น	จุดที่ควรพัฒนา
ปัจจัยภายนอก	โอกาส	อุปสรรค

ภาพที่ 9 กระบวนการวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษา (SWOT Analysis)

Strengths	คือ จุดแข็งหรือจุดเด่น หมายถึง การดำเนินงานภายในสถานศึกษาที่บรรลุวัตถุประสงค์
Weaknesses	คือ จุดอ่อนหรือจุดที่ควรพัฒนา หมายถึง การดำเนินงานภายในสถานศึกษาที่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์
Opportunities	คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์
Threats	คือ อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมภายนอกที่ทำให้การดำเนินการของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพภายในด้านจุดเด่นจุดที่ควรพัฒนาและสภาพภายนอกด้านโอกาสและอุปสรรคของสถานศึกษานั้นมีการวิเคราะห์หลายแนวทางแต่ที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายได้แก่รูปแบบ การวิเคราะห์ตามแนวทาง SWOT Analysis ซึ่งมีข้อควรตระหนัก ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษา (External environment) โดยวิเคราะห์สภาพที่เป็นโอกาส (Opportunity) หรือสภาพที่สถานศึกษาสามารถ นำมาพัฒนาจุดแข็งหรือปรับปรุงแก้ปัญหาจุดที่ควรพัฒนาและสภาพที่เป็น ปัญหาอุปสรรค (Threat) หรือสภาพที่สถานศึกษาต้องหาทางหลีกเลี่ยงใช้หลักการ STEP หรือ C-PEST ในการวิเคราะห์ ดังนี้

แบบ STEP คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่น่าปัจจัย 4 ด้าน ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ มาวิเคราะห์ ได้แก่

S : ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural factors) เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับโครงสร้างประชากร การศึกษาของประชากร ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณภาพชีวิตอนามัย สภาพและกระแสความเป็นอยู่ของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ความต้องการของประชาชน ปัญหาสังคม ฯลฯ

T : ด้านเทคโนโลยี (Technology factors) เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีเกี่ยวกับการบริหาร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

E : ด้านเศรษฐกิจ (Economic factors) เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพและแนวโน้มทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง-ชุมชน อาชีพและรายได้ การว่างงาน พฤติกรรมการใช้เงินของคนในชุมชน ฯลฯ

P : ด้านการเมืองและกฎหมาย (Political and legal factors) เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ รัฐธรรมนูญ นโยบายรัฐบาล มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตร ฯลฯ

(ตัวอย่าง)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษา

หัวข้อ	ประเด็นตัวชี้วัด	โอกาส	อุปสรรค
1. ด้านสังคมและวัฒนธรรม (S)	1. ประชากรในชุมชนมีเด็กในวัยเรียนลดลงมีผลกระทบต่อจำนวนนักเรียน ของสถานศึกษา		✓
	2. ชุมชนมีค่านิยมส่งบุตรหลานไปเรียนสถานศึกษาเอกชนมีผลกระทบต่อ สถานศึกษา		✓
	3. ชุมชนมีความเข้มแข็ง ยินดีสนับสนุนงานของสถานศึกษา	✓	
	4.....		
	5.....		

หัวข้อ	ประเด็นตัวชี้วัด	โอกาส	อุปสรรค
2. ด้านเทคโนโลยี (T)	1. การบริการทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆเปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้อย่างหลากหลาย	✓	
	2. ประชากรในชุมชนมีการพัฒนาความรู้และใช้เทคโนโลยีไม่คุ้มค่า		✓
	3. มีการใช้เทคโนโลยีในด้านลบมาก เช่น เล่นเกม สื่อลามก		✓
	4.....		
3. ด้านเศรษฐกิจ (E)	1. ภาวะข้าวของแพงในปัจจุบันมีผลกระทบต่อชุมชนและสถานศึกษา		✓
	2. ราคาพืชผลทางการเกษตรโดยเฉพาะยางพาราและปาล์มตกต่ำ มีผลกระทบต่อ ผู้ปกครองลดลง		✓
	3. ประชากรในชุมชนมีการว่างงานน้อย	✓	
	4.....		
4. ด้านการเมืองและกฎหมาย (P)	1. โครงการเรียนฟรีตั้งแต่แรกเกิดจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนช่วยเพิ่ม โอกาสทางการศึกษา	✓	
	2. นโยบายกระจายอำนาจให้ อบต.มีส่วนให้สถานศึกษาได้รับการ สนับสนุน งบประมาณ จาก อบต./เทศบาลทุกปี	✓	
	3. นโยบายด้านการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงบ่อย เป็นปัญหาในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพราะงานไม่ต่อเนื่อง		✓
	4.....		

2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา (Internal environment) โดยวิเคราะห์สภาพที่เป็นจุดแข็ง (Strengths) เพื่อคงสภาพหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นหรือสภาพ ที่เป็นจุด ที่ควรพัฒนา (Weakness) หรือสภาพที่ ต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิก โดยใช้หลักการ 2S4M ในการวิเคราะห์ ดังนี้

S1 : ด้านโครงสร้าง/นโยบาย (Structure) เป็นการวิเคราะห์ เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา โครงสร้างการแบ่งหน้าที่ภาระงาน ระบบงานของสถานศึกษา นโยบายของสถานศึกษา ระเบียบวิธีปฏิบัติและกฎเกณฑ์ของสถานศึกษา ฯลฯ

S2 : ด้านการให้บริการและผลผลิต (Service and products) เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับการให้บริการทางการศึกษา คุณภาพการจัดการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาตรฐานของสถานศึกษา คุณภาพนักเรียน ฯลฯ

M1: ด้านบุคลากร (Man) เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณภาพครู นักการภารโรง ความเพียงพอของครู-นักการภารโรง การพัฒนาครู ความก้าวหน้าของครู ความรู้ความสามารถของครูในสถานศึกษา ฯลฯ

M2 : ด้านการเงิน (Money) เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับความพอเพียงของงบประมาณ ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าของการบริหารงบประมาณ ความคล่องตัวในการเบิกจ่าย การใช้งบประมาณ ตรงตามปัญหา และความต้องการของครู นักเรียน ชุมชน ฯลฯ

M3 : ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับความเพียงพอของสื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ คุณภาพและการบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน ความพร้อมของห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ ฯลฯ

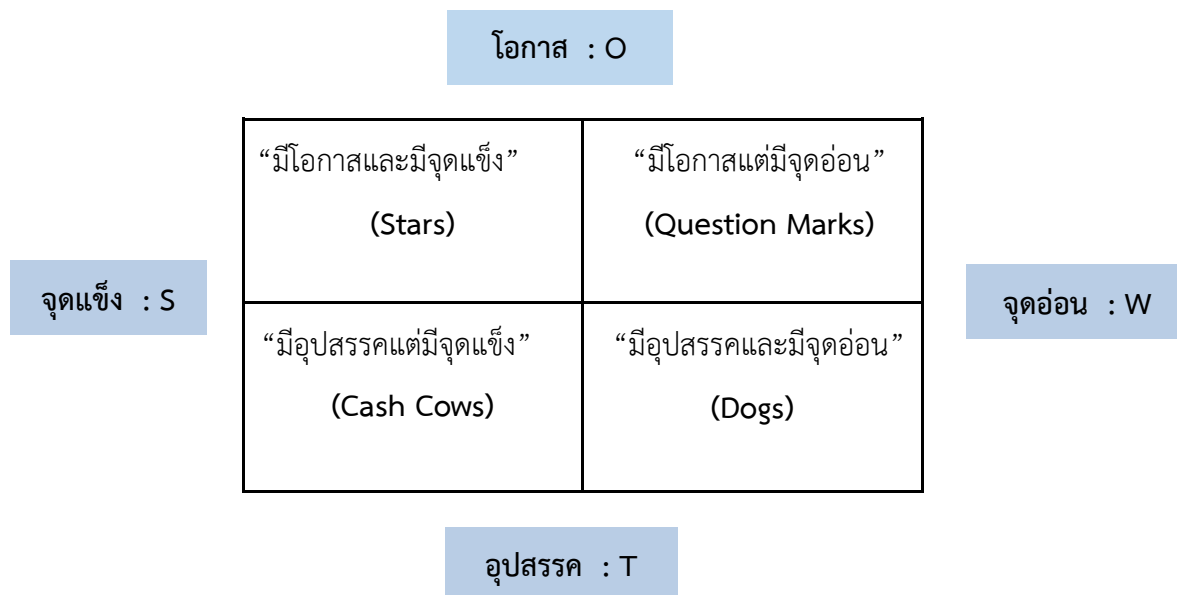
M4 : ด้านการบริหารจัดการ (Management) เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับ ระบบการ บริหารจัดการ ของสถานศึกษาการประชาสัมพันธ์ การระดมทรัพยากร ฯลฯ

(ตัวอย่าง)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา

หัวข้อ	ประเด็นตัวชี้วัด	จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ด้าน โครงสร้าง/ นโยบาย (S1)	1. โครงสร้างการบริหารการศึกษา มีความชัดเจนต่อการปฏิบัติงาน	✓	
	2. การปฏิบัติงานบางเรื่องขาดความต่อเนื่องเพราะนโยบายหน่วยเหนือเปลี่ยน		✓
	3.		
2. ด้าน การ ให้บริการ และผลผลิต (S2)	1. สถานศึกษาสามารถให้บริการทางการศึกษาแก่ประชากรวัยเรียนในพื้นที่บริการได้ทุกคน	✓	
	2. สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนได้สอดคล้องกับความต้องการ	✓	
	3. นักเรียนออกกลางคันสูงกว่าเป้าหมาย		✓
	4. นักเรียนยังมีปัญหาด้านการอ่านออก เขียนไม่ได้ตามมาตรฐาน		✓
3. ด้าน บุคคลากร (M1)	1. สถานศึกษามีครูไม่เพียงพอ ต่ำกว่าเกณฑ์		✓
	2. ครูในสถานศึกษาเสียสละและมุ่งมั่นปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ	✓	
	3. ครูบางส่วนขาดทักษะในการใช้ ICT		✓
4. ด้านการ เงิน (M2)	1. การระดมทรัพยากรได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานเป็นอย่างดี	✓	
	2. การใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาเป็นไปตามแผนโปร่งใส ตรวจสอบได้	✓	
	3. งบประมาณได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลไม่พอเพียงยังมีความขาดแคลน		✓
5.ด้านวัสดุ (M3)	1. สถานศึกษา ได้ใช้อาคารสถานที่และวัสดุในการเรียนการสอนบริการชุมชนคุ้มค่า	✓	
	2. สถานศึกษามีวัสดุอุปกรณ์ชำรุดเสื่อมคุณภาพ		✓
6. ด้านการ บริหาร จัดการ(M4)	1. สถานศึกษาได้จัดทำแผนปฏิบัติการใช้เป็นเครื่องมือปฏิบัติงานประจำปี	✓	
	2. สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและนำมาบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ	✓	
	3. การนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการศึกษาของสถานศึกษายังไม่ต่อเนื่อง		✓

3. ประมวลผลการวิเคราะห์สภาพที่เป็นโอกาส ปัญหาอุปสรรค จุดแข็งและจุดอ่อน และสังเคราะห์หาสภาพปัจจุบันและปัญหาของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อสรุปซึ่ง เป็นจุดยืนหรือจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ว่าปัจจุบันสถานศึกษามีสภาพอยู่ในตำแหน่งใด โดยสรุปเป็นตารางสัมพันธ์แบบเมตริก (SWOT Matrix) หรือเป็นตาราง 2 x 2 ซึ่งผลการประเมินสภาพของสถานศึกษามีความเป็นไปได้ใน 4 กรณี ดังนี้

ภาพที่ 10 การประมวลผลการวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษา (SWOT Analysis)

1) กรณี “มีโอกาสและจุดแข็ง” หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกเป็นโอกาส และสภาพแวดล้อมภายในเป็นจุดแข็ง เรียกว่าอยู่ในตำแหน่ง “ดาวรุ่ง” (Stars)

2) กรณี “มีโอกาสแต่มีจุดอ่อน” หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกเป็นโอกาส แต่ สภาพแวดล้อมภายในเป็นจุดอ่อน เรียกว่าอยู่ในตำแหน่ง “เครื่องหมายคำถาม” (Question marks)

3) กรณี “มีอุปสรรคแต่มีจุดแข็ง” หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกเป็นอุปสรรค แต่ สภาพแวดล้อมภายใน เป็นจุดแข็ง เรียกว่าอยู่ในตำแหน่ง “วัวแม่ลูกอ่อน” (Cash Cows)

4) กรณี “มีอุปสรรคและมีจุดอ่อน” หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกเป็นอุปสรรค และ สภาพแวดล้อมภายในเป็นจุดอ่อน เรียกว่าอยู่ในตำแหน่ง “สุนัขจิ้งจอก” (Dogs)

การประเมินสภาพของสถานศึกษา ใช้วิธีการที่จะนำเสนอ ต่อไปนี้ แต่ต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ความคิดเห็นโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาความสำคัญของทุกประเด็นในแต่ละปัจจัย (STEP/ 2S 4M) เพื่อพิจารณาว่าแต่ละประเด็นมีผลกระทบกับสถานศึกษามากน้อยเพียงใด เพื่อให้ทุกคนได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ร่วมกันก่อนที่จะประเมินระดับความรุนแรงของผลกระทบที่มีผลต่อสถานศึกษา

2) ผู้เกี่ยวข้องแต่ละคนให้คะแนนผลกระทบทั้งที่เป็นโอกาส-อุปสรรค สำหรับสภาพแวดล้อมภายนอก และที่เป็นจุดแข็ง-จุดอ่อนสำหรับสภาพแวดล้อมภายใน โดยถ้ามีผลกระทบมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 5 และถ้ามีผลกระทบน้อยมากให้คะแนนเท่ากับ 1 ตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนน 1 หมายถึง ประเด็นตัวชี้วัดมีผลกระทบน้อยมาก

คะแนน 2 หมายถึง ประเด็นตัวชี้วัดมีผลกระทบค่อนข้างน้อย

คะแนน 3 หมายถึง ประเด็นตัวชี้วัดมีผลกระทบปานกลาง

คะแนน 4 หมายถึง ประเด็นตัวชี้วัดมีผลกระทบมาก

คะแนน 5 หมายถึง ประเด็นตัวชี้วัดมีผลกระทบมากที่สุด

(ตัวอย่าง)

ตารางให้คะแนนรายบุคคล (มีเท่ากับจำนวนผู้ประเมิน)

คะแนนรายบุคคล ของ.....																			
ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอก (STEP)						ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายใน (2S 4M)													
S		T		E		P		S1		S2		M1		M2		M3		M4	
S1		T1		E1		P1		S1.1		S2.1		M1.1		M2.1		M3.1		M4.1	
S2		T2		E2		P2		S1.2		S2.2		M1.2		M2.2		M3.2		M4.2	
S3		T3		E3		P3		S1.3		S2.3		M1.3		M2.3		M3.3		M4.3	
S		T..		E..		P..		S1..		S2..		M1..		M2..		M3..		M4..	
SN		TN		EN		PN		S1.N		S2.N		M1.N		M2.N		M3.N		M4.N	

หมายเหตุ ใช้ตัวย่อแทนประเด็น เช่น S1 แทนปัจจัย S สังคม – วัฒนธรรม ประเด็นที่ 1

(ตัวอย่าง) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของสถานศึกษาแห่งหนึ่ง

สภาพแวดล้อมภายนอก

1. S สังคม-วัฒนธรรม มีทั้งหมด 6 ประเด็น แยกเป็นโอกาส 3 ประเด็น อุปสรรค 3 ประเด็น
2. T เทคโนโลยี มีทั้งหมด 4 ประเด็น แยกเป็นโอกาส 2 ประเด็น อุปสรรค 2 ประเด็น
3. E เศรษฐกิจ มีทั้งหมด 4 ประเด็น แยกเป็นโอกาส 1 ประเด็น อุปสรรค 3 ประเด็น
4. P การเมืองและกฎหมาย มีทั้งหมด 6 ประเด็น แยกเป็นโอกาส 4 ประเด็น อุปสรรค 2 ประเด็น

สภาพแวดล้อมภายใน

1. S1 โครงสร้างและนโยบาย มีทั้งหมด 3 ประเด็น แยกเป็นจุดแข็ง 2 ประเด็น จุดอ่อน 1 ประเด็น
  2. S2 การให้บริการและคุณลักษณะผู้เรียน มีทั้งหมด 7 ประเด็น แยกเป็นจุดแข็ง 4 ประเด็น จุดอ่อน 3 ประเด็น
  3. M1 บุคลากร มีทั้งหมด 5 ประเด็น แยกเป็นจุดแข็ง 3 ประเด็น จุดอ่อน 2 ประเด็น
  4. M2 การเงิน มีทั้งหมด 3 ประเด็น แยกเป็นจุดแข็ง 2 ประเด็น จุดอ่อน 1 ประเด็น
  5. M3 วัสดุอุปกรณ์ มีทั้งหมด 3 ประเด็น แยกเป็นจุดแข็ง 1 ประเด็น จุดอ่อน 2 ประเด็น
  6. M4 การบริหารจัดการ มีทั้งหมด 6 ประเด็น แยกเป็นจุดแข็ง 4 ประเด็น จุดอ่อน 2 ประเด็น
- ผู้เกี่ยวข้องในการร่วมประเมินจำนวน 4 คน แต่ละคนให้คะแนน ทุกปัจจัย ทุกประเด็น ดังนี้

คะแนนรายบุคคล ของ คนที่ 1																			
ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอก (STEP)								ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายใน (2S 4M)											
S		T		E		P		S1		S2		M1		M2		M3		M4	
S1	4	T1	3	E1	4	P1	4	S1.1	4	S2.1	5	M1.1	4	M2.1	5	M3.1	2	M4.1	2
S2	5	T2	4	E2	2	P2	2	S1.2	3	S2.2	4	M1.2	3	M2.2	3	M3.2	3	M4.2	3
S3	3	T3	5	E3	2	P3	5	S1.3	2	S2.3	4	M1.3	4	M2.3	2	M3.3	4	M4.3	2
S4	2	T4	2	E4	1	P4	4			S2.4	5	M1.4	1					M4.4	5
S5	1					P5	1			S2.5	3	M1.5	2					M4.5	4
S6	2					P6	3			S2.6	2							M4.6	1
										S2.7	3								

หาคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยแต่ละด้าน โดยแยกปัจจัยที่เป็นโอกาสหรืออุปสรรค สำหรับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และจุดแข็งหรือจุดอ่อน สำหรับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน ดังนี้

1. นำคะแนนรายบุคคลจากทุกคนแยกกรอกลงในตารางคะแนนประเด็นตามปัจจัยแต่ละด้าน (มี 10 ตาราง) คือ ตารางด้าน S T E P (4 ตาราง) และตารางด้าน S1 S2 M1 M2 M3 และ M4 (6 ตาราง)

ประเด็น	คะแนนจากคนที่				รวม	คะแนนเฉลี่ย	
	1	2	3	4		จุดแข็ง	จุดอ่อน
					ผลรวม		
					N		
					เฉลี่ย		

(จำนวนประเด็นทั้งหมดของด้านนี้)

(ผลรวม / N)

(ตัวอย่าง)

การนำคะแนนจากคนที่ 1 ถึงคนที่ 4 มากรอกลงในตารางคะแนนประเด็นแต่ละปัจจัย

ประเด็น	คะแนนจากคนที่				รวม	คะแนนเฉลี่ย		
	1	2	3	4		โอกาส	อุปสรรค	
S1	4	3	5	3	15	3.75		
S2	5	3	3	3	14	3.50		
S3	3	4	3	3	13	3.25		
S4	2	3	3	2	10		-2.50	
S5	1	2	2	2	7		-1.75	
S6	2	1	2	1	6		-1.50	
(จำนวนประเด็นทั้งหมดของด้านนี้)						ผลรวม	10.50	-5.75
(ผลรวม / N)						N	6	
						เฉลี่ย	1.75	-0.96

ในทำนองเดียวกันนำคะแนนจากคนที่ 1 ถึงคนที่ 4 ข้างต้นมาแยกกรอกลงในตาราง (T) ตาราง (E), ตาราง (P), ตาราง (S1), ตาราง (S2), ตาราง (M1), ตาราง (M2), ตาราง (M3), ตาราง (M4)

2. รวมคะแนนแต่ละประเด็นจากทุกคน เช่น ตาราง (S) ประเด็น S1 รวมคะแนนจากคนที่ 1 ถึงคนที่ 4 คือ $4+3+5+3 = 15$

3. คำนวณคะแนนเฉลี่ยแต่ละประเด็น โดยนำคะแนนรวมหารด้วยจำนวนผู้ประเมิน แล้วนำผลลัพธ์กรอกลงในช่องคะแนนเฉลี่ย โอกาส หรืออุปสรรค ตามที่วิเคราะห์ไว้สำหรับสภาพแวดล้อมภายนอก และช่องคะแนนเฉลี่ยจุดแข็งหรือจุดอ่อนสำหรับสภาพแวดล้อมภายใน

เช่น จากตาราง (S) ประเด็นของ S1 ผลของการวิเคราะห์เป็นโอกาสและมีคะแนนรวมเท่ากับ 15 ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยของ S1 ที่จะนำไปกรอกในช่องของโอกาสเท่ากับ 3.75 ซึ่งได้มาจากคะแนนรวม 15 หารด้วยจำนวน 4 คน

4. รวมคะแนนเฉลี่ยของประเด็นที่เป็นโอกาสทั้งหมด และรวมคะแนนเฉลี่ยของประเด็นที่เป็นอุปสรรคทั้งหมดสำหรับสภาพแวดล้อมภายนอกแต่ละด้าน และรวมคะแนนเฉลี่ยของประเด็นที่เป็นจุดแข็งทั้งหมด และรวมคะแนนเฉลี่ยของประเด็นที่เป็นจุดอ่อนทั้งหมดสำหรับสภาพแวดล้อมภายในแต่ละด้าน

เช่น จากตาราง (S) รวมคะแนนเฉลี่ยของประเด็น S1 S2 และ S3 ซึ่งเป็นโอกาสเท่ากับ $3.75+3.50+3.25$ เท่ากับ 10.50

5. คำนวณคะแนนเฉลี่ยของโอกาสหรืออุปสรรคและจุดแข็งหรือจุดอ่อน โดยนำผลรวมของคะแนนจากข้อ (4) ที่เป็นโอกาสหรืออุปสรรคและจุดแข็งหรือจุดอ่อน หารด้วยจำนวนประเด็นทั้งหมดของด้านนั้น

เช่น จากตาราง (S) โอกาสเฉลี่ยเท่ากับ 10.50/6 เท่ากับ 1.75 อุปสรรคเฉลี่ยเท่ากับ -5.75/6 เท่ากับ -0.96 ในทำนองเดียวกันนี้ ปัจจัยด้านที่เหลือคือ T E P และ S1 S2 M1 M2 M3 M4 ก็ให้ดำเนินการเช่นเดียวกับ ตาราง (S) จนครบทุกด้าน

6. สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา ตามลำดับ ดังนี้

1) ผู้ร่วมประเมินทุกคนร่วมกันพิจารณาประเมินความสำคัญของปัจจัยจากสภาพแวดล้อม ภายนอกและปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายในแต่ละด้านว่ามีอิทธิพลต่อภารกิจของสถานศึกษามากน้อยเพียงใด โดยกำหนดน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน โดยทั่วไปนิยมให้คะแนนเต็มเท่ากับ 1.00 จากนั้น กำหนดน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้าน โดยมีหลักการว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อภารกิจของสถานศึกษา ครู และนักเรียนมาก ก็กำหนดน้ำหนักมากกว่าปัจจัย ด้านที่มีอิทธิพลน้อย ลดหลั่นกันตามความสำคัญ แต่เมื่อรวมน้ำหนักคะแนนของปัจจัยจากสภาพแวดล้อม ภายนอกทั้งหมด (STEP) ผลลัพธ์เท่ากับ 1.00 แล้วกรอกรน้ำหนักคะแนนลงในตาราง 3 และทำนองเดียวกัน เมื่อรวมน้ำหนักคะแนนของปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายใน ทั้งหมด (2S 4M) แล้วผลลัพธ์เท่ากับ 1.00 แล้ว กรอกรน้ำหนักลงในตาราง

(ตัวอย่าง)

ตารางสรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (STEP)

รายการปัจจัย สภาพแวดล้อม ภายนอก	น้ำหนัก	คะแนนเฉลี่ย		น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย		สรุปผลการ วิเคราะห์
		โอกาส	อุปสรรค	โอกาส	อุปสรรค	
S	0.32	1.75	-0.96	0.56	-0.31	0.25
T	0.24	1.80	-1.75	0.43	-0.42	0.01
E	0.14	1.10	-1.55	0.15	-0.22	-0.07
P	0.30	2.53	-0.70	0.76	-0.21	0.55
รวม	1.00					0.74

จากตารางข้างต้นมีการตกลงให้ความสำคัญของปัจจัยภายนอกทั้งสี่ด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ S, P, T และ E โดยให้น้ำหนัก S = 0.32, P = 0.30, T = 0.24 และ E = 0.14 รวมน้ำหนักทั้งหมดเท่ากับ 1.00

(ตัวอย่าง)

ตารางสรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (2S 4M)

รายการปัจจัย สภาพแวดล้อมภายใน	น้ำหนัก	คะแนนเฉลี่ย		น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย		สรุปผล การวิเคราะห์
		จุดแข็ง	จุดอ่อน	จุดแข็ง	จุดอ่อน	
S1	0.18	2.47	-0.73	0.44	-0.13	0.31
S2	0.22	2.86	-0.71	0.63	-0.16	0.47
M1	0.16	2.36	-0.72	0.38	-0.12	0.26
M2	0.13	2.40	-0.67	0.31	-0.09	0.22
M3	0.11	0.60	-2.13	0.07	-0.23	-0.16
M4	0.20	2.07	-0.93	0.41	-0.19	0.22
รวม	1.00					1.32

จากตารางข้างต้นมีการตกลงให้ความสำคัญของปัจจัยภายในทั้งหกด้านเรียงลำดับจาก มากไปหาน้อยคือ S2, M4, S1, M1, M2 และ M3 โดยให้น้ำหนัก S2 = 0.22, M4 = 0.20, S1 = 0.18, M1 = 0.16, M2 = 0.13 และ M3 = 0.11 รวมน้ำหนักทั้งหมดเท่ากับ 1.00

2) นำค่าเฉลี่ยของแต่ละประเด็นตัวชี้วัดจากตาราง 2 กรอกลงในตาราง 3 หรือตาราง 4 ตามปัจจัยแต่ละด้าน เช่น ค่าเฉลี่ยของประเด็นตัวชี้วัดปัจจัยด้าน S จากตาราง 2 (S) ค่าเฉลี่ยโอกาส = 1.75 และค่าเฉลี่ยอุปสรรค = -0.96 นำมากรอกในตาราง 3 เป็นคะแนนเฉลี่ยโอกาส = 1.75 และค่าเฉลี่ยอุปสรรค = -0.96

3) คำนวมน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยตามตัวอย่าง ดังนี้

จากตารางสรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (STEP) น้ำหนักด้าน S = 0.32 คูณกับคะแนนเฉลี่ยโอกาส 1.75 ได้น้ำหนักคะแนนเฉลี่ยโอกาส = 0.56 น้ำหนักด้าน S = 0.32 คูณกับคะแนนเฉลี่ยอุปสรรค -0.96 ได้น้ำหนักคะแนนเฉลี่ยอุปสรรค = -0.31

4) สรุปผลการวิเคราะห์ของปัจจัยแต่ละด้านโดยรวมน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยตามตัวอย่าง ดังนี้ ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ด้าน S ได้จากคะแนนเฉลี่ยโอกาส 0.56 รวมกับคะแนนเฉลี่ยอุปสรรค -0.31 ได้เท่ากับ 0.25

5) สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ตามตัวอย่าง ดังนี้ ตารางสรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกได้จากผลรวมสรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้าน S + T + E + P = 0.25 + 0.01 + (-0.07) + 0.55 = **0.74**

ตาราง สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ได้จาก ผลรวมสรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้าน S1 + S2 + M1 + M2 + M3 + M4 = 0.31 + 0.47 + 0.26 + 0.22 + (-0.16) + 0.22 = **1.32**

6) สรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เป็นตารางสัมพันธ์ 2x2 มีแกนตั้ง และแกนนอน แกนตั้งแทนสภาพแวดล้อมภายนอก โดยด้านบนแทนโอกาส (Opportunities = O) ด้านล่างแทนอุปสรรค (Threats = T) แกนนอนแทนสภาพแวดล้อมภายใน โดยด้านซ้ายแทนจุดแข็ง

(Strengths = S) ด้านขวาแทนจุดอ่อน (Weaknesses = W) และเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นจึงเสนอให้สรุปผลการวิเคราะห์เป็นภาพรูปไข่ไว้ ใช้อธิบายสถานภาพของสถานศึกษาตามผลการวิเคราะห์ ซึ่งมีขั้นตอนในการวาดภาพรูปไข่ ดังนี้

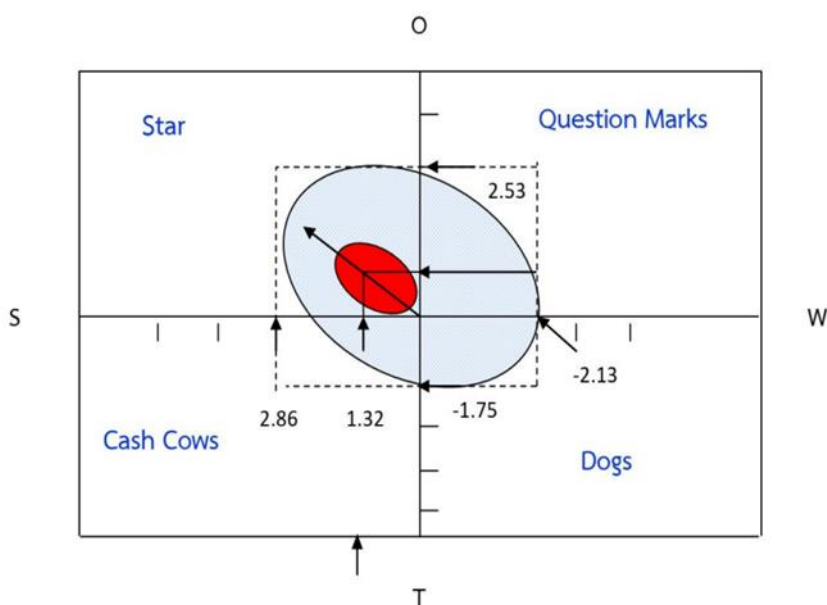
6.1) นำคะแนนเฉลี่ยโอกาสที่มากที่สุด (บวกมากที่สุด) อุปสรรคที่มากที่สุด (ลบมากที่สุด) จากตาราง 3 (ตัวอย่างคือ 2.53 กับ -1.75) กำหนดจุดเหนือสุดและจุดต่ำสุดบนแกนตั้ง และคะแนนเฉลี่ยจุดแข็งที่มากที่สุด (บวกมากที่สุด) และจุดอ่อนที่มากที่สุด (ลบมากที่สุด) จากตาราง 4 (ตัวอย่างคือ 2.86 กับ -2.13) มากำหนดจุดซ้ายสุดและจุดขวาสุด บนแกนนอนเพื่อกำหนดขอบเขตของปัจจัยต่าง ๆ และกำหนดขอบไข่ขาว โดยวาดรูปสี่เหลี่ยมให้ด้านแต่ละด้านของสี่เหลี่ยม ผ่านจุดแต่ละจุดทั้งสิ้นจุดนั้น

6.2) นำคะแนนสรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก จากตาราง 3 (ตัวอย่างคือ 0.74) กำหนดบนแกนตั้ง และนำคะแนนสรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จากตาราง 4 (ตัวอย่างคือ 1.32) มากำหนดบนแกนนอน แล้วลากเส้นขนานแกนตั้งและแกนนอนจากจุดทั้งสอง เพื่อกำหนดจุดตัด **จุดตัดจะบอกถึงตำแหน่งของสถานภาพของสถานศึกษา** ซึ่งนำไปเป็นหลักที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อรักษาความได้เปรียบหรือสร้างโอกาสในการดำเนินกิจการของสถานศึกษา

6.3) ลากลูกศรจากจุดตัดของสองแกน (จุด 0,0) ผ่านจุดตัดบอกตำแหน่ง (ตัวอย่าง คือ จุด 1.32, 0.74) เพื่อบอกทิศทางสถานภาพของสถานศึกษาว่าไปในทิศทางใด

6.4) วาดรูปวงรีแทนไข่แดงรอบจุดตัดบอกตำแหน่งขนาดพอสมควร โดยให้ทิศทางของวงรีไปในแนวเดียวกันกับลูกศรบอกทิศทาง

6.5) วาดรูปวงรีแทนไข่ขาว โดยให้ทิศทางไปในทิศทางเดียวกับไข่แดง โดยเส้นขอบไข่ขาวไม่เกินสี่เหลี่ยมที่กำหนดขอบเขต

ภาพที่ 11 ตัวอย่างกราฟวิเคราะห์กระบวนการ (SWOT Analysis)

การอธิบายสถานภาพของสถานศึกษา โดยแปลความหมายจากกราฟ (รูปไข่) เป็นการอธิบายสถานภาพของสถานศึกษาจากการสังเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) เพื่อบอกให้ทราบว่า สถานศึกษามีสถานภาพเป็นอย่างไร และพื้นที่กราฟจะแสดงกรอบการกำหนดกลยุทธ์ในแต่ละด้าน ส่วนที่เป็นสีเข้มวงใน (ไข่แดง) คือ พื้นที่ที่สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อรักษาความได้เปรียบ

หรือสร้างโอกาสในการพัฒนาสถานศึกษา สถานภาพของสถานศึกษาที่ประเมิน ได้มีลักษณะแตกต่างกันอยู่ 4 ลักษณะ คือ

1. ตำแหน่งไข่แดงอยู่ในตำแหน่งดาวรุ่ง (Stars) หมายถึง สถานศึกษามีสมรรถนะภายในที่เข้มแข็งและสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินภารกิจ จึงเป็นภาวะที่เหมาะสมในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อขยายงานและสร้างความเจริญก้าวหน้า (จากตัวอย่างข้างต้นสถานภาพของสถานศึกษาอยู่ในตำแหน่งนี้)

2. ตำแหน่งไข่แดงอยู่ในตำแหน่งเครื่องหมายคำถาม (Question marks) หมายถึง สถานศึกษามีสมรรถนะภายในที่มีปัญหาที่จะต้องแก้ไขจุดอ่อน ในขณะที่สภาพแวดล้อมภายนอก ที่เอื้อต่อการดำเนินภารกิจของสถานศึกษา จำเป็นจะต้องกำหนดกลยุทธ์ปรับปรุงแก้ไขโดยเร็ว เพื่อสร้างโอกาสในการขยายงานหรือสร้างความเจริญก้าวหน้าในอนาคต

3. ตำแหน่งไข่แดงอยู่ในตำแหน่งสุนัขจิ้งจอก (Dogs) หมายถึง สถานศึกษามีปัญหาสมรรถนะภายในที่จะต้องแก้ไขและยังไม่มีปัจจัยภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินงาน ดังนั้นสถานศึกษาควรทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อหาสาเหตุปัญหาและหาทางแก้ไขโดยเร็ว ในขณะเดียวกันก็ต้องเร่งพัฒนาสมรรถนะภายในให้มีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะดำเนินภารกิจต่อไป

4. ตำแหน่งไข่แดงอยู่ในตำแหน่งวัวแม่ลูกอ่อน (Cash Cows) หมายถึง สถานศึกษามีสมรรถนะภายในที่เข้มแข็งแต่ขาดการสนับสนุนหรือไม่ได้รับความสนใจในการดำเนินภารกิจ กลยุทธ์ ที่ควรนำมาใช้หากสถานภาพของสถานศึกษาตกอยู่ในตำแหน่งนี้คือ การพัฒนาสมรรถนะภายใน เพื่อรอโอกาสที่เหมาะสมในการดำเนินภารกิจให้เจริญก้าวหน้าต่อไปเมื่อมีโอกาส

ขั้นที่ 4 การกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการกำหนดเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องดำเนินการจัดการศึกษา เปรียบเสมือนเป็นผลลัพธ์ระดับสูงที่สถานศึกษาต้องการที่จะบรรลุ ซึ่งการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาร่วมกันตั้งปณิธานความมุ่งมั่น ตั้งมั่น ปรารถนาที่จะพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ โดยร่วมกันระดมพลังปัญญา วิจัยรณญาณ และแรงบันดาลใจ ตรวจสอบ ทบทวน กลั่นกรอง จัดวางสร้างสรรค์สภาพที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา ทิศทางของสถานศึกษาประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) วิสัยทัศน์จะเป็นการมองไปในอนาคต เป็นสิ่งที่จะบอกถึงสิ่งที่สถานศึกษา อยากจะเป็นในอนาคต เป็นการบอกถึงทิศทางขององค์กรในอนาคต

2. การกำหนดพันธกิจ (Mission) พันธกิจเป็นบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการเพื่อให้วิสัยทัศน์เป็นจริง พันธกิจจึงเป็นการบ่งบอกหน้าที่ของสถานศึกษาที่กำลังทำ หรือจะทำในอนาคตให้แก่ผู้รับบริการหรือสังคมได้รับรู้ว่าเรากำลังทำอะไร ข้อความที่ปรากฏในพันธกิจมักระบุผลผลิตของสถานศึกษา กลุ่มหรือผู้รับบริการ หรือวิธีการดำเนินงานและความรับผิดชอบของสถานศึกษา

3. การกำหนดเป้าประสงค์ (Goal) เป้าประสงค์ เป็นสิ่งที่คาดหวังในอนาคต หรือผลลัพธ์ที่องค์กรต้องการให้เกิดขึ้นโดยมีความเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์และประเมินผลความสำเร็จต่อไป

ขั้นที่ 5 การกำหนดกรอบกลยุทธ์การพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา เป็นการเลือกรูปแบบการทำงานที่แยกสายสู่จุดหมายปลายทางอย่างมีทิศทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ตอบสนองวิธีการสู่จุดหมายปลายทางระดับนโยบาย สามารถดำเนินการได้ประสบความสำเร็จ นำไปปฏิบัติได้จริง การกำหนดกลยุทธ์เป็นการนำข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ

ที่ได้รับจากขั้นตอนการกำหนดทิศทางของหน่วย (SWOT Analysis) ด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) ของสถานศึกษา มาจัดทำเป็นกลยุทธ์ในรูปแบบต่าง ๆ การกำหนดกลยุทธ์เปรียบเสมือนการตอบคำถามว่า “เราจะไปถึงจุดนั้นได้อย่างไร? หรือเราจะบรรลุทิศทางของหน่วยงานได้อย่างไร? (How do we get there?)”

ขั้นที่ 6 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ซึ่งแบบฟอร์มแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดังแสดงในภาคผนวก ก

ตอนที่ 3

กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

3.1 วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

1. เพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานตามโครงการ / กิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายของโครงการ
2. เพื่อระบุนโยบายใช้จ่ายงบประมาณสำหรับการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา
3. เพื่อจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินโครงการ / กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา
4. เพื่อกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากแผนปฏิบัติการ

1. สถานศึกษามีทิศทางและแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาในแต่ละปีงบประมาณ ที่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปีงบประมาณ
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุม กำกับ ติดตาม ในการใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. สถานศึกษามีเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการระบบคุณภาพตามแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.3 ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

ในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา มีขั้นตอนการจัดทำ ดังนี้

ภาพที่ 12 แสดงขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระยะ 5 ปี

ในขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อยืนยันทิศทางการจัดการศึกษา (วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์) วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย ระยะ 5 ปี เพื่อกำหนดทิศทางและกรอบกลยุทธ์การพัฒนาประจำปี

ขั้นที่ 2 ประเมินการงบประมาณของสถานศึกษา

การประมาณการงบประมาณของสถานศึกษา เป็นการดำเนินการเพื่อทราบวงเงินที่คาดว่าจะได้รับ และเพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดวงเงินรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในปีงบประมาณนั้น ๆ ให้ใกล้เคียงกับวงเงินที่ประมาณการไว้หรือไม่เกินที่คาดไว้มากเกินไป ประกอบด้วย

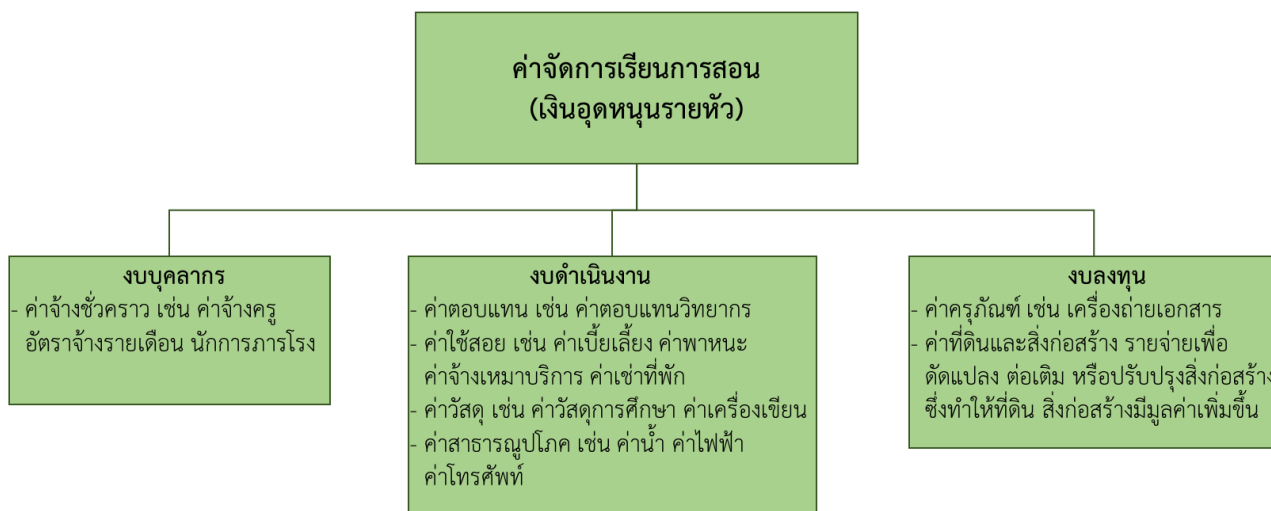

ภาพที่ 13 ประเภทรายรับของโรงเรียน

หมายเหตุ รายรับของโรงเรียนทุกประเภทให้จัดทำเป็นโครงการปรากฏในแผนปฏิบัติการประจำปี

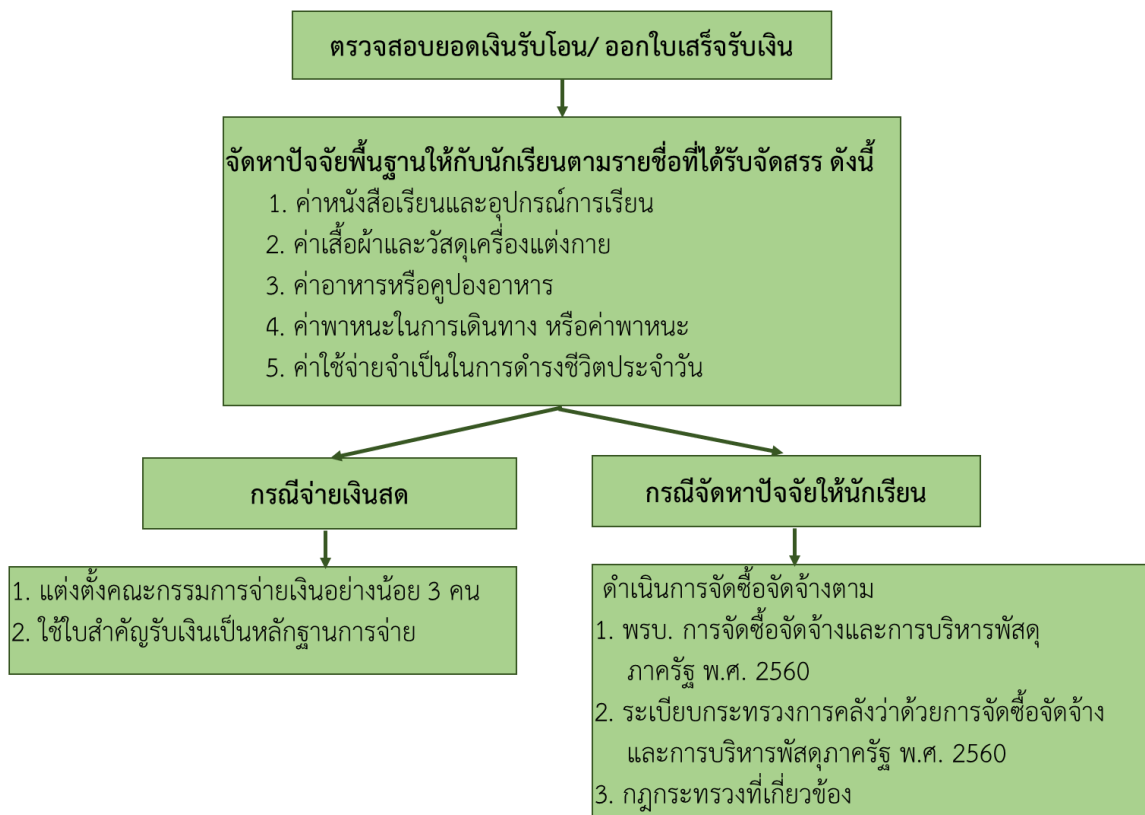
ขั้นที่ 3 ประเมินการจ่ายงบประมาณ

1. ค่าจัดการเรียนการสอน (เงินอุดหนุนรายหัว) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ประโยชน์สูงสุดในการพัฒนานักเรียนคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562

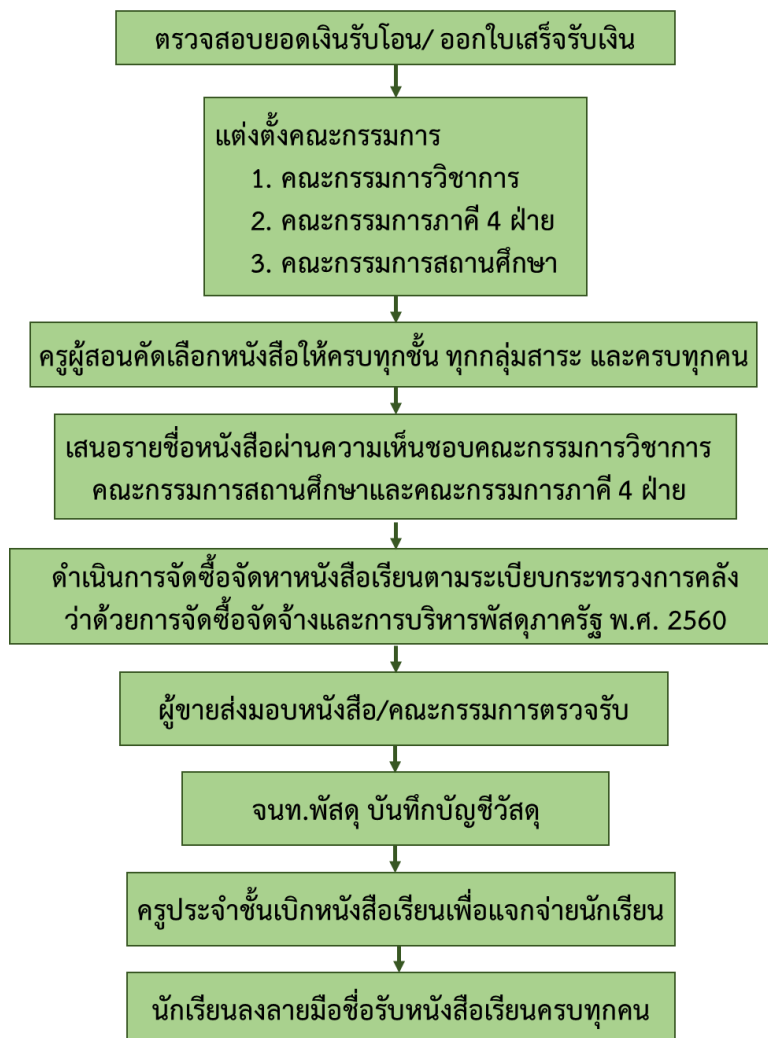
ภาพที่ 14 แนวทางการใช้จ่ายเงินค่าจัดการเรียนการสอน (เงินอุดหนุนรายหัว)

2. เงินปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและเพิ่มโอกาสทางการศึกษา เป็นการช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น สำหรับการจ่ายเงินให้จ่ายตามรายชื่อนักเรียนที่รับจัดสรร หากไม่สามารถจ่ายเงินให้กับนักเรียนหรือ ณ วันที่จ่ายนักเรียนที่ได้รับจัดสรรไม่มีตัวตนให้ส่งคืน สพ.อุดรธานี เขต 3

ภาพที่ 15 แนวทางดำเนินการใช้จ่ายเงินปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน

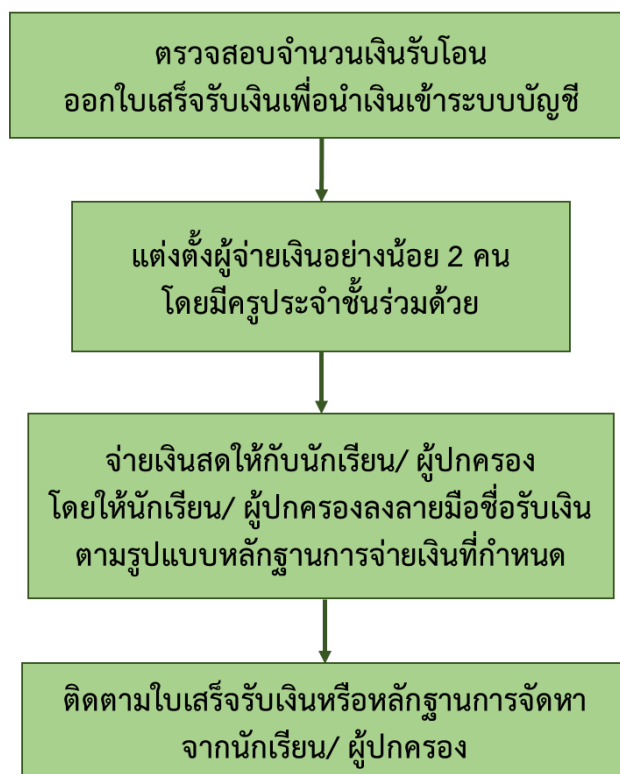
3. ค่าหนังสือเรียน เพื่อจัดสรรให้นักเรียนมีหนังสือใช้เรียนครบทุกคน และเพื่อให้สถานศึกษาเป็นค่าหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับระดับก่อนประถมศึกษา ค่าหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้น และแบบฝึกหัดรายวิชาพื้นฐานใน 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพที่ 16 แนวทางดำเนินการจัดซื้อหนังสือเรียน

4. ค่าอุปกรณ์การเรียน หมายถึง อุปกรณ์การเรียนที่จำเป็นและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เช่น สมุด ดินสอ ปากกา กระเป๋านักเรียน เป็นต้น

5. ค่าเครื่องแบบนักเรียน สำหรับงบประมาณค่าเครื่องแบบนักเรียน ผู้ปกครองหรือนักเรียนสามารถถัวจ่ายระหว่างเครื่องแบบนักเรียนและอุปกรณ์การเรียนได้ กรณีนักเรียนมีชุดนักเรียนเพียงพอแล้ว สามารถซื้อเชิ้ตขั้ว รองเท้า ถุงเท้า ชุดลูกเสือ เนตรนารี

ภาพที่ 17 แนวทางการใช้จ่ายเงินค่าอุปกรณ์การเรียนและค่าเครื่องแบบนักเรียน

6. เงินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้จัดกิจกรรมครอบคลุม โดยวางแผนดำเนินการในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมหลักในการดำเนินการดังนี้

- 1) กิจกรรมวิชาการ ที่จัดเพิ่มเติมจากการเรียนปกติในชั้นเรียนเพื่อให้ นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมศักยภาพในการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศ และแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนที่มีศักยภาพในการเรียนรู้ต่ำ เป็นต้น
- 2) กิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม/ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด/ผู้บำเพ็ญประโยชน์
- 3) กิจกรรมทัศนศึกษา เน้นในเรื่องภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของชาติและท้องถิ่น และ/หรือ ทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียน
- 4) กิจกรรมการบริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เช่น กิจกรรมเรียนรู้เข้าค่ายพัฒนาตนเองด้าน ICT กิจกรรมการออกแบบสร้างสรรค์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การให้บริการคอมพิวเตอร์ด้านการจัดทำสื่อรายงาน การนำเสนอข้อมูล เป็นต้น
- 5) กิจกรรมการสอนทางไกลในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือโรคอุบัติใหม่ หรือเกิดสถานการณ์ที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ เช่น การผลิตสื่อการเรียนการสอน ใบงาน แบบฝึกหัด ค่าใช้จ่ายในการติดตามและเยี่ยมบ้านนักเรียน

สำหรับแนวทางการใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ขอให้ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ให้กับนักเรียนด้วยงบเงินอุดหนุน สำหรับหน่วยงานในสังกัด สพฐ. ตามหนังสือที่ ศธ 04002/ว2983 ลว. 23 พ.ย. 55 และระเบียบ แนวทางอื่นที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์กำหนดโครงการตามแผนกลยุทธ์

ในขั้นตอนการวิเคราะห์โครงการบรรจุในแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นการคัดเลือกโครงการเพื่อบรรจุในแผนปฏิบัติการประจำปี มีกระบวนการในการคัดเลือกโครงการดังนี้

1. วิเคราะห์คัดเลือกโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ระยะ 5 ปี
2. จัดทำรายละเอียดโครงการตามรูปแบบฟอร์มโครงการ
3. ประเมินความสมบูรณ์โครงการบรรจุในแผนปฏิบัติการประจำปี

ขั้นที่ 5 การจัดทำร่างแผนปฏิบัติการ

นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 1 – 4 มาสังเคราะห์ลงในเอกสารแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งมีตัวอย่างเค้าโครงแผนปฏิบัติการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงในภาคผนวก ข

ภาคผนวก

(แบบฟอร์ม)
แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

ปก

แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2566 - 2570
โรงเรียน.....

คำนำ : สำระสำคัญที่ควรเน้น คือ การประกาศแสดงเจตนารมณ์การใช้แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา และควรมีการลงนามโดยผู้บริหารสถานศึกษา และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา

สารบัญ

ส่วนที่ 1

บริบทของโรงเรียน

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน

- ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา.....
- .....
- ที่ตั้ง .....
- .....
- สภาพชุมชน.....
- .....
- ปรัชญาของโรงเรียน.....
- .....
- คติพจน์ของโรงเรียน.....
- .....
- สีประจำโรงเรียน.....
- .....
- อักษรย่อของโรงเรียน.....
- .....
- ตราประจำโรงเรียน.....
- .....
- ภารกิจ โครงสร้างการบริหาร.....
- .....

ข้อมูลพื้นฐานการจัดการศึกษา ปีการศึกษา.....

1. ข้อมูลนักเรียน

จำนวนนักเรียนทั้งหมด ..... คน เพศชาย

จำนวน ..... คน เพศหญิง

จำนวน ..... คน

2. จำนวนนักเรียน จำแนกตามเพศ

2.1 ระดับชั้นปฐมวัย

เพศ	อ.2	อ.3	รวม
ชาย			
หญิง			

2.2 ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 – 6

เพศ	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	รวม
ชาย							
หญิง							

2.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

เพศ	ม.1	ม.2	ม.3	รวม
ชาย				
หญิง				

3. ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.1 จำนวนบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามประเภท เพศ ระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์

ประเภทบุคลากร	เพศ		ระดับการศึกษา			อายุเฉลี่ย			ประสบการณ์ในตำแหน่ง		
	ชาย	หญิง	ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	สูงกว่า ป.ตรี	น้อยกว่า 30 ปี	30 – 50 ปี	51 ปี ขึ้นไป	น้อยกว่า 10 ปี	10 – 20 ปี	21 ปี ขึ้นไป
ผู้อำนวยการ โรงเรียน											
รองผู้อำนวยการ โรงเรียน											
ครู											
พนักงานราชการ											
ครูอัตราจ้าง											
ธุรการ											
นักการ/ภารโรง											
อื่นๆ (ระบุ...)											
รวม											

3.2 จำนวนบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามสาขาวิชาเอก

สาขาวิชาเอก	จำนวน (คน)
ภาษาไทย	
คณิตศาสตร์	
สังคมศึกษา	
วิทยาศาสตร์	
คอมพิวเตอร์	
พลศึกษา	
แนะแนว	
ศิลปศึกษา	
ภาษาอังกฤษ	
อื่นๆ (ระบุ)	
รวม	

3.3 จำนวนครูที่สอนตรงตามวิชาเอก.....คน (คิดเป็นร้อยละ.....)

3.4 จำนวนครูที่ไม่สอนตรงตามวิชาเอกแต่สอนตามความถนัด.....คน (คิดเป็นร้อยละ.....)

3.5 จำนวนบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามวิทยฐานะ

วิทยฐานะ	จำนวน (คน)
ยังไม่มีวิทยฐานะ	
ชำนาญการ	
ชำนาญการพิเศษ	
เชี่ยวชาญ	
เชี่ยวชาญพิเศษ	
รวม	

4. ข้อมูลที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

.....

.....

ข้อมูลสภาพชุมชน

- การปกครอง.....
- .....
- การประกอบอาชีพ.....
- .....
- ลักษณะความเป็นอยู่ของชุมชน.....
- .....

ข้อมูลผลการดำเนินงาน

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติ.....
- .....
- ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา (SAR).....
- .....
- ข้อมูลอื่น ๆ.....
- .....

นโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้อง

- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
- แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579
- นโยบาย จุดเน้นของหน่วยงานทางการศึกษา (ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3)
- ฯลฯ

ส่วนที่ 2

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพสถานศึกษา

ผลการประเมินสภาพของโรงเรียน.....

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

จุดแข็ง (Strength : S)	จุดอ่อน (Weakness : W)
1.	1.
2.	2.

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

โอกาส (Opportunity : O)	อุปสรรค (Threat : T)
1.	1.
2.	2.

สรุปผลการวิเคราะห์

.....

.....

กราฟแสดงสถานภาพโรงเรียน

ส่วนที่ 3
ทิศทางการจัดการศึกษา

วิสัยทัศน์

.....

พันธกิจ

1. ....

2. ....

เป้าประสงค์

1. ....

2. ....

3. ....

ประเด็นกลยุทธ์

1. ....

2. ....

3. ....

ส่วนที่ 4
กรอบกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2566 - 2570
และโครงการ / กิจกรรม

1. กลยุทธ์ที่ .....
    เป้าประสงค์ .....

โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ	สนองมาตรฐาน การศึกษาของ สถานศึกษา (มฐ./ตัว บ่งชี้)	เป้าหมาย (ปีงบประมาณ)					งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570		

2. กลยุทธ์ที่ .....
    เป้าประสงค์ .....

โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ	สนองมาตรฐาน การศึกษาของ สถานศึกษา (มฐ./ตัว บ่งชี้)	เป้าหมาย (ปีงบประมาณ)					งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570		

3. กลยุทธ์ที่ .....
 เป้าประสงค์ .....

โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด ความสำเร็จ	สนองมาตรฐาน การศึกษาของ สถานศึกษา (มฐ./ตัว บ่งชี้)	เป้าหมาย (ปีงบประมาณ)					งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570		

ส่วนที่ 5

การบริหารแผนไปสู่การปฏิบัติ

ระบุหลักการและแนวทางของสถานศึกษาในการควบคุมประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานตามแผน กลยุทธ์โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วม

ภาคผนวก

เป็นเอกสารที่สถานศึกษาต้องการแสดงรายละเอียดหรือระบุข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนเพื่อประโยชน์ในการอ้างอิง

- ตารางข้อมูลพื้นฐาน
- บันทึกความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- รายงานการประชุม (ถ้ามี)
- คณะกรรมการ / คณะทำงานจัดทำแผน
- อื่น ๆ

(แบบฟอร์ม)

แผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา.....
โรงเรียน.....

คำนำ

สารบัญ

ส่วนที่ 1 บทนำ

เป็นส่วนของการแนะนำสถานศึกษาในภาพรวมโดยสรุป โดยอาจจะระบุประวัติความเป็นมา ภารกิจและปริมาณงาน ในปัจจุบัน พร้อมทั้งผลการทบทวนสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ประกอบด้วย

- ประวัติความเป็นมาและข้อมูลสถานศึกษาโดยย่อ
- สภาพปัจจุบันของสถานศึกษา – สรุปผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา
- ผลงานที่ประสบผลสำเร็จ

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

ส่วนที่ 2 ทิศทางและกลยุทธ์การจัดการศึกษา

เป็นการนำข้อมูลจากทิศทางการจัดการศึกษา ระยะ 5 ปี มากำหนดทิศทางการจัดการศึกษาและเป้าหมาย ในระยะ 1 ปี

นโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้อง

- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
- แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579
- นโยบาย จุดเน้นของหน่วยงานทางการศึกษา (ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ , สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน , สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2)

ฯลฯ

แนวทางการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

- วิสัยทัศน์
- พันธกิจ
- เป้าประสงค์
- ประเด็นกลยุทธ์

ส่วนที่ 3 ประมาณการงบประมาณรายรับ – รายจ่าย

เป็นการระบุงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับและใช้จ่ายการบริหารจัดการศึกษาทั้งเงินงบประมาณและเงินนอก งบประมาณ

ส่วนที่ 4 รายละเอียดโครงการตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา.....

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์นำโครงการตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระยะ 5 ปี ของแต่ละปีการศึกษา มาจัดทำรายละเอียดโครงการตามรูปแบบโครงการ

ส่วนที่ 5 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน

ระบุข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการติดตาม ประเมินผล และการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วม

1. ปฏิทินการติดตาม ประเมินผล โครงการ และรายงานผลการดำเนินโครงการ
2. แบบรายงานผลโครงการการดำเนินโครงการ (ให้สถานศึกษารายงานผลการดำเนินโครงการ ปีละ 2 ครั้ง)

หมายเหตุ กรณีมีการปรับเปลี่ยนโครงการให้สถานศึกษาบันทึกขออนุมัติการปรับเปลี่ยนโครงการผ่านผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาต่อไป

ภาคผนวก

เป็นเอกสารที่สถานศึกษาต้องการแสดงรายละเอียดหรือระบุข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผน เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิง

- ตารางข้อมูลพื้นฐาน
- บันทึกความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- รายงานการประชุม (ถ้ามี)
- เอกสาร / หลักฐานการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
- คณะกรรมการ / คณะทำงานจัดทำแผน
- อื่น ๆ

แบบฟอร์มโครงการ

ชื่อโครงการ .....

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ.....

สอดคล้องกับนโยบาย สพฐ. ....

สอดคล้องกับนโยบาย/จุดเน้น สพป.อุดรธานี เขต 3 .....

สอดคล้องกับมาตรฐานสถานศึกษา ระดับปฐมวัย/ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....

กลุ่มงานที่รับผิดชอบ.....

ผู้รับผิดชอบ.....

ลักษณะโครงการ โครงการต่อเนื่อง โครงการใหม่

ระยะเวลาดำเนินโครงการ.....-สถานศึกษาไม่ควรกำหนดทั้งปีการศึกษา -.....

1. หลักการและเหตุผล.....

.....

.....

.....

.....

2. วัตถุประสงค์

2.1 .....

2.2 .....

2.3 .....

3. เป้าหมาย

3.1 เชิงปริมาณ

3.1.1.....

3.1.2 .....

3.1.3 .....

3.2 เชิงคุณภาพ

3.2.1 .....

3.2.2 .....

3.2.3 .....

4. กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม/ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
กิจกรรมที่ 1		
ขั้นตอนการดำเนินงาน		
1.1		
1.2		
1.3		
กิจกรรมที่ 2		
ขั้นตอนการดำเนินงาน		
2.1.....		
2.2		
2.3		

5. งบประมาณ.....บาท

แหล่งของเงิน

5.1 เงินค่าจัดการเรียนการสอน

5.1.1 ก่อนประถม.....บาท

5.1.2 ประถม.....บาท

5.1.3 มัธยมศึกษาตอนต้น.....บาท

5.2 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพ.....บาท

5.3 เงินรายได้สถานศึกษา.....บาท

5.4 เงินอื่นๆ (ระบุ).....บาท

5.5 ค่าใช้จ่ายจำแนกตามกิจกรรม

กิจกรรม	รวมงบประมาณ	รายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณ		
		ตอบแทน	ใช้สอย	วัสดุ
กิจกรรมที่ 1.....				
ค่าใช้จ่าย				
1.1				
1.2				
1.3				
กิจกรรมที่ 2.....				
ค่าใช้จ่าย				
2.1				
2.2				
2.3				

6. การวัดและประเมินผล

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการวัด	เครื่องมือ

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ..... ผู้เสนอโครงการ
(.....)

ลงชื่อ..... ผู้เห็นชอบโครงการ
(.....)

ลงชื่อ..... ผู้อนุมัติโครงการ
(.....)

(ตัวอย่างการเขียนโครงการ)

ชื่อโครงการ .....บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย.....

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ...ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ .....

สอดคล้องกับนโยบาย สพฐ...นโยบายที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์.....

สอดคล้องกับนโยบาย/จุดเน้น สพป.อุดรธานี เขต 3.....ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21.....

สอดคล้องกับมาตรฐานสถานศึกษา ระดับปฐมวัย/ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน....มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....

กลุ่มงานที่รับผิดชอบ.....งานการศึกษาก่อนประถมศึกษา โรงเรียนบ้านเมืองทอง.....

ผู้รับผิดชอบ.....นางสาวสวย สมใจ, นางสาวงามใจ ใจงาม.....

ลักษณะโครงการ โครงการต่อเนื่อง โครงการใหม่

ระยะเวลาดำเนินโครงการ...๑ มิถุนายน ๒๕๖๖ – ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๖.....-สถานศึกษาไม่ควรกำหนดทั้งปีการศึกษา -.....

สนองกลยุทธ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3...กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21.....

1. หลักการและเหตุผล

วิทยาศาสตร์มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในประจำวันของมนุษย์ การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมจะช่วยให้เกิดการพัฒนาความคิดให้เป็นคนที่มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการคิดวิเคราะห์และสามารถแก้ปัญหาต่างๆได้ ทางโรงเรียนบ้านห้วยปลาโตศรีสามารถ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์ต่อการพัฒนานักเรียนระดับปฐมวัยโดยเฉพาะด้านสติปัญญา ที่เป็นช่วงวัยแห่งการเรียนรู้ การอยากรู้อยากเห็น อยากรทดลอง วัยแห่งการตั้งคำถามสงสัยใคร่รู้สิ่งต่างๆ รอบตัว เพื่อเป็นการพัฒนานักเรียนให้รู้จักตั้งคำถามอย่างมีเหตุผลมีผลใช้ทักษะที่เหมาะสมกับวัย รู้จักใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยเกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ และใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ ทางโรงเรียนบ้านห้วยปลาโตศรีสามารถ จึงจัดทำโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์นี้ขึ้น

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เด็กปฐมวัยมีทักษะในการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัย
- 2.2 เด็กปฐมวัยตั้งคำถามในเรื่องที่สนใจได้อย่างเหมาะสม
- 2.3 เด็กปฐมวัยใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในทางที่เหมาะสม
- 2.4 เด็กปฐมวัยใช้ทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์องค์ความรู้

3. เป้าหมาย**3.1 เชิงปริมาณ**

- 3.1.1 เด็กปฐมวัยร้อยละ 90 มีทักษะในการใช้ภาษาที่เหมาะสมตามวัย
- 3.1.2 เด็กปฐมวัยร้อยละ 90 ตั้งคำถามในเรื่องที่สนใจได้อย่างเหมาะสมตามวัย
- 3.1.3 เด็กปฐมวัยร้อยละ 90 ใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในทางที่เหมาะสม
- 3.1.4 เด็กปฐมวัยร้อยละ 90 ใช้กระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์องค์ความรู้

3.2 เชิงคุณภาพ

3.2.1 เด็กปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง

3.2.2 เด็กปฐมวัยได้รู้จักใช้จินตนาการในการสร้างชิ้นงานด้วยตนเอง

3.2.3 เด็กปฐมวัยสามารถตั้งคำถามในเรื่องที่ตนเองสนใจได้

3.2.4 เด็กปฐมวัยรู้จักการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาและตัดสินใจได้ตามวัย

4. กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม/ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
กิจกรรมที่ 1 ...ภูเขาไฟจำลอง..... ขั้นตอนการดำเนินงาน 1.1 วางแผนการจัดกิจกรรม 1.2 จัดหาวัสดุและเตรียมความพร้อม 1.3 จัดการเรียนการสอนให้เด็กฝึกปฏิบัติ 1.4 สรุปและประเมินผล	1-30 มิถุนายน 2566	นางสาวสวย สมใจ
กิจกรรมที่ 2 ...การไหลผ่านของน้ำ..... ขั้นตอนการดำเนินงาน 2.1 วางแผนการจัดกิจกรรม 2.2 จัดหาวัสดุและเตรียมความพร้อม 2.3 จัดการเรียนการสอนให้เด็กฝึกปฏิบัติ 2.4 สรุปและประเมินผล	1-31 สิงหาคม 2566	นางสาวงามใจ ใจงาม

5. งบประมาณ.....2,000.....บาท

แหล่งของเงิน

5.1 เงินค่าจัดการเรียนการสอน

5.1.1 ก่อนประถม.....บาท

5.1.2 ประถม.....บาท

5.1.3 มัธยมศึกษาตอนต้น.....บาท

5.2 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพ.....2,000.....บาท

5.3 เงินรายได้สถานศึกษา.....บาท

5.4 เงินอื่นๆ (ระบุ).....บาท

5.5 ค่าใช้จ่ายจำแนกตามกิจกรรม

กิจกรรม	รวมงบประมาณ	รายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณ		
		ตอบแทน	ใช้สอย	วัสดุ
กิจกรรมที่ 1...ภูเขาไฟจำลอง.... ค่าใช้จ่าย 1.1 ..วัสดุ อุปกรณ์.....	1,000	-	-	1,000
กิจกรรมที่ 2..การไหลผ่านของน้ำ... ค่าใช้จ่าย 2.1 ...วัสดุ อุปกรณ์.....	1,000	-	-	1,000

6. การวัดและประเมินผล

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการวัด	เครื่องมือ
ผลผลิต - จำนวนเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม - ความสนใจของเด็กทำกิจกรรม	- นับจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม - สังเกตพฤติกรรมเด็กที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม	- แบบสำรวจ - แบบประเมิน
ผลลัพธ์ เด็กปฐมวัยมีทักษะในการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัย ใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในทางที่เหมาะสม มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์องค์ความรู้	- แบบสำรวจความพึงพอใจ	- แบบสังเกต - แบบประเมิน

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 เด็กปฐมวัยมีทักษะในการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัย
- 7.2 เด็กปฐมวัยตั้งคำถามในเรื่องที่สนใจได้อย่างเหมาะสม
- 7.3 เด็กปฐมวัยใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในทางที่เหมาะสม
- 7.4 เด็กปฐมวัยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์องค์ความรู้

ลงชื่อ..... ผู้เสนอโครงการ
(...นางสาวสวย สมใจ...)

ลงชื่อ..... ผู้เห็นชอบโครงการ
(...นายสมชาย หมายมั่น...)
รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเมืองทอง

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติโครงการ
(...นางงามจิต ใจดี...)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเมืองทอง

(แบบฟอร์ม)

ตารางแสดงรายจ่ายตามโครงการ/กิจกรรม จำแนกตามโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา

ที่	โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา ดำเนินงาน	หมายเหตุ
	ด้านการบริหารวิชาการ โครงการ ..... โครงการ ..... โครงการ				
	ด้านการบริหารงานบุคคล โครงการ ..... โครงการ ..... โครงการ				
	ด้านการบริหารงบประมาณ โครงการ ..... โครงการ ..... โครงการ				
	ด้านการบริหารทั่วไป โครงการ ..... โครงการ ..... โครงการ				
	รวมงบประมาณทั้งสิ้น				

(แบบฟอร์ม)

บันทึกความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
บันทึกความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา.....
ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียน.....

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน..... มีมติเห็นชอบ
แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา.....ของโรงเรียน..... ในคราวประชุม
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครั้งที่...../..... เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
ขอให้การดำเนินงานในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา .....
ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในการบริหารและการพัฒนาการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเป็นไปตามความมุ่งหมาย
ของทางราชการ ทุกประการ

ให้ความเห็นชอบ ณ วันที่ .....เดือน.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียน.....

คำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต ๓
ที่ ๘๖ / ๒๕๖๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มืออบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๖ ของโรงเรียนในสังกัด

ด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓ ได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยกำหนดแผนงาน/โครงการ ให้สอดคล้องกับ
ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีพ.ศ. ๒๕๖๑- ๒๕๘๐ แผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๔
แผนปฏิบัติการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.๒๕๖๔-๒๕๗๐ แผนปฏิบัติการราชการระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐)
กระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. ๒๕๖๖- ๒๕๗๐) สพฐ. ร่างแผนปฏิบัติการราชการระยะ
๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) สพฐ. ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ ความสอดคล้องกับเป้าหมาย
การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แห่งสหประชาชาติ นโยบายของรัฐบาล นโยบายและจุดเน้นของ กระทรวงศึกษาธิการ
นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และยุทธศาสตร์ของจังหวัดอุดรธานี ที่มุ่งเน้นการพัฒนา
คุณภาพการศึกษา และประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา จุดเน้นสำคัญของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓ มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการตามบริบทของ
พื้นที่ เพื่อใช้ในการดำเนินงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓ และให้โรงเรียนในสังกัด
ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ๒๕๖๖ นั้น

เพื่อให้การดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา
๒๕๖๖ ของโรงเรียนในสังกัด ให้มีความสอดคล้อง ถูกต้อง และเป็นไปในแนวทางเดียว จึงได้จัดทำโครงการอบรมเชิง
ปฏิบัติการ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ๒๕๖๖ ของโรงเรียนใน
สังกัดขึ้น จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ดังบัญชีรายละเอียดแนบท้าย

ให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

สั่ง ณ วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

(นายประสิทธิ์ ไชยวงษ์)

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓

รายละเอียดแนบท้ายคำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๓
ที่ ๘๖ /๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๖

๑. คณะกรรมการที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย

๑.๑ นายประสิทธิ์ ไชยวงษ์	ผอ.สพป.อุดรธานี เขต ๓
๑.๒ นายธีระยุทธ อุ่ณวิเศษ	รองผอ.สพป.อุดรธานี เขต ๓
๑.๓ นายกิจจิชัย สารรัตน์	รองผอ.สพป.อุดรธานี เขต ๓
๑.๔ นายนพดล แสนบัณฑิต	รองผอ.สพป.อุดรธานี เขต ๓

๒. คณะกรรมการดำเนินการจัดทำคู่มืออบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำคู่มือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๖ มีหน้าที่ จัดทำ เนื้อหา ข้อมูล การกำหนดหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๖ ของโรงเรียนในสังกัด ประกอบด้วย

๒.๑ นายนพดล แสนบัณฑิต	รองผอ.สพป.อุดรธานี เขต ๓	ประธานกรรมการ
๒.๒ นางนิภา สุขวงศ์	ผอ.กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา	กรรมการ
๒.๓ นางสุกัญญา บุญรักษา	ผอ.หน่วยตรวจสอบภายใน	กรรมการ
๒.๔ นางสาวฉวีรัตน์ ฤทธิคำหาญ	ปฏิบัติหน้าที่ ผอ.กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์	กรรมการ
๒.๕ นายวรพงษ์ ศรีเมือง	ผอ.รร.บ้านโนนสะอาด	กรรมการ
๒.๖ นายทองเลื่อม อภิรักษ์	ผอ.รร.บ้านห้วยยางชัยพร	กรรมการ
๒.๗ นายศักดิ์ชัย ใจแป้	ผอ.รร.บ้านโคกสว่างนาดี	กรรมการ
๒.๘ นายชัยธูมาตย์ อำไพ	ผอ.รร.บ้านทุ่งใหญ่โพธิ์ชัย	กรรมการ
๒.๙ นายฉัตรพงษ์ พาพิมพ์	ผอ.รร.บ้านเหล่าหลวง	กรรมการ
๒.๑๐ นางสาวจิตตานุชित्रพรรณ พัฒนธรรมวริน	ผอ.รร.บ้านด้ายสวรรค์ดงหัวน่าน	กรรมการ
๒.๑๑ นายวิเชียร สมชาย	รอง ผอ.รร.ชุมชนวังทอง	กรรมการ
๒.๑๒ นายชัยวัฒน์ แก้ววงษา	รอง ผอ.รร.ชุมชนบ้านหนองเม็ก	กรรมการ
๒.๑๓ นายอุดมศักดิ์ บุตรอินทร์	รอง ผอ.รร.บ้านเชียง (ประชาเชียงเซ็ด)	กรรมการ
๒.๑๔ นางสาววรรษพร แสงโยจารย์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๒.๑๕ นางสาวศิริญา นรินทร์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๒.๑๖ นางระพีพรรณ โคตมะ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๒.๑๗ นายพิชญานนท์ วัจนสุนทร	ครู รร.บ้านหนองบัว	กรรมการ
๒.๑๘ นายอภิชาติ จันทรเสนา	ผอ.กลุ่มนโยบายและแผน	กรรมการและเลขานุการ
๒.๑๙ นายศิวตล นนฤชา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๒๐ นางสาวกนกวรรณ สุขรมย์	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๒๑ นางสาวปานอนงค์ เพ็ญพาน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๒๒ นางสาวชนัญชิตา ศรีสวัสดิ์	เจ้าหน้าที่ธุรการ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒/๓ คณะกรรมการสรุป

- ๒ -

๓. คณะกรรมการสรุป รวบรวม เอกสาร มีหน้าที่รวบรวม สรุป ผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

๓.๑ นายอภิชาติ จันทรเสนา	ผอ.กลุ่มนโยบายและแผน	ประธานกรรมการ
๓.๒ นายศิวดล นนถาชา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	กรรมการ
๓.๓ นางสาวกนกวรรณ สุขรมย์	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน	กรรมการและเลขานุการ
๓.๔ นางสาวปานอนงค์ เทัญพาน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน	กรรมการและเลขานุการ
๓.๕ นางสาวชนัญชิตา ศรีสวัสดิ์	เจ้าหน้าที่ธุรการ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

จัดทำโดย

กลุ่มนโยบายและแผน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

<https://www.udonthani3.go.th>

